LEGATIO MARCHIONIS LAVARDINI ROMAM,

Ejusquè

CUM ROMANO PONTIFICE

INNOCENTIO UNDECIMO DISSIDIUM.

Ubi agitur

DE JURE, ORIGINE, PROGRESSU, ET ABUSU QUARTERIORUM FRANCHITIARUM SEU ASYLI, &c.

Et

Refutantur Rationes à Lavardini Advocato productæ, in Libello Gallico, cujus initium:

Si L' Auteur, &c. Anno 1688.

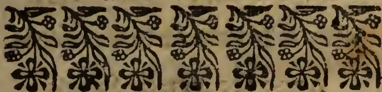
Anno recuperatæ Salutis

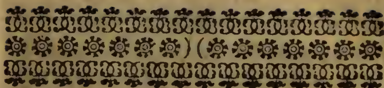
MDCLXXXVIII.

PRÆMONITIO.

Monemus, ne quiſquam religioni ducat lectionem hujus libri, quamvis non præ ſe ferat nomen Auctoris, Typographi, Loci aut Ordinarij approbantis. Verè namquè in lucem prodit Superiorum permiſſu, & cum facultatibus requiſitis. Oportuit tamen ea nomina taceri ob rationabilem cauſam.

AD LECTOREM.

Nondum calamum posueram, quando nova scribendi causa se offert ex militari Marchionis Lavardini Oratoris Gallici Romam ingressu, quo non urbem tantùm, sed Europam omnem novo exemplo, inusitatoquè concussit. Hactenus Principum Legatos, quippe pacis administros Mercurio similes vidimus; hodie Martem induerunt, armatosquè se ostentant, caduceo in gladios mutato. Erit ergo, quem cupido incessat causas, modumquè rei perdiscendi, quæ omnium oculos perstrinxit; & posteritas quoquè gratiam habebit, tam nova & grande

 peri-

periculum minantia ingenuè narranti, nam hæc causa scribendi mihi fuit; cùm enim præviderem pro partium studijs calamo pugnatum iri, ego, qui veritati unicè me addixi, nec ab alio gratiam expecto, statui arenam occupare, & candidâ, liberaq; affectibus narratione, trophæum veritati figere. Video Galliam Romamquè collidi, maximum videlicet Regum, cum maximo Pontificum; istum innocentiâ tutum, illum potentiâ, fortunaquè suâ nixum: utri victoria cedet, incertum mortalibus, & in arcana Divinitatis repositum; nec enim semper aut potentior causa, aut melior vicit. Ego, si ex votis decidi res possit, pacem utrinquè optaverim. Cæterùm utcunquè id cadat, narrandi, quàm augurandi peritior rem totam à suis principijs evolvam.

Video

Video quidem jam aliorum calamis hoc argumentum libatum esse, ac præsertim nuperâ scriptione, quâ Pontificis Innocentij XI. Bulla contra Lavardini Apologiam defenditur, Italico sermone, idque tam facundè, solideque, ut nihil habuerint Adversarij, quod responderent, contenti solùm silentio ac pudore cladem fateri. Prodijt quoquè alia scriptio (a) *Gallico sermone, quâ Talona Regij Advocati Declamatio, injurijs plena, egregiè refutatur. Ego ne quid supersit veritati noxium, Libellum Galli cujusdam anonymi convincere aggredior, quo Lavardini Apologiam sustentat, inani consilio, si clamores excipias, Tartarorum videlicet more, quibus stre-*

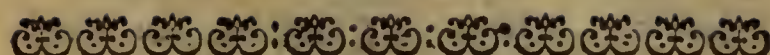
(a) Titulus libelli Gallici est: *Refutation d' un libelle Italien, &c. &c. Anno 1688.*

strepitus pro pugna est. Et tamen quia multis abundat, quæ aut lenocinio Gallici sermonis, aut specie veritatis incautos fallant, confutandum suscepi. Quòd si aliquis opponat mihi, nihil mea interesse, quid Romam inter, Galliamquè agitetur, nec mearum esse partium, hoc certamen dirimere? confestim respondebo, quod olim, inq; simili causa, ex silvis suis respondit Hieronymus: (a) Canes latrant pro Dominis; tu non vis me latrare pro Christo? mori possum, tacere non possum. *Sed age rem ipsam aggrediamur.*

DE

(a) *S. Hieron. l. 3. contra Rufin.*

DE JURE, ORIGINE,
Progreſſu & abuſu Quarteriorum Franchitiarum ſeu Aſyli,&c.

Summaria.

1. Legatos Jure Gentium inviolabiles eſſe, nec ſubjacere Juri Talionis; non tamen Jure Aſyli gaudere.

2. Infiniti ex hac Immunitate abuſus Aſylorum & Iṁunitatum (quas Franchitias & Quartierios vocant) Hiſtoria Chronologicè, fuſeque exponitur, ac validiſſimè concluditur, hanc Iṁunitatem à Principum Legatis injuſtè uſurpari, nec unquam à Summis Pontificibus toleratam eſſe.

3. Innocentij XI. contra Franchitias Edicta, & quas ob cauſas?

4. Reges omnes Innocentij Diplomati acquieſcunt ſolâ Galliâ reluctante. Ingreſſus Romam Marchionis Lavardini.

5. Lavardinus Excommunicationem incurriſſe declaratur. Pontificis moderatio.

6. Respondetur ad Libellum Anonymi: & primò ostenditur, nullam Lavardino ab Innocentio XI. Pontifice Maximo injuriam factam.

7. Nihil contra Jura Legatorum actum esse, cùm Pontifex Lavardinum pro Legato non habuit.

8. Romam esse communem Patriam, sed non ideò Lavardinum aliter à Pontifice excipiendum fuisse.

9. Magna esse Gallorum in Ecclesiam Romanam merita, sed non minora Ecclesiæ Romanæ in Gallos.

10. Refelluntur, quæ de ignorantia Diplomatis Pontificij Gallus enarrat.

11. An Lavardinus sine debita forma Excommunicationi subjectus fuerit?

12. An verum sit, Reges præsertim Galliæ, ejusque Ministros excommunicari non posse?

13. Cur non ipso Pontificatûs sui initio Asyla, & Immunitates Legatorum Innocentius deleverit?

14. An verum sit, Lavardinum verbis Bullæ comprehensum non esse?

15. Nihil

15. Nihil obstare exemplum Sixti V.

16. An Innocentius ex voto Cardinalium Bullam ediderit?

17. An in causis temporalibus locus sit Excommunicationi? & quid de minis & periculis à Lavardino declamatis?

18. An excusari possint, quæ Romæ Lavardinus commisit?

19. An consultius sit Asyla Ecclesijs adimere, quàm Palatijs Legatorum?

20. An Pontifici Romano scandala adscribi possint à Lavardino narrata?

21. An Lavardinus excusari possit exemplis S. Ludovici, & Philippi Pulchri, quos sprevisse Censuras dicit?

22. Refelluntur, quæ de sacro in Gallijs fœdere Pontifici opponuntur.

23. An verum sit, duriùs cum Lavardino actum, quàm cum aliorum Principum Legatis læsæ Majestatis reis?

24. An Pontifex debuerit abstinere Censuris, quia istarum usus sæpè noxius?

25. An verum sit, Cardinalium vota, qui Bullæ subscripserunt, esse subreptitia?

26. An Pontifex Innocentius ex Consilijs

pendeat Religiosorum ignorantium, & minutorum, ut vocat, Prælatorum?

27. Refelluntur, quæ Lavardini Advocatus pro quatuor Propositionibus narrat.

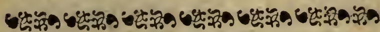
28. An Bulla Pontificia Legatos non liget, quia Personam Regis repræsentant?

29. An Præscriptio Lavardinum juvet?

30. An Pisana conventio?

31. An Pontifex Innocentius malè in Gallos animatus sit?

32. Quo animo Pontificem esse oporteat, si armis Galli experiantur?

I.

PRincipum etiam hostium Legatos immunes sanctosquè esse, nec posse injuriis violari, res certa est, ac omnium Gentium exemplis usuquè recepta; nec aliud magis omnium populorum abominatione ac probro damnatùm, quàm Legatos contumeliâ affecisse. Id verò tam notum est, ut rationibus & exemplis etiam Barbarorum super-

superſedeam. (a) Sed nullibi magis ut Romæ, florente Republicâ, Legatorum immunitas valuit, adeò ut etiam ſeditioſis, & clandeſtinis conſilijs imperium turbantibus parcerent, contenti eos obſervare, aut finibus proſcribere, aut hoſti, à quo miſſi erant, ad pœnam remittere. Unde communior Politicorum ſententia eſt, in Legatos, etiam periculoſa molientes; animadverti non poſſe; alioquin ſi nulla Legatis impunitas, quàm innoxijs, quid plus illi haberent, quàm reliquum vulgus mortalium? nec unquam ratio & prætextus Principi deeſſet Legatum perſequendi, præſertim, quia Legatus Principem repræſentat; Unde quantacunquè Legati ſit culpa, Principis dignitati nocere non debet, quamdiu hic ratam non habet. Abundantquè exempla maximè Romanorum, qui

 nullâ

(a) *Vide Grotium de Jure Pacis & Belli l. 2. c. 18. & L. ſi quis ff. de Legation. Joſeph. hiſtor. antiq. lib. 15.*

nullâ delicti specie, ut Legatum punirent; permoveri poterant, juris Gentium reverentiâ. Insigne hujus rei documentum apud Livium. (a) Tarquinij Româ proscripti Legatos miserant, qui à Senatu regios thesauros repeterent; prævaluitque sententia, ut omnia redderentur; interim Legati nobilium animos pertentant, corrumpuntquè; & dies condicta, quâ Tarquinij in urbem reciperentur. Conjuratio ad Senatum delata; rei in vincula conjecti, securique percussi. *De Legatis*, inquit Livius, *parum addubitatum est, & quamquam visi sunt commisisse, ut hostium loco haberentur, jus tamen Gentium valuit.* Dion quòque in excerptis Legatorum: *Cum juvenes quidam Legati à Carthagine Romam venissent, ibiquè contumeliosè quædam fecissent; missi sunt Carthaginem, traditiquè Carthaginensibus, ab hisverò nihil ijs nocitum.* Tertio bello Punico Consules cum exercitu in Affricam missi sunt jussique æmulam Imperij solo æquare. Romanos cum

(a) *Liv. l. 2.*

cum classe appulsos, Legati Carthaginensium in castris adeunt, auditoquè Senatûs mandato, plenam doloris, querelæ, indignationis, contumeliæque orationem effundunt, reverentiæ obliti, & insultantibus potiùs quàm rogantibus similes; quibus Consul Censorinus: *Excedite castris incolumes, nam adhuc Legati estis.*

Addit Grotius, ne quidem jure Talionis violari Legatos posse: jus enim Gentium nonsolùm cavet dignitati Legatum mittentis, verùm etiam securitati ipsius Legati (alioquin nemo velit officio fungi, si tutus non sit) & ideò Jure Gentium, nonsolùm cum Principe, verùm etiam cum ejus Legato tacitè contractum, pactumque videtur; sicque non quidem Principi fit injuria, si jure Talionis Legati malè habeantur, sed ipsis Legatis, quippe innocentibus, nec culpâ Principum obnoxijs. Non desunt quidem exempla Legati, malè accepti, habitíque jure talionis, sed quod flagitium

exemplis vacuum? Planè si meliorum Principum, & Rerumpublicarum exempla consulas, Romanæ præsertim (apud quam summa cura publicæ, inviolatæquè fidei) videbis nihil in Legatos talioni licuisse. Narrat Appianus *de Bello Punico*, Romanorum Legatos malè à Carthaginensibus habitos esse, cumquè urgeretur Scipio, ut eodem jure Punici Legati, qui in castris erant, haberentur; respondisse: *Nihil quod Romanorum institutis indignum sit, fieri patiar.* Iidem Pœni à Romanis, ingenti clade acceptâ, petendæ paci consilia agitabant, sed nemo Romam ire ausus, quòd timerent, ne eodem modo eorum Legati acciperentur, quo ipsi Romanos accepissent, injectis Consuli Cornelio Asinæ catenis; solus Anno fiduciâ Romanæ virtutis profectus est; & cùm sermonem de finiendo bello cum utroquè Consulum sereret, eique Tribunus militum diceret, posse illi meritò eveni-

re,

re, quod Cornelio accidisset: (a) Consules Tribuno tacere jusso: *Isto metu*, inquiunt, *Anno fides Civitatis nostræ te liberat.* Planè Romana fides eò Imperium provexit, quò Politicorum nostræ ætatis artificia nunquam pervenere, DEO etiam in hostibus suis virtutem amante. Eadem Venetorum Reipublicæ magnanimitas: Selimus II. Marcum Antonium Barbarum Venetorum Legatum custodiæ tradiderat; posteà alium Legatum Venetias misit Cypro repetendæ, aut si Senatus abnueret, denuntiando bello. Is cùm paria formidaret, magnificè à Venetis responsum: *Non esse morem Reipublicæ, ut Jura Gentium in Legatis violari permitteret.*

Eâdem immunitate gaudent comites & vasa Legatorum, unde in antiqua fecialium forma hæc habebantur: *Rex facis ne me tu Regium nuntium Populi Romani Quiritum, vasa, comitesquè meos?*

(a) *Valerius Maxim. lib. 6. c. 6.*

meos? Frustra enim esset immunitas Legatis data, si à Comitibus, rebusquè eorum vis non abesset, sine quibus vita dignitasque Legatorum esse non potest.

Jus Asyli domibus Legatorum, pro omnibus, qui illuc confugiunt, planè juris Gentium non est, nec ullæ Leges de hac re ostendi possunt: imò juri gentium repugnat, delicta reosquè impunè ferri, maximo publicæ quietis damno. (a) Jura Gentium omnibus communia sunt, at tale non est hoc jus Asyli, nam nec Parisijs, nec in alijs quàm plurimis Aulis locum habet; idque etiam Grotius fatetur, & Wicquefort in Tractatu Gallico, quem de Jure Legatorum scripsit. Alioquin major Legatorum Palatijs, quàm ipsis Ecclesijs immunitas esset, in quibus non omnibus flagitijs Asylum patet. Aliæ quòque exceptiones sunt, quibus

(a) *Grotius de Jure Pacis & belli l. 2. c. 18. n. 8. M. de Wicquefort nell' Ambassadeur Sect. 18.*

quibus hæc Legatorum immunitas restringi debet, & quas postea recensebimus.

II. Cæterùm, ut fieri amat, hoc immunitatis Privilegium infinitis abusibus corrumpi cæpit; Romæ præsertim, ubi tot Asylis apertis, quot Legatorum Palatijs, adjectisque insuper ingentibus urbis Regionibus, quæ Palatijs adjacent; tota ferè Roma in Asylum, aramque impietatis transijt; nullum enim tam atrox facinus, cui non arx & securitas in aliquo Legatorum Palatio, aut si non omnia scelera Palatium caperet, non in vastis areis, vicísque Palatio confinibus. Crederes revixisse Romulum, qui beneficiò Asyli vacuam urbem Latronibus populavit. Romani Pontifices cùm non possent domi suæ, in ipsaque Regia, & Metropoli Christianæ Religionis exultantem & impunitam impietatem ferre ingenti fidelium scandalo, qui videbant plus Romæ flagitijs licere, quàm alibi gentium, ídque ignaviam Principis dicerent, connati sunt licentiam re-

petitis

petitis edictis coërcere, finemquè abusibus ponere.

Id verò ut se habuerit, altiùs repetendum duxi, basin enim ac fundamentum totius rei complectitur. Observandum igitur est, Jus Asyli antiquissimum esse, & quamvis primò immunitas Asyli quibusdam tantùm Civitatibus, sacrisquè locis concessa fuerit, unde in antiquissima Judæorum Republica *Civitates Refugij*, & in Atheniensi *Aram misericordiæ* (a) legimus; paulatim tamen, ut fieri amat, ipsa Immunitas adeò extendi, proferriquè cæpit, ac in abusum verti, ut ad quamlibet Cæsarum statuam Asylum metarentur; nec perditis hominibus ac ultimum supplicium meritis, promptius remedium eludendæ Justitiæ, quàm si Cæsaris imaginem amplecterentur; hanc verò scelerati quique in sinu gestabant, ut præstò esset, quò post delictum confugerent. Quantùm hæc licentia processerit, eleganter Tacitus de-

ἐλέϐ βωμός. *Pausan. in Attic. lib. 1.*

deſcribit. (a) *Inſidebat*, inquit, *deterrimo cuiquè licentia impunè probra, & invidiam in bonos excitandi, arreptâ Cæſaris imagine; libertiquè etiam ac ſervi Patrono vel Domino cùm voces, tùm manus intentarent, ultro metuebantur. Igitur Cajus Ceſtius Senator diſſeruit: Principes quidem inſtar Deorum eſſe, ſed nequè à Dijs niſi juſtas ſupplicum preces audiri. Abolitas Leges & funditus verſas, ubi in foro, in Limine Curiæ ab Annia Ruffina, quam fraudis damnaviſſet, probra ſibi & minæ intendantur, neque ipſe audeas jure experiri ob effigiem Imperatoris oppoſitam.* Credas Tacitum hodiernum Romanæ urbis ſtatum deſcripſiſſe, ſi quod ille de Principis imagine, tu de Principis Legato dicas. Ex hoc more ad ſtatuas confugiendi ortum proverbium: *Statuam amplecti.* Philoſtratus de ſtatua Tiberij: (b) *Impietatis damnatus quidam*

(a) *Tacitus in Annal. l. 3.*
(b) *Philoſtr. l. 1.*

dam fuit, quòd servum suum verberâsset, qui drachmam argenteam Tiberij imagine signatam habuisset. Sæpe à Senatu, ac Cæsaribus (a) Romæ laboratum est, ut hanc corruptelam delerent, extantque adhuc Principum Leges, hujus testes licentiæ, & edicta quóque pœnis armata. Nam primò causa illius, qui ad statuam confugerat, statim à Judicibus examinabatur, si noxium reperissent, duplici pœnâ castigabant, & quòd deliquisset, & quòd statuam profanâsset scelerato amplexu, ac velut criminum protectricem. Id ex Tacito patet, aliisque locis ad marginem supra notatis. Deinde invalescente abusu, non tantùm Principum statuæ, verùm etiam ipsa Deorum templa criminosis sublata, adeòque Auctoribus SenatusConsulto decretum fuerit, totâ Græciâ novem tantùm Delubris jus Asyli permittendum esse.

Quod

V. L. 1. C. de his, qui ad statuam Pr. conf. l. 8. ff. de var. & extraordi. crim. l. 28. ff. d. pœnit. &c.

Quod si tanta cura fuit Idolorum cultoribus hoc malo urbem liberandi, quanta Pontificibus esse debuit, quibus necessitas incumbit efficiendi, ut Roma nonsolùm innocens sit, sed etiam sancta? Distinguam per annos, quid in hac re singuli Pontificum effecerint, ut tantò clariùs constet, quàm recens sit abusus magis quàm privilegium, quod Gallici Oratores tanto conatu, tantâque offensione Orbis Christiani sibi usurpare contendunt.

Anno ergo *MCCCLX.* electus est Urbanus V. quo tempore Cardinales jus Asyli usurpabant; at Urbanus penitùs sustulit: id ei Petrarcha his verbis gratulatur: *Audiebam te licentiam pestilentem salubri falce rigoris æquissimi præcidisse, illam dico, quæ scelestos homines gravissimis facinoribus perpetratis ad Cardinalium domos fugere solitos Legum modis, ac digno supplicio eximebat.* Ubi adverte, Urbani tempestate hunc abusum solis Cardinalium ædibus conclusum, Legatísque Principum ignotum fuisse;

neque

neque enim iſtos Petrarcha ſileret, & ad ſolos Cardinales abuſum reſtringeret, ſi ſoli non eſſent.

Anno MDLII. Julius III. publico edicto omnibus Baronibus, Comitibus, Domicellis, Principum Oratoribus, Fpiſcopis, Archiepiſcopis, Cardinalibus ſeverè prohibet, ne jus Aſyli aut Franchitiarum uſurpare audeant, declaratquè læſæ Majeſtatis reos, qui Juſtitiæ miniſtris, ne illorum Palatia, plateaſquè adjacentes ingredientes, reſiſtere audeant, ac inſuper abominandum ac deteſtabilem abuſum vocat. Ubi adverte ex hoc Julij Diplomate conſtare, Aſylum & immunitatem localem, non fuiſſe eo tempore habitam, agnitamquè pro jure Regijs Legatis debito, ſed pro injuſtiſſima potentiorum invaſione: ſi enim jus aut privilegium eſſet Legatorum, non Comites, non Barones, non Epiſcopi, & Cardinales eo uterentur, & tamen æquè iſti ac Regij Legati illud ſibi vendicabant. Et quî poſſet à Julio res *abominanda & deteſtabilis*

bilis vocari, si jus, aut privilegium esset? nec ullus aut Principum, aut Legatorum de injuria conquestus est, aut Diplomati adversatus; quod manifesto argumento est, non habuisse illos pro jure aut privilegio Legatis debito, alioquin si jura & privilegia sua violari crederent, nunquam id ferrent, aut saltem non silerent. Præsertim cùm Julius ipso anno vulgati Diplomatis cum Henrico Galliæ Rege pacem inivisset; quis verò credat voluisse recentem pacem turbare, violatis Galliæ Legatis, eorumquè privilegijs? Illud quoquè pro Julij, aliorumquè Pontificum Diplomatibus diligenter notandum est, in præfati Julij III. Pij IV. Gregorij XIII. & Sixiti V. Bullis non reperiri vocem *Quarteriorum*, sed tantùm *Franchitiarum*: Illa enim magis exprimit novellum jus Asyli, quod à paucis annis Legati usurpârunt, quodquè pro Legatorum arbitrio plures plateas, ædesquè complectitur, ex quibus facilè parvam aliquam Civitatem componas.

Anno MDLXI. octo videlicet annis post Julij Diploma, aliud à Pio IV. in eandem sententiam vulgatum est, quo *omnibus Cardinalibus, Oratoribus ac Magnatibus Romanæ urbis prohibetur, ne Asylum aut receptaculum delinquentibus præbeant, nevè ædes suas, aut alia quæcunquè loca Franchitias appellare audeant. Appellatquè hunc Franchitiarum abusum rem pessimi atque perniciosi exempli, enormem & detestandam.* Ubi iterum observa, fuisse hoc Asylum non à solis Principum Legatis tanquam jus aut privilegium proprium, sed passim à potentioribus, ut in rapto fieri solet, occupatum. In eodem Diplomate Pius testatur hanc ipsam immunitatem seu Franchitiam *non ab ipsis Cardinalibus aut Oratoribus, utpote modestis & Justitiæ cultoribus, sed plerumque ipsorum familiarum culpâ & facto processisse.* Non ergo hoc jus fuit aut privilegium (id enim primò, præcipueque Dominis competeret) sed famulantium usurpatio & violentia. Neque hîc quóque ulla Legatorum querela aut in-

dignatio

dignatio legitur, quasi injuriam paterentur. Idem Pius *Anno MDLXV.* graviter contra aliquorum Cardinalium, Magnatúmque licentiam in Consistorio invectus est, reos suis ædibus receptantium: protestans, id nupero Diplomati suo adversari, seque omissis legibus, edictísque jam tandem ad facta & pœnas processurum.

Anno MDLXXIII. hoc est duodecim annis post Pij edictum, Gregorius XIII. Julij & Pij Edicta, pœnasquè confirmat, & Franchitias non à solis *Principum Oratoribus*, sed primo loco à *Primatibus*, & Cardinalibus, ac deinde à *Principum Oratoribus* usurpatas esse testatur, non ergo hoc Legatorum privilegium fuit, sed Cardinalium & Præpotentium usurpatio, quos Legati imitati sunt æmulatione auctoritatis, atque, ut fieri solet, exemplo in alios aliosquè grassante.

Anno MDLXXXV. Sixtus V. simili omninò Constitutione Franchitias seu jus Asyli persecutus est, declaravitque

priorum Pontificum Bullas, pœnasquè inflictas non tantùm comminatorias fuisse; quique illas transgrederentur, nonsolùm ficto, sed vero Majestatis delicto obstrictum iri. Post Sixti Diploma usque ad Urbanum VIII. non extant aliæ de hac re Pontificum Constitutiones; nam cùm lex justa esset, & Sixtus in ijs præsertim, quæ ad Justitiam, quietemque publicam pertinent, nemini parceret, nullo plebejorum aut Magnatum discrimine; credi omninò debet Jus hoc Asyli penitùs profligatum esse. Sanè Trajanus Boccalinus (a) in suis ad Tacitum Commentarijs (vixit Boccalinus sub Paulo V. quindecim circiter annos post obitum Sixti) testatur, post tempora *Gregorij XIII. quando non Cardinales tantùm, Magnatesquè, sed ferè nobilium quilibet jus Asyli sibi vendicabat, hunc abusum ita sublatum esse, ut Domui Dei plena securitas redderetur, & scelerati ubiquè ac nullâ locorum exceptione*

(a) *Boccalinus Commentarijs in Tacit. lib. 3. fol. 219.*

ne punirentur. Ubi observa, abusum hunc Asyli ex nullo jure Legatorum provenisse; sed ex promiscua Magnatum ac nobilium licentia. Haud equidem ignora, etiam post Sixti Constitutionem hujus mali scintillas aliquas micuisse reis in Magnatum Palatijs impunitatem quærentibus; sed non ideò securi erant, quippe Ministri Justitiæ omnes vias, areasquè Legatorum Palatijs contiguas percurrebant, nullo obsistere & repugnare auso; Idque ex publicis monumentis & tabularijs constat, in quibus quàm plurima hujus rei exempla occurrunt.

Anno MDCXXVI. Cùm iterum aliquæ hujus abusûs reliquiæ gliscere inciperent, Urbanus VIII. Julij, aliorumquè Pontificum constitutiones renovat, additâ etiam pro qualitate delicti pœnâ mortis, in omnes, quoquot Justitiæ effugiendæ causâ in Baronum, Cardinalium, aut Legatorum ædes se reciperent, eorumquè nomen invocarent. Repetitum fuit hoc edictum Urbani à Romanæ

urbis Gubernatore Racagna *anno 1634.* Pontifice id ipsum per Chirographum urgente.

Anno MDCXLIII. sub eodem Urbano ingenti dissidio inter Hispanicum Oratorem Marchionem (a) de los Velos, & Lamecensem (b) Episcopum Lusitaniæ Legatum exorto, totâ nocte Hispanici, Gallicique Oratoris (ad quem se Episcopus receperat) Palatia militaribus manipulis, excubijsque observata sunt. Imò Hispanico Oratore ad ædes Cardinalis Albernozij devecto consultandi causâ, alia militum Centuria, custodiendo Palatio Cardinalis à Pontifice missa: nec tamen ulli Legatorum in mentem venit, quamvis Palatia sua militaribus custodijs obsepta viderent, ut de violata Legatorum immunitate conqueri auderent.

Anno MDCXLIX. Innocentio X. Pontifice, cùm duo (c) sicarij per hortos

(a) *Marchese de los Velos.*
(b) *Monsig. Vescovo di Lamego.*
(c) *Balli de Valences.*

tos Quirinales totidem nobiles Neapolitanos interemissent, peractoq; homicidio Oratoris Gallici Palatio se abdidissent; immissi continuò cum militum Centuria satellites, ingressique Palatium sicarios ad supplicium eduxêre, Gallico Legato ne verbo quidem ausо repugnare. Denique non tantùm ex quàm plurimis exemplis, actisquè & Protocollis, ac Tabulariis publicis; sed etiam totius Romæ testimonio certum, notoriumquè est, sub Urbani & Innocentij longis Pontificatibus liberum fuisse Justitiæ cursum, nulloquè immunitatis aut Asyli prætextu impeditum; imò sub ipsius Alexandri VII. initiis, quid hæc Legatorum immunitas & Asylum, seu Franchitiæ essent, Romæ ignoratum est.

Anno MDCLV. Sueciæ Regina ingenti magnificentiâ Romæ excepta, ac omnibus regiis honoribus culta cùm Palatium Farnesium, quo posteà Galliæ Legati usi sunt, ad habitandum delegisset; nunquam de hoc Asylo aut immunitate postulanda cogitavit, quamvis Regina

esset, nec etiam *anno 1659.* quando Romam reversa est. Licet posteà *anno 1668.* tertiò Romam delata, cùm videret hanc immunitatem à Legatis prætendi, ipsa quoque eodem jure frui voluerit.

Anno MDCLXIV. Conventio Pisana inter Pontificem Maximum Alexandrum VII. & Regem Christianissimum Ludovicum XIV. inita est, litesq; utrinque compositæ, quæ ob violatam (a) Ducis Crequij Gallici Legati personam insolentiâ Corsicæ militiæ magna Italiæ mala minabantur, & quamvis ea conventio non admodùm læta fuerit Apostolicæ Sedi, in ea tamen maximè, clareque eluxit, quantum Galliæ Legati ab ea immunitate, ac jure seu privilegio Asyli abfuerint, quod modò minaciter, impenseque postulatur. Cùm enim Galliæ Legatus injuriam à Corsis acceptam vehementer amplificaret, eamq; reparari enixissimè peteret, inter alios pacis articulos, à Principe Matthia fratre magni Etruriæ Ducis Romam transmissos, is etiam

(a) *Duca di Crequi.*

etiam fuit: *Ut ad majorem Gallici Legati securitatem, non ampliùs Apparitoribus seu satellitibus, militibusquè licentia permitteretur Farnesiam plateam* (in qua Legati ædes) *obeundi.* Ad quem articulum (uti ex Tabularijs & documentis Statûs secretariæ constat) nomine Pontificis responsum est: *Non posse in hanc conditionem nullâ ratione consentiri; curaturum tamen Pontificem tam Gallico Legato quàm ejus palatio, familiæquè eam observantiam, cultumquè exhiberi, quem in alijs Principum aulis mos sit Legatis præstari.* In quem locum Auctor Historiæ super hoc argumento Typis vulgatæ hunc Commentarium scripsit: *Plateæ, areæque Farnesiæ immunitatem, quod attinet, non potuit illa à Pontifice cedi; quid enim id aliud esset, quàm Pontificem Dominium ac Jurisdictionem abdicare, & illius Urbis partis & quàm plurium locorum, quæ ab alijs Legatis Romæ obtinentur, quasquè exemplo Gallici Legati æquè exemptas, immunesquè ac Pontifici ab-*

ſtractas omnes Legati velint? (a) Hæc Reſponſio tam æqua viſa eſt Galliæ Legato, ut poſtulatis abſiſteret, contentus in colloquio de hac re habito cum Raſpono Alexandri Plenipotentiario: *Ut deinceps curaret Pontifex debitam venerationem Galliæ Legatis exhiberi, idquè ut fieret, eas cautelas adhiberet, quæ alijs Legatis ac præſertim Nuntijs Apoſtolicis adhiberi ſolent.* Et in articulo 9. Piſanæ Compoſitionis inter Raſponum & Bourlemontium Pontificium, Regiumquè Plenipotentiarios nullâ Franchitiarum Aſylivè mentione, ita demùm conventum eſt: (b) *Seriò enixequè Pontifex Maximus Miniſtris ſuis imperabit, ut Galliæ Legatos eâ veneratione ac honore proſequantur, quæ illis debetur, qui tanti Regis, Eccleſiæq; Primogeniti, tamquè à Summo Pontifice amati, cultiquè perſonam ſuſtinent.*

Aliquot menſes poſt Piſanam Conven-

(a) *Monſig. Raſponi Anno 1663. die 3. Junij.* (b) *Monſig. Raſponi M. Bourlemont Anno 1664.*

ventionem Dux Crequius Romam repetiit, nihilquè ab eo tentatum (brevi videlicet tempore, quo Romæ hæsit) ut videri posset immunitatem, Asylumquè prætendere tam ardenter ab illo priùs expetitum, tamquè ab Alexandro constanter negatum. Patet ergo ex his omnibus, quæ in Pisana Conventione ac etiam post illam contigêre, nunquam jus Asyli & Franchitiarum ad principum Legatos pertinuisse; nec enim Gallus inter alias conditiones Pontifici propositas hoc jus peteret, si jam haberet. Ille quoque loquendi modus, quo Crequius usus est, videlicet: *Ut deinceps ad majorem Legatorum securitatem non ampliùs permittantur Ministri justitiæ Farnesiam plateam percurrere.* His, inquam, verbis apertè Gallus confitetur novi aliquid à se peti, & hactenus Legatis inconcessum. Ipse quoque Pontifex Alexander, quamvis necessitate adactus durissimis conditionibus annuisset, nec tamen induci potuerit, ut Asylo consentiret, omninò palàm fecit, hoc jus ad Legatos

non pertinere; quî enim Gallis negaret debita & necessaria, qui pejorum metu tam multa concesserat indebita, nec necessaria? sed & Crequius Galliæ Legatus, quando nullam ampliùs Asyli mentionem fecit, acquievitque neganti Pontifici, ac dum Romam reversus est, nullam ampliùs hujus privilegij curam aut desiderium præ se tulit, planè ostendit, illud Legatis non deberi; alioquin si deberetur, nunquam ferret se illo privari, præsertim Rege jam armato, & Pontifice belli avertendi causâ in omnia prono. Crequio Duci Legatione Gallicâ abeunti, Dux (a) Chaulnes successit. Hic equidem aliqua molitus est, quibus hoc jus Asyli vendicare videbatur, sed Pontifice nonsolùm invito & repugnante, verùm etiam liberrimè omniq; loco ac etiam in vicinia Palatij Farnesij (ubi Chaulnes morabatur) Justitiam, ut posteà dicetur, administrante.

Anno MDCLXVII. Clemens IX. Pontificatum adeptus est. Hic mitissimis

(a) *Duca di Chaulnes.*

mis licet moribus, ac in Galliam præsertim indulgentissimis, nunquam tamen passus est à Principum Legatis Asylum aut Franchitias occupari, idque Romæ notorium est: constatq; ex Tabulariis & Protocollis eo tempore scriptis, in Caupona ad Gallum Farnesio palatio vicina (quam Galliæ Legatus de Chaulnes incolebat) in delinquentes animadversum esse. Non ergo sub Clementis IX. Pontificatu hoc jure Asyli & immunitatum Legati gaudebant.

Anno MDCLXX. Clemens X. in Pontificem delectus est, & hoc præsertim tempore abusus Franchitiarum apud Legatos invaluit. Hi enim non contenti hanc immunitatem & Asylum sibi arrogare, eo quoque omnes domesticos, Familiares, Opificesquè potiri volebant, quotquot Legatorum insignia, quamvis ab istorum palatiis remotissimi ædibus suis præferrent. Deinde non tantùm cùm Romam primùm inveherentur, sed toto tempore, quo illic morabantur; haud permissum Telonariis accedere,

ſuoque officio fungi, magno Domeſticorum lucro, ſed ingenti Cameræ Apoſtolicæ damno: & quamvis Pontifex, manſuetudinis Sacerdotalis memor, vi pœniſquè abſtineret, ſemper tamen & Romæ, & in Principum aulis contra hos abuſus declamatum eſt, adeò, ut nullꝰ legitimæ poſſeſſioni aut præſcriptioni locus eſſe potuerit, quippe invito ſemper Domino, & juri, dominioquè ſuo nunquam cedente; non ergo hæc præſcriptio dici potuit, ſed uſurpatio, quæ nunquam legitimum titulum parit, alioquin & latrocinia defendi poſſent, & quidquid vi aut potentiâ à debilibus extorquetur. Crediderim ego, his Legatorum conatibus anſam dediſſe ſimultates, quas cum Cardinali Alterio exercebant ob novum edictum, quo Legati vectigalibus ſubdebantur; reſque eò proceſſit, ut obductâ catenâ tormentis pulvere, plumboquè oneratis, auctiſquè militum excubiis Portæ Quirinales obſervarentur.

Hâc,

Hâc, inquam, occasione crediderim, Gallum, Hispanum, Venetum, Cæsareumq; Legatos (qui in communi causa velut ex condicto, unitimq; agebant) de usurpandis, proferendisquè Asylis cogitâsse. En Æram, annumq; natalitium istius tam recentis abusus, & quem tamen Lavardinus tam vetustum deprædicat, ut saltem antiquitate venerabilem reddat. Quanquam ne illo quidem anno dici potest fuisse natus, cùm, ut suprà monui, nec possessio, nec præscriptio nascatur, quando & quoties Dominus reclamat.

In hoc rerum statu *Anno* videlicet *MDCLXXVI.* Pontificatum inijt Innocentius IX. Prima hujus Pontificis cura illa fuit, ut corruptelas Asyli profligaret, utque tanto malo suaviùs mederetur, minoriquè dolore, non cum Legatis, sed cum Principibus, qui illos miserant, res peragi cœpta. Istis, quàm ingentia, & quàm multa essent mala, quæ ex hujusmodi immunitatibus provenirent, efficaciter demonstratum, ac præsertim

Christianissimo Regi per Varesium (a) Pontificis Nuntium. Hic enim, ut ex epistolis liquet, quas Romam de hoc argumento dedit, sæpè multumquè cum Pompona, ipsoq; Rege locutus est, evicitquè validissimis rationibus, ut sæpè per Pomponam pollicitus Rex fuerit, se in hac causa non minùs Pontifici, quàm alios Reges gratificaturum, nec inter istos se ultimum fore. Idemq; posteà Varesio Nuntio Rex ipse repetiit. Regius quoq; Confessarius Pater la Chaise Varesij rationibus se victum professus est, addiditquè, Patrem Olivam Societatis Generalem, cùm sibi de hoc argumento scripsisset, falsum esse: *Recordari se, hunc Immunitatis abusum à paucis annis cæpisse.* Hæc Regij Confessarij tam ingenua contestatio tantò pluris esse debuit, quantum ab eo profecta, qui Principis conscientiam moderabatur, & cujus partes erant non monere tantùm, sed etiam vetare, quidquid animam Principis perdere posset. Quis jam non crederet,

(a) *Monsig. Varesi Sig. de Pompona.*

deret, securum esse Pontificem tot Regiis promissis? & tamen mutavit aula; rescripsitque Varesius, proposuisse Regem Immunitatem tueri, & hanc inter jura reponere Galliæ debita, longisquè retrò annis possessa. Creditur hanc mutationem Româ ab Estreo Duce provenisse, cui non pauca emolumenta à delinquentium patrocinio.

Evenit intereà, Apparitorem, qui ex loco haud procul Româ redierat, in platea Farnesia ab Estreo Legato detineri. Id causam Pontifici dedit, regias aures iterùm pulsandi, edicendique Cardinali Rospigliosо, qui pro Estreo postulabat: *Se quidem metu pejorum connivere, nunquam tamen Legatos deinceps admissurum, nisi injustissimo hoc Immunitatum jure decederent.* Effecitque ut dixerat, Barbaro Venetâ legatione abeundi Zenus successerat, & Apparitores Justitiæ ab ejusdem Legati familiaribus malè accepti fuerant, cùm propè S. Marci palatium observati essent; continuò edictum pependit, quo percussores mor-

tis

tis damnabantur, & spes omnis Legato adempta visendi Pontificem, sicque Româ abscessit, deletumquè ejus loci Asylum, necalius à Republica suffectus Legati dignitate.

Anno MDCLXXVII. Edictum Romæ vulgatum, quo ijs vita & bona adempta, quippe læsæ Majestatis reis, qui ad hujusmodi Asyla perfugerent. Id posteà edictum *Anno 1680.* repetitum est, sed multò quàm ante severius.

Anno MDCLXXIX. Cum Romæ innotuisset Legatum Parisiis venturum; per Abbatem Laurum (nam Legatus Varesius jam mortem obierat) Regiis Ministris Pomponæ videlicet Colbertoquè ærarii Præfecto, ac posteà ejus fratri Colberto Crosii Secretario Statûs nomine Pontificis insinuatum est, nunquam ab hoc Legatum admissum iri, qui non priùs Asylo ac immunitatibus cederet injustè occupatis; additæque à Lauro invictæ rationes, sed nihil in aula promotum.

Anno MDCLXXX. Dux Radzivilius, quanquam Polonici Regni præcipuus,

puus, Regiusquè Cognatus ac Legatus extraordinarius,& eo comitatu invectus, quo principem decebat tot partibus insignem, non tantùm Asylo cessit, eoquè nunquam ex Regis sui imperio uti voluit, verùm etiam res & impedimenta visitari à publicanis permisit, nullo tamen aut suo aut Regis dedecore; quis enim dedecus dicat, aliena non rapere, & sacrilegio abstinere?

Anno MDCLXXXIII. discedente Carpio (a) Marchione ad ineundam Neapolitani Regni Præfecturam, mox vicum plateamq; Hispanicam & Palatij viciniam satellites percursârunt, nec cessatum novo Hispaniæ Legato Marchione Cocogliudo: nam non priùs hunc Pontifex pro Legato agnovit, quàm professus esset, se ex Regis sui imperio Asylo cessurum.

Anno MDCLXXXVI. Romam advenit Comes de Castelmaine extraordinarius Angliæ Regis Legatus, nec alia optatior

(a) *Marchese del Carpio.*

optatior Legatio, aut majori gaudio Pontificis animum impletura; nam à centum retrò annis nullus ex Brittannia Legatus, quippe & rebelli, & persecutrice Pontificis. Jam Rex ipse Romanis genibus advolvebatur, quid posset gratius evenire Pontifici? & tamen maluit hoc etiam gaudio fraudari, quàm aliquid committere indignum Pontificis Majestate ac Justitiæ adversum. Indictum ergo Angliæ Legato, nisi Asylo renuntiaret, recipi à Romano Pontifice non posse. Renuntiavit Legatus, ac etiam res suas observari à publicanis permisit, nullo Regis dedecore, quippe spontè & justa cedentis, cùm nihil aliud à Pontifice peteretur, quàm ut Regij Legati Romæ eodem jure, quo in aliis Principum aulis haberentur. Planè hac in causa non potuit major esse aut Religio Anglici Regis, aut constantia & rectitudo Romani Pontificis. Quid enim Anglus petere non poterat in præmium reductæ Religionis jam centum & ultrà annos Angliâ proscriptæ? aut quid majus vereri

reri Pontifex, quàm eum offendi, è cujus manu, arbitrioq; Religio pendebat? & tamen neque iſtum tam grandis metus, neque illum tam grande meritum ad dexteram, ſiniſtramvè permovit. Omninò fateri oportet fuiſſe hanc actionem magno Rege, Maximoq; Pontifice dignam, & parem heroïcis illis, antiquiſq; facinoribus, quæ tantoperè in hiſtoriis decantantur. Non credidit Innocentius lucrum tam grandis Regni totq; animarum Deo probatum iri, ſi turpi conniventiâ, ac modis Pontifice indignis pararentur: quomodo enim turpia & indigna placere poſſint tam magno, tam generoſo & indolis infinitè nobilis, honeſtæque? num ergo Omnipotentia Deum defecit, ut Regna animaſq; lucrari non poſſit, veramq; Religionem Anglis perſuadere, niſi adulatione & artificiis non Deo tantùm, ſed quovis honeſto ſenatore indignis? *Agat Pontifex, quæ non decent, ut Deus Angliâ potiatur.* Miſerum Deum! ſi opus habet tam ſordidis conſiliis, ſuaq; Majeſtate indignis! imò

pereat

pereat potiùs Anglia, quàm ut Pontifex se ad indecora & inhonesta demittat. Quid faciunt in Cœlis tot Legiones Angelorum, si Religio florere non potest nisi humanis flagitiis? Eadem Jobo, quæ Innocentio mens fuit, quando dicebat: (a) *Nunquid indiget Deus mendacio vestro, ut pro illo loquamini dolos?* Et Apostolo: (b) *Non sunt facienda mala, ut eveniant bona.* Et quid sanctos & Apostolos loquor? Ipsi quoq; Ethnici hanc veritatem professi sunt. Simultas Atheniensibus cum Spartanis erat alioquin fœderatis. Athenis in senatu de bello agitatum. Themistocles senatorem petiit, cui modum in abdito patefaceret hostes profligandi: datus Aristides, cui arcanam fraudem exposuit, quâ Spartana classis incendi posset. Rediit Aristides senatu suspenso, ac magnum aliquid præstolante; tunc ille: *Perutile est Reipublicæ Themistoclis consilium, sed minimè honestum.* Exclamavit senatus: *Quod honestum non est, non potest esse utile.* Ita Cicero

(a) *Job. 13.* (b) *Ad Rom. 3.*

Cicero & Plutarchus narrant. Scio ætatis nostræ Politicis hæc axiomata haud probari, quibus videlicet tota fiducia in blandiendi, fallendiq; artibus, nullâ curâ honesti: at ego non Politicis scribo, sed veritati, & huic tandem omnia cedent.

Anno MDCLXXXVI. Dux Estreus Galliæ Legatus repentinâ ferè morte sublatus est, voluitquè Pontifex exequias paratissimè celebrari, eademquè Pompâ, quâ Decanus Cardinalis efferri solet; nec ante cadaver conditum permissum Justitiæ Ministris, ut plateam, viciniamquè Farnesiam obirent. Tantò pluris hæc humanitas Pontificis fuit; quòd cadaver Apostolici Nuntii, quamvis Archiepiscopi, diù Parisiis insepultum jacuit, tanquàm Parochialibus juribus subderetur. Mortuo ergo elatoquè Estreo, jussum Apparitoribus, ut plateam Farnesiam percurrerent, datæque ad Ranuccium Cardinalem Pontificis Legatum literæ, quibus jubebatur Regi factum, rationesquè Pontificis exponere; fecitquè Re-

nuc-

nuccius eâ facundiâ, momentisque argumentorum, quæ æquitas causæ merebatur, sed Rege immoto, & Legato, qui immunitatem tueretur, proficisci jusso. Estreus quoque Cardinalis, qui eandem immunitatem tanquàm Galliæ comprotectorambiebat, Româ excessit, delegitque villam prope Portam S. Pancratii. Hæc omnia Pontificem impulere, ut Bullam tandem vulgaret in ipso Pontificatûs sui limine destinatam, retentamque, ac ab omnibus Cardinalibus, qui Romæ morabantur, subscriptam, Estreo & Maidalchino exceptis, qui causas cur subscribere haud possent, se Pontifice coram allaturos spopondere. Missa ad omnes Legatos exemplaria, jussique Principibus insinuare. Repetebantur in hoc Diplomate superiorum Pontificum pœnæ, additâ Excommunicatione majori ipso facto incurrendâ, solique Pontifici reservatâ in eos omnes, qui jure Asyli, aut potiri, aut uti vellent; cùm enim nemo ampliùs superesset ex Magnatibus Pontifici subjectis, qui sibi hoc vendicaret, credidit

Pon-

Pontifex, non aliis armis, quàm spiritualibus utendum; quibus nemo Christianorum exemptus est.

Rege intereà Lucemburgo Parisios reverso, non omisit Ranuccius apud Regem, Regiosquè Ministros insistere, ne Legatum ad Pontificem mitterent, nisi jure Asyli abdicato, alioquin nunquam Romæ pro Legato habitum iri. Idem Lavardino sæpius repetitum, ac tum præcipuè, cùm profecturus Nuntium Apostolicum inviseret. Quamvis enim hic millies testaretur, se ad Pontificem gratissima afferre, ac plena reverentiæ, semper tamen responsum est, nihil isthæc profectura, nisi Asylo absisteret.

Sub initium ergo Septembris Lavardinus lentis itineribus Italiam versùs profectus est terrestri itinere; & mari familia, cui ingens Officialium, militumquè ex Gallica Classe numerus accessit. Pontifex intellecto Lavardini in Italiam adventu, denuntiari iterùm jussit Estreo Cardinali, se nunquam Lavardinum pro Legato habiturum, si jure Asyli potiri vellet.

vellet. Sed & omnes Cardinales, prælatique, quotquot Romæ agebant, jussu Pontificis moniti sunt, recordarentur Pontificij Diplomatis, quod ipsi subscripserat, quoque omni societate cum Lavardino arcebantur: quippe qui contra omnium Principum, Gentiumq; jura toties recusatus, vi tamen, & in contemptum Principis Legatum ageret, seque in censuras & anathemata sponte indueret, simulq; juxta Galliæ Conventiones & Concordata ijsdem Censuris omnes, qui cum eo agebant, involverit.

Sufficeret historica hæc enarratio, suisque annis distincta ad evertendum, quidquid pro hac immunitate tuenda Lavardinus, alijq; scripserunt. Id verò ut palam fiat, juvat aliqua observare.

Et *primò* quidem has Immunitates non posse ex jure Legatorum, aut ex Principum, à quibus mittuntur, reverentia proficisci. Vidimus enim eas non à Legatis tantùm, sed ab omnibus ferè Baronibus, Magnatibus, Cardinalibus, imò,

imò, ut Boccalinus loquitur, à quovis ferè nobili occupatas eſſe. Quî ergo dici poteſt Legatis proprium, quod tam multis commune fuit? Nec potiori titulo Legati quàm alij; omnes enim uno eadamquè modo uſurpabant: nec Pontifices omiſiſſent juris, aut privilegij reminiſci, ſi aliquod Legati haberent.

Secundò. Quoties Pontifices in has immunitates edictis pugnabant, nullum unquam (excepto Lavardino) legas repugnâſſe, aut jus aliquod prætexuiſſe; quod manifeſto argumento eſt, nunquàm fuiſſe à Legatis pro legitimis habitas: quis enim credat ex tot Principum Legatis, ſuorumq; jurium, etiam quæ non habent, tenaciſſimis, auſum neminem eſſe, non dicam obniti, ſed ne conqueri quidem, ſi illis fiderent? Tacuerunt, quia nulla ſuppetebat ratio loquendi.

Tertiò. A Julio III. uſque ad viventem Pontificem, quoties ſcintilla aliqua micabat iſtarum immunitatum, toties edictis pænisquè obſtitiſſe Pontifices; quod ſolùm ſufficeret adrumpendæ Præ-

ſcriptioni; ſi enim mille annorum ſpatio nemo me invito & Judicem appellante domum meam præſcribere poteſt; quî poterit tantam urbis partem tanquàm amplam Jurisdictionem?

Quartò. Imò non tantùm edictis pontifices contra hujusmodi immunitates pugnârunt, quod, ut dixi, ſufficeret, ne præſcribi poſſent, verùm etiam reipsâ abolitæ, ſublatæque; idque *tum* ex ſilentio Legatorum conſtat, quo pontificijs edictis acquievêre: *tum* ex publicis documentis & protocollis, in quibus quàmplurimos actus reperire eſt, adminiſtratæ per Apparitores Juſtitiæ, idque in ijs ipſis locis, quæ modò exempta jactantur, Legatis nihil auſis repugnare: *tum* ex petrarchæ, Boccalini, patris Olivæ Societatis Jeſu Generalis: imò ex totius ferè urbis teſtimonijs, quæ hodieque recordatur, uſque ad Clementis X. pontificatum liberam fuiſſe Romam tam turpi, noxiaque ſervitute, quamvis Clemens (ſive ob feſſam annis ætatem, ſive ob ſimultates inter Cardinalem Nepotem,

potem, Legatosquè alijs ex causis ortas) edictis, pœnisquè abstinuerit; certum tamen est, gravissimè apud Principes conquestum esse, quod solum sufficeret præscriptioni truncandæ. Sed nihil æquè hanc veritatem ostendit, ut Pisana Conventio, in qua, licet Crequius Galliæ Legatus hanc immunitatem enixissimè peteret, eamquè novam, & insolitam esse fateretur; licet Pontifex Alexander temporum acerbitate durissimas conditiones acciperet; nunquàm tamen immunitas impetrari potuit: cessitque Legatus, cùm Pontificem obfirmatum videret: nec Romam posteà reversus de hac immunitate ac Jure Asyli quidquam cogitavit, liberis Justitiæ Ministris, omnesquè urbis Regiones & plateas oberrantibus; non ergo tunc temporis hoc jure Legati gaudebant.

Quintò. Denique ex ijs, quæ hactenus narrata sunt, palàm est, Innocentium XI. Pontificem Maximum in abolendis Legatorum Asylis summo qui-

dem jure processisse, sed summâ quoque moderatione, ac planè pacatissimâ, & Patris potiùs, quàm Principis more. Primò nihil cursim & impetu factum, sed omnia diù, lenteq; maturata, ac priùs undecim annorum spatio discussa, quàm Bulla ederetur. Deinde nihil contra Legatos à Pontifice decretum, imò omni honore observati, preces tantùm & querelæ in aulis Principum ac Parisiis porrectæ, idquè toties, tamquè efficaciter, ut faterentur Ministri, justa postulari, & Rex ipse omnia promitteret. Utquè suaviùs minorique pudore Gallia invitaretur, præmissa aliorum Principum exempla, Poloniæ videlicet, Angliæ, Hispaniæquè, Asylo cedentium: nihil quoq; Romæ immutatum, dum Legati viverent, sed expectatum, dum vitâ aut saltem Legatione abirent; ipsi quoq; Estreo, quamvis defuncto tanta reverentia est habita, ut ante exequias nihil in Palatium, viciniamq; Farnesiam Apparitoribus liceret. Ipse Lavardinus, quamvis novo inusi-

inuſitoquè exemplo Romam militariter invectus, ac Pugnatori potiùs, quàm Legato ſimilis, ædesq; Farneſias, ac vicinam regionem armatis, excubiis, circitoribus, pulvere plumbo, granatisq; ac omni apparatu militari impleſſet, perinde ac ſi caſtrum non Palatium occupâſſet, in eaquè urbis parte Dominatum ambiret Pontifice excluſo; hæc omnia, quæ non dico nullus Principum, ſed nec ullus Civium domi ſuæ pateretur, Pontifex tamen placidiſſimè tulit, non arma, non Principum vicinorum fœdera, non pœnas oppoſuit, innocentiâ tantùm ſuâ & juſtitiâ nixus. Quæro, an à Pontificis, aliorumquè Principum Legatis Galliæ Rex hæc fieri Pariſiis pateretur? paſſus eſt tamen Innocentius. Quid potuit ampliùs? Nam Cenſuras quod attinet, non illas Pontifex in Lavardinum vibravit, ſed Lavardinus ſe ultrò in illas induit. Quæ culpa Venatoris, ſi jaculum in feras deſtinatum tu ſpontè incurras? nec enim Innocentio

animus fuit, cùm sub pœna Excommunicationis Asylum prohibuit, ut Lavardinus eam incideret, sed ut vitaret; si ergò noluit vitare, sed potiùs incidere, non Innocentius accusari, sed Lavardinus debet; nam ut benè observavit Augustin⁹: *Non vult ferire, qui dicit cave.*

Hactenus ordine Historico exposuimus originem, progressumquè Asylorum, quæ à Gallico Legato tantâ contentione expetuntur; superest, ut ostendamus, quas ob causas Innocentius XI. abolita ea voluerit; multæ enim, gravissimæquè Pontificis animum urgebant, ac tantæ rei pares.

III. *Primò* infiniti abusus, qui huic immunitati miscebantur. Nulla ferè urbs populo sacro, profanoquè ac præsertim externo frequentior: par populo delinquendi licentia multitudine ac exemplis protecta, sed præsertim facilitate impunitatis, sparsis totâ urbe Asylis; nullum enim crimen, cui non continuò Palatium aliquod, imò vicus pateret; hîc secura flagitia, imò Prin-

cipi

cipi insultantia; quanto hoc fidelium scandalo in ipso Religionis domicilio, non impunitam tantùm impietatem videntium, sed etiam florentem, minacemquè? quanto Pontificis dedecore, qui videre, patiquè cogeretur, quæ nollet? Nec verò corrigi abusus, delerique aliter poterat, quàm sublatâ causâ, hoc est, jure Asyli. Quamvis enim Legati omnia pollicerentur, nunquam tamen favor, clientelæ, preces, largitiones, aliiquè prætextus aberant reos protegendi, docuitquè experientia, sisti flagitia non posse retentis Asylis, & Legatorum promissa semper effectu caruisse.

Secundò. Non minima pars urbis supremo Pontificis imperio subducebatur, dominio inter tot Legatos, velut inter tot Principes, diviso: quanta hæc servitus, quantumquè periculum, ne deinceps pejora sequantur?

Tertiò. Nullibi terrarum hæc licentia permissa, cur ergo Pontifex pateretur, quod nulli Principum? aut cur Romæ liceret, quod Parisijs, quod Lon-

dini, quod Viennæ, quod nusquam licuit?

Quartò. Accedebat spes maxima rem tanti momenti feliciter explendi, modò Pontifex vadum experiri auderet, nec primo torrenti cederet. Quippe optima causa & justissima agebatur, ac omnibus probata. Constabat Pontificem non impetu, non indignatione, aliisquè privatis rationibus ferri, nulloquè suo, aut suorum commodo, sed solâ necessitate urbem purgandi tam indignâ, noxiaquè servitute. Accedebat insignis Veneratio, quam Innocentius sibi toto Orbo Christiano paraverat: summa morum integritas; animus omni affectu vacuus; nulla familiæ extollendæ, aut propinquorum cura, quos pro externis habere videbatur; publici tantùm boni immensa sollicitudo. Urbs quàm plurimis, insolitisque corruptelis purgata. Religionis, disciplinæquè Ecclesiasticæ flagrantissimus Zelus, nullo privatorum, magnatumq;

tùmq; delectu, nec tamen immodicus & accusationi obnoxius, aut prudentiæ expers; id enim in hoc Pontifice præcipuum, quòd cùm animi magnitudine & constantiâ nec Bonifacio VIII. nec Sixto V. cedat, multò tamen illis moderatior, severitate pacatâ, & amori ac reverentiæ in Principes mixtâ, quos nec provocet, nec tamen formidet. Populus, quantum licuit, oneribus sublevatus. Summa domi frugalitas, sed foris summa quoque & major dictu, credituq; liberalitas, immenso in Turcicum bellum profuso auro; sed præcipua in Deum fiducia, & ideò par fiduciæ felicitas, nec enim alium retrò sæculis Pontificem reperias in proferenda Religione, magnitudine rerum gestarum parem. Austria Turcicis armis, quæ totam Europam concusserant, liberata. Hungaria, Sclavonia, Croatia, Græcia, Peloponnesus præter Insulas quàm plures Barbaris adempta, & quod mireris, hæc omnia ægro plerumq; Pontifice, nec tamen otioso, sed consiliis, Legatis,

ac præſertim immenſis Theſauris omnia promovente. Taceo alia, quæ modeſtiam Pontificis feriant, ſi palàm fiant, meque adulationis notent, quam averſor. Hæc ergo omnia, ut maximam Innocentio venerationem, ita parem fiduciam pepererant, fore, ut quidquid in tam ſancta cauſa, à tam ſancto Pontifice ac ipſis quoquè hæreticis laudato fieret, ratum omnes Principes, acceptumque haberent: & habuerunt planè, ceſſeruntque Aſylo.

IV. Cum ſolo Galliarum Rege pugna ſuperfuit, flagratque in hunc diem ſemper majori flammâ, ſed Pontifice æquè immoto, invitoquè; nam præter rationes, quas ſuprà libavimus, illa quoquè acceſſit; non poſſe Gallos audiri, quin Principes omnes, qui Aſylo renunciaverant, offendantur, quippe ſe ſperni crederent repeterentque jam conceſſa, pejori quàm anteà malo. Denique Innocentius à primo Pontificatûs ſui ingreſſu Chriſtianiſſimi Regis animum per Vareſium, per Laurum, Ranucciumquè

Mini-

Ministros suos pertentaverat, ostensâ efficacissimis rationibus Asyli abolendi necessitate; & à Rege magnificè responsum: *Se aliorum Principum exempla observaturum, nec ultimum fore, qui tam justæ petitioni deferret.* Quid ergo sibi Pontifex non sponderet à tam propensa, testataquè Regis voluntate? Agebat tunc temporis Legatum Gallici Regis Dux Estreus, noluitquè Pontifex ejus palatij prætensam immunitatem, Asylumquè turbari, dum viveret, ratus hanc quoque moderationem profuturam placando, lucrandoquè Galliæ Regi, nec multò post Estreus vivis excessit. Jussi satellites Palatij aream, viciniamque obire, hactenùs justitiæ inaccessam, non priùs tamen quàm elato funere, justisque peractis, ut sic qnoque mortui cineribus veneratio haberetur. Regibus quoque denuntiatum, neminem à Romano Pontifice pro Legato habitum, admissumque iri, nisi Asylo renuntiaret. Videbatur Hispaniæ Rex obluctaturus, sed continuò cessit, Pontificis

& justitiæ, quæ sola quærebatur, reverentiâ. Solum ergo cum Gallia bellum fuit. Diu illic dubitatum, quid fieri deberet Lavardino jam proficisci, jam consistere jusso, donec tandem profectio decreta, imperatumquè Legato Asylum tueretur. Mirari subit, quæ tandem causa Regem Christianissimum impulerit, ut tanto ardore hanc causam promoveret. Nihil enim ejus dignitati decedebat, si omnium Principum exemplo, latrociniis, sacrilegiis, adulteriis, raptibus, homicidiis, aliisque urbis sacræ flagitiis hoc præsidium subduceret: nec ideò minor, si non serviret sceleratis. Multis ergo in mentem venit, aliud hoc cum Pontifice bello quàm Asylum quæri: nimirum, ut victorias Cæsaris moraretur Italiâ armis turbata: at ego nihil tale de Christianissimo Rege crediderim; quidquid fuerit, Lavardinus Italiam tenuit, conseditque haud procul Romam; sed jussu Pontificis nunquam in Provinciis Ecclesiasticis apparatu Legati exceptus.

Tan-

Tandem ingredi urbem ſtatuit, delegitquè Dominicam diem, decimam ſextam Novembris anni octuageſimi ſeptimi ſupra milleſimum ſexcenteſimum. Pompæ hic ordo fuit. Præibat ingens equitum armatorum globus, gladiis ſclopiſque brevibus, longis, mediis inſtructus, ſequebantur quadraginta currus impedimentis onuſti: poſt hos alia equitum æquè armatorum turma; tum acies nobilium in equis juvenum, aliique magno numero famuli, qui rhedam Legati pedites ambiebant, in ea præcipuo loco Cardinalis Eſtreus, purpurâ amictus; dexteram Legati uxor, lævam filia tenebat, ex adverſo Maidalchinus Cardinalis, cui ad ſiniſtram Legatus Gallicus. Jacti qnoque in accurrentem populum argentei nummi, quibus ad Gallici Regis nomen celebrandum invitaretur, ſed à paucis acclamatum, iiſque miſerrimis. Subeuntem palatium binæ armatorum alæ, dextera lævaq; ſparſæ in equis excepêre, noctu excubiæ palatio adhibitæ, juſſæq; militariter palatium,

viciniamquè obire, ne quis Asylum turbaret: impedimenta quoque armatis vallata, submovendis telonariis: Nocturnum epulum Estreus Cardinalis Legatus exhibuit. Is primò ad Cardinalem Cibum, posteà ad Summum Pontificem admitti petiit, sed ab utroq; rejectus est. Romæ interim pergebatur publicis, privatisq; precibus Deum implorari, ac supplicationes obiri, singulis Religiosorum sodalitiis ad templa quotidie procedentibus; crederes publicam calamitatem urbi imminere, eiquè evertendæ Romam certatim laborare. Cùm Pontifici adventus & Pompa Legati nuntiaretur, fertur respondisse: *Hi in curribus, & hi in equis! nos autem in nomine Domini ambulabimus.*

V. Planè novâ specie Roma intremuit, ipsique Galli aversati sunt; Legatum videlicet, pacisq; interpretem militari apparatu terrenti, bellantiquè similem alienam Civitatem invehi, arcemquè Religionis calcatâ Principis

Ma-

Majeſtate; id à nullo Legatorum factum. Sed nec ulla tanti ſtrepitûs cauſa; ſi enim vim metueret, quantulæ hæ copiæ, ut armato Pontifici obſiſterent, cogerentq; invitum? ſi nihil metueret, quò tanti apparatus, niſi fortè ut Principi inſultaret? diſſimulabat interim, ferebatq; Pontifex, contentus Legatum non agnoſcere, idque toti aulæ indictum. Inſtabat dies ſanctæ Luciæ ſacra, quæ in Lateranenſi Eccleſia ſolemni ritu ac Legato coram peragi ſolet in memoriam Henrici quarti Galliarum Regis: juſſerat Pontifex, ſi Lavardinus adveniret (quippe cenſuris adſtrictus) continuò faces extingui, ſacrumq; abrumpi, ac cantum ceſſare. Id ubi Legato innotuit, differri jubet ſacram ceremoniam in alium diem: ſed Pontifice negante ullam eſſe differendi cauſam, cùm Canonici oſtendiſſent, inter eam Eccleſiam, Regemq; conventum eſſe, ut Legati arbitrio ſtaret, quam diem eligeret, continuò acquievit, permiſitq; transferri. Memorare id volui, ut mo-

deratio Pontificis palàm fiat, flagrantis quidem, sed intra rationem, citraquè excessum, quod in Principibus ratum. Plura scribere omitto, quæ nihil refert scire posteritatem; quippe aut minuta, aut offendendis animis apta, quos ego pacari malim, componiquè. Illud tantùm adijciam, quod maximè hanc litem Romam inter, Galliamquè incendit. Nocte Nativitati Salvatoris sacrâ Lavardinus S. Ludovici Ecclesiam adit, sacroq; epulo accumbit, strato pulvinari, aliisq; Legatorum insignibus usus. Re ad Pontificem delatâ non potuit pænis, justaquè severitate ampliùs temperare, quam hactenus cohibuerat, quamquè Lavardinus videbatur non tantùm provocâsse, sed etiam ab invito extorsisse. Constabat censuris obstrictum esse ob usurpatum Asylum, armisquè retentum; id enim sub excommunicatione latæ sententiæ, ipsoquè facto incurrendæ Pontificium Diploma prohibuerat: ferebat interim Pontifex, dissimulabatquè, & moras induciasquè nectebat. At postquam

La-

Lavardinus processit, in ipsaquè Ecclesia, & totâ Româ spectante, ac cùm maximè oportebat Deum, ejusquè Vicarium placare, contemptum professus est, quid potuit aliud Pontifex, quàm ut tandem excitaretur toties excussus? & tamen tunc quoque modestissimè actum, nec supra necessitatem. Jubet ergo per Cardinalem Vicarium interdictum Gallicæ ædi affigere adjectâ causâ: *Quòd Lavardinum notoriè excommunicatum ad sacra admisissent.* Potuit aliquid minus fieri à Pontifice, à toties provocato, offensoquè? Missi etiam à Gallis citatis equis veredarij, qui Regem omnia, quæ contigerant, causasquè edocerent: simulque Apologiam Lavardinus vulgavit, quo factum purgabat, negabatquè se censuras meruisse.

Lubet hîc observare, quantâ in hac causa moderatione Innocentius processerit.

Nam primò noluit Pontifex novum Diploma, quo Asylum persequebatur, vul-

vulgari, vivente adhuc Eſtreo Duce Galliæ Legato. Mortuo Eſtreo præmiſſa ſunt exempla omnium Regum Principumquè Aſylo cedentium, ut tantò ſuavius Gallia invitaretur, minoriquè pudore, ſi ultima cederet. Lavardinum quamvis militari, hoſtiliquè paratu ingreſſum, & armatis obſeptum, ac bellum, quàm pacem afferenti ſimiliorem; non tantùm Provinciis ac Urbe non prohibuit, quod facilè poterat, & nemo non Principum faceret; verùm etiam admiſit, tulitquè fremente populo, & jura ac Principis Majeſtatem violatam eſſe conclamante. Quando non dico Rex Galliæ, ſed alius minorum Principum hâc ſpecie Legatum domi ſuæ ferret, tantoq; publicæ quietis damno? ſuperavit ergo Innocentius nonſolùm omnium Principum, verùm etiam privati Civis patientiam. Palàm quoquè erat Lavardinum cenſuris eſſe implicitum, quippe violati Diplomatis reum: nihil tamen Pontifex movit, ſed ignoranti aut conniventi ſimilis rem tempori com-

commendabat, minimo contentus, hoc eſt, pro Legato non agnoſcere, Deumquè publicis precibus placare. Nec unquam Lavardinum, pro excommunicato declarâſſet, niſi ille palàm & cum pompa contemptum profeſſus telum ab invito extorſiſſet. Quòd ſi animus erat Pontificem ſpernere, quæ rogo neceſſitas id cum tanto apparatu, faſtuquè oſtentare, ipſaq; nocte flagrantis totâ urbe pietatis? Nec dici poteſt, non id Lavardinum prævidiſſe; nam Pontificis animum, cùm de feſto ſanctæ Luciæ ageretur, jam exploraverat. Sed age, Anonymi Auctoris Libellum quique Lavardini Advocatum ſe fecit, jam percurramus.

VI. Primò igitur opponit Anonymus: (a) *Nihil unquam injuſtius majoriquè injuriâ contra Principum Legatos, quàm quod nuper Romæ contra Lavardinum tentatum eſſe.*

℟. Antiquiſſima eſt præpotentium querela, ut ſibi injuriam fieri dicant, cum aliis

(a) *Pag. 1.*

aliis faciunt. Quoties ovibus à Lupo objectum est, turbari ab illis fontem, cum tamen infra lupum aquarentur? si injuria est, quidquid Gallo non placet; fateor magnam accepisse Lavardinum: & nego hinc oportere injuriam æstimari. Dicitur ergo injustum, quidquid fit contra jus alterius: priùs ergo probari oportuit, jus fuisse Lavardino, invito Principe, ad quem mittebatur, se pro Legato ferendi, implendiq; metu & armis urbem, ut reliqua tamen superiùs narrata, & quæ non dicam, nullus Principum, sed neq; ullus Paterfamilias domi suæ pateretur. Hæc si jure fecit Lavardinus, accusare Pontificem potest; sed cui mortalium persuadebit, id jure factum? Comparentur, quæ Pontifex à Lavardino tanto jam tempore passus est Romæ, quæque Lavardinus à Pontifice; & mox constabit uter injuriam acceperit.

VII. Secundò: *Ignarissimos esse jurium* dicit, (a) *quæ Regibus conveniunt, qui-*

(a) *Fol. 2.*

quicunque negare ausint, non pendere ex Principis arbitrio Legatos constituere; istis verò jure gentium honorem ac venerationem deberi: sic omnium populorum moribus receptum esse, etiam cùm bello implicantur. Quæ ergo contra Lavardinum Pontifici Romano suggesta sunt, aliena esse à communi sensu omnium Gentium benè honesteq́ institutarum. Posse quidem Regibus supplicari, ut Legatos suos amoveant, quoties publicam pacem turbant, aut aliàs hostilia moliuntur; dum tamen morantur, Legatorum more colendos esse. Ne apud incultissimos quidem Barbarorum auditum, lectumq́ esse, ut eo prætextu Legatorum dignitatem violarent, quòd ipsi nollent Principum suorum juribus cedere. Hæc verò si locum habeant apud Principes merè sæculares, multò magis apud Pontifices Romanos, quorum potestas precaria sit, pendeatq́ ex filiali Principum reverentia, præsertim verò Galliæ Regum, unde tota in temporalibus Pontificum dignitas. Esse Romam omnium Gentium communem Patriam, sicque oportere omnium Principum Legatis frequentari.

℟. Hæc

R. Hæc Auctor longâ Oratione, sed rebus vacuâ. Supponit enim Lavardinum Legatum esse, utq; Legatus sit, ex solius arbitrio Regis, qui misit, pendere. Supponit iterùm, si Rex Legatum removere nolit, quamvis ex justissimis causis id Pontifex petat, nihilominùs etiam ab invito tolerandum, & pro legato habendum esse. Hæc pro tam certis habet, ut *ignorantissimos esse* dicat, qui negent: & tamen tam falsa sunt, & ab omnium sensu aliena, ut nihil magis; sed oportuit paginam implere, & quod veritati defuit, compensare convitiis honesto calamo indignis. Veritas sic habet: Legatus est Persona publica, quæ à Principe ad Principem mittitur, pacis aut alterius negotij causâ. Legatus igitur non unius tantùm Principis mittentis, sed etiam ejus, ad quem mittitur, assensu & voluntate constituitur. *Duo*, inquit Grotius, (a) *requiruntur, ut quis Legatus constituatur, auctoritas videlicet mittentis, &* Prin-

(a) *Grotius de J. pacis & belli l. 2. c. 18. n. 5.*

Principis, ad quem mittitur. Legatorum quippe immunitas & officium ex tacita partium conventione proficiſcitur, ut idem Grotius notat; hæc verò eſt reciproca, & utriusq; conſenſum requirit; nec immeritò, cum utriusq; Principis interſit, quis Legatus eat. Idque multò maximè locum habet in ijs Legatis, qui hodiernâ tempeſtate diù aut etiam perpetuò in aulis morantur; in his enim ceſſat ratio juris gentium, hoc eſt, neceſſitas. Audi eundem Grotium: (a) *Optimo*, inquit, *jure rejici poſſunt, quæ hodie ſunt Legationes aſſiduæ, quibus quàm non ſit opus, docet mos antiquorum, quibus illæ ignoratæ.* Idipſum Wicquefortius (b) teſtatur: *Certum eſt*, inquit, *legationes ordinarias nec juris gentium, nec ducentis retrò annis notas fuiſſe; ſuntq; quàm plures Nationes, apud quas nullus earum uſus, ſola Europa eas admittit, ſiq; aliquis Principum eas reſpuerit, dici quidem poterit aliquid contra morem feciſſe, nihil contra jus Gentium.*

Hæc

(a) *Grot. cit.* (b) *Wicquefort en l'Ambaſſadeur l. 1. pag. 11.*

Hæc ita vera sunt, ut sive antiquam sive recentem historiam evolvas, infinita reperias Legatorum exempla, qui aut non recepti, aut remissi sunt; nec tamen creditum est, jura Gentium violari. Sic Romani Ætolis denuntiârunt: (a) *Ne Legatos mitterent, alioquin pro hostibus fore.* Itemquè Vejentibus: *Ni facessẽrent urbe, pœnas daturos.* Lacedæmoniorum Legatus à Pericle dimissus est: (b) *Quòd ab hoste armato venisset.* Quantò magis dimisisset, si Legatus ipse armatus veniret? sic Senatus Romanus negavit se posse Carthaginensium (c) Legatos admittere, quorum exercitus esset in Italia. Sic Legatis Jugurthæ à Romanis edictum (d) intra decem dies Italiâ excederent, nisi Regem & Regnum deditum venissent. Et quid plura? numquid in sacris litteris habemus Rabsacem Regis Assyrij Legatum jure meritò ab Ezechia Rege receptum non esse,

(a) *Liv. l. 27. l. 10. l. 4.* (b) *Thucid. l. 11.* (c) *Liv. l. 41.* (d) *Salustius in Jugurtha.*

esse, quòd timeretur populum perversurus? Si recentia percurras, non minus exemplorum est, præsertim in Gallia, ubi planè nihil frequentiùs, quàm ut ex caussis Regi notis, nec aliorum judicio aut examini subjectis Legati aut non admittantur, aut exire Galliâ jubeantur: estq; recentissimum Tigurinæ & Bernensis Reipublicæ Legatorum, qui nec in Regis conspectum, nec ad tractanda cum Ministris Regijs negotia admissi sunt, idque non alia ex causa, quàm quòd de ritibus, formaquè illos excipiendi conveniri non potuit. Quantò ergo majori, justioriq; ex causa Lavardinus excludi potuit, qui contra aliorum Regum exempla Asylum non tantùm peteret, verùm etiam armis occuparet? Nuper quoq; Moscoviticis Legatis indictum, ut nisi pellium mercatu abstinerent, Galliâ exirent. Paul9 IV. Figueroam Philippi II. Legatum, & Mediolanensi Præfecturâ defunctum, cùm ferè Romam intraret, urbe exclusit, (a) negavitquè pro Legato agnitum iri, quòd Pontificis cursorem litteris,

(a) *Anno 1558.*

quas ferebat, spoliâsset, incurrissetquè censuras: nec Philippus succensuit, substituitq; Vargam Venetiis priùs Legatum. Sive ergo Legationis naturam, sive exempla Principum inspicias, etiam quibus maxima juris Gentium reverentia (quales Romani) concedi omninò debet, Legatum dici non posse, qui à Principe admissus non est; posse verò non admitti ex plurimis causis, præsertim ex illa, si veniat aliena invasurus, ut nuper Lavardinus; tunc enim non Lavardinus; tunc enim non Legati sed hostis vices agit, cessatquè finis Legationis. Hæc tam clara sunt, ut negari à nemine possint, nec tamen sperare nobis victoriam licet, quando à Gallis non ratione, sed potentiâ certatur. *At*, inquit Anonymus, *supplicari Principi debet, ut Legatum amoveat; colendus verò est, quamdiù moratur*. Nimis ignarus est rerum, qui hæc dicit: quoties enim per Varesium, per Laurum, per Ranuccium Cardinalem Pontifex rogavit, ursitque, ne Lavardinus mitteretur? & tamen missus est; nec mis-

sus

ſus tantùm, ſed etiam armatis obſeptus, adeò ut dubitari poſſet, Gotthus, an Gallus eſſet, qui ſic Romam intravit. Quid ſuperfuit Pontifici? quî modeſtiùs tueri ſe poterat, quàm ut urbe quidem admitteret, etſi armatum, minacemq; , non tamen ut Legatum haberet? nam nec Legatus erat, quippe invito Pontifice. *At nulla Lavardini culpa, cùm non poſſet juribus cedere à Rege prætenſis, cur ergo punitus, ſi innocencens?* Nulla eſt pœna, ſi alicui non tribuas, quod non debetur: Lavardinus ut Legatus à Pontifice habitus non eſt, quia Legatus non fuit; quis pœnam dicat, ſi pro ſenatore aut Epiſcopo non habebatur, qui nec Epiſcopus, nec ſenator eſt? nam quòd poſteà Cenſuras inciderit, non hæc culpa Pontificis, ſed Lavardini fuit. Pontifex enim cenſuras univerſim tulerat in eos, qui Aſylum uſurparent, nullo Hiſpani, Angli, Germani, Galli, aliarumq; nationum, diſcrimine: quòd ergo Lavardinus ſe illis, & ſolus induerit, non Pontifici imputare poteſt, quippe nolenti, invitoq; , ſed ſibi, qui ſpontè in-

currit: nam si quis gladio se perimat, quem accusabis? fabrum? qui gladios fecit, palamq; exposuit? an eum, qui in ferrum incubuit? Nec interest, Lavardinum ex Regis imperio Asylum occupâsse; nam, ut taceam, multa à Lavardino peracta esse præter Regis voluntatem; cui nota non est Apostoli sententia in omni foro humano Divinoq; recepta; videlicet: (a) *Dignos esse morte nonsolùm, qui ea faciunt, sed etiam, qui consentiunt facientibus?* Si ergo eadem culpa est facientis & consentientis, quantò magis imperantis & exequentis? Quinquagenarij, qui ad capiendum Eliam missi sunt, se quoq; Imperio Regis Ochoziæ (cujus Legati erant) tuebantur: (b) *Homo Dei, Rex præcepit, ut descendas.* Et tamen igne puniti sunt Deo excusationem respuente. Heliodor⁹ quoque Antiochi Legat⁹ cum Templum spoliare aggrederetur Sumo Pontifice Onia renitente; Principis mandatum prætexebat: (c) *At ille pro his, quæ in mandatis habebat à Rege, dicebat, Regi ea esse deferenda.*

(a) *Ad Rom. 1. v. 32.* (b) *4. Reg. 1.*
(c) *Mach. c. 13.*

da. Num ideò calcibus & flagellis punit? non eſt, moriturus, niſi Onias ſervâſſet? Nihil ergo juvat Lavardinum Regis voluntas, quando non imperium Principis, ſed cauſa iñocentem facit. Quæro ſi Pontificis, aut alteri? Principis Legatus invito Rege, armatusq; Pariſios intraret, illicq; ſimile aliquid moliretur ijs, quæ Lavardinus Romæ, quanto eum tempore Rex pateretur, quantumq; deferret Principis ſui imperium alleganti? mirari ergo Lavardinus non debet, ſi exceptio Romæ non valet, quæ Pariſiis nunquam valuit, valebitquè. Hæc tam aperta ſunt, ac omnibus nota, ut negari non poſſint; & qui negant, multò pejorem faciant Regis cauſam tam pudendis auxiliis.

Quod verò dicitur: *Pontificis Romani in Chriſtianos poteſtatem precariam eſſe, & ex Principum arbitrio, qui ſe ſpontè ſubmittunt, pendere, tantoquè magis Pontifici cavendum, ne iſtos offendat?* Reſpondeo hoc argumento omnium Principum poteſtatem, non ſolius Pontificis peti, quis enim imperabit,

si nolint subditi obedire? evolvantur omnium Gentium Historiæ, & continuò patebit, multò sæpiùs contra Principes sæculares rebellatum esse, quàm contra Pontifices; imò stetisse Cathedram Petri, quamvis millies concussam tot cadentibus Regnis: ipsa Romana Monarchia tot exercitibus, tot imperijs, tot opibus potens tandem defloruit durante Ecclesiâ; interquè ipsos Romanos Imperatores, quis non ex militum favore, studioquè pependit? Taceo Gallici, aliorumquè Regnorum scenas & vices: frustrà ergo Pontifici objicitur, quod multò magis omnium regnantium est fatum; illud discrimen est, quòd subditi, ne à sæcularibus Dominis deficiant, temporalium pœnarum metu coërcentur; hic si absit, majorq; sit subditorum, quàm Principis potentia, nihil ampliùs moratur, ut jugum excutiant. Secùs est in imperio Religionis; hîc enim, ut Pontifici Romano subdat, non temporales pœnæ, sed æternæ faciunt, nec istis evadendis ulla

par potentia. Unde fit, ut paulò antè dicebam, multò sæpiùs à Principibus, quàm à Pontifice subditos defecisse, nullum ergo minùs precarium imperium est, quàm Religionis. Quòd si nemo Principi persuaserit, ut subditis omnia concedat metu seditionis, quantò minùs Pontifici? præsertim quòd Ecclesia sicut non humanis consilijs & prudentiâ crevit, ita nec humanis consilijs regenda est, quoties illa Divinis adversantur; quid verò magis adversatur, quàm ut metu omnia Principibus cedas, nullâ honesti ratione? non placent Deo, & ideò nec succedunt turpia consilia. Est insigne in rem nostram Alexandri III. Responsum, cùm enim metu schismatis, & ferè paribus minis ad indigna urgeretur, quibus nunc Galli, Legatis Friderici Imperatoris ita respondit: (a) *Nos recognoscimus Dominum Imperatorem Advocatum & specialem sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Defensorem. Unde ipsum (si per eum non steterit) præ cæteris Principibus Orbis intendimus honorare, in*

(a) *Radevicus l. 2. c. 54. & 55. Anno 1159.*

quibus Regis Regum honor nullum capiat detrimentum. Ubi verò quidquam occurrit, quod absq́ summi Regis offensa effectum habere nequeat; si honorandus terræ Imperator videtur, ille potiùs à nobis timeatur, & illius honor imprimis conservetur, qui est Rex Regum, & Dominus Dominantium, & qui animam & corpus perdere, atque in æternam ignis gehennam mittere potest, ergo cùm pro Ecclesiæ libertate tuenda Patres nostri proprium sanguinem fuderint, & nos ad eorum exempla, exigente necessitatis articulo, extrema audemus pericula sustinere. Frustrà ergo Galli metum offendendi Regis Innocentio objiciunt; quando in causa DEI nihil æquè metuendum est, quàm metuisse.

VIII. Tertiò causatur Anonymus: (a) *Romam esse totius Orbis Christiani Patriam communem; sicq́ oportere, ut illic omnium Principum Catholicorum Legati conveniant. Æquum non esse, ut Legatis Gallici Regis Asyli prærogativam invideant Itali, quando ipsi majorem partem occupent* *sacri*

(a) *Fol. 2.*

sacri Senatûs; cùm tamen & mos Ecclesiæ & ratio velit, ut absque Personarum au, nationum discrimine purpura dignissimis obveniat, quæ nunc aliis exclusis solos fere Italos vestiat.

℞. Si Roma omnium nationum communis est Patria, quid queritur Lâvardinus, si eodem jure, quo omnium aliarum nationum Legati, habitus est? nec enim alij Principum Legati admissi sunt, quàm qui Asylo cessêre: vivat ergo Lavardinus in communi Patria communi jure; quod si nolit, non illum Innocentius, sed ipse se Româ exclusit. Alioquin quid scelerum civibus non liceat, si qualescunque sint, & quacunque ratione vivant, tolerari in Patria debeant? & planè cum nuper Lavardinus Romam ingressus est: non Civis faciem, sed hostis ostendit, nec tam Patriam intrâsse, quàm in aciem irrupisse visus est. Quod de Cardinalibus dicitur, nihil pertinet ad causam Lavardini. Oportere Cardinales aliquos deligi ex omni natione,

verum est, idque insigniter in ultima Cardinalium promotione ab Innocentio observatum, in qua non Galliæ, non Hispaniæ, non Germaniæ, non Italiæ purpura defuit: cæterùm debere ex quavis natione pares numero esse, tam absurdum est, ut nihil magis; quid enim in eligendo Pontifice magis schisma pareret, quàm si singulis nationum par numerus votorum esset? singulæ videlicet Pontificem ex suis vellent, Galli Gallum, Hispani Hispanum, nullo certandi fine. Idque palàm apparuit in magno schismate Occidentis, cui initium dedit electio Urbani VI. cùm enim Itali Italum vellent, Galli Gallum, & inter Gallos Lemovicenses Lemovicensem; tandem ingens illud schisma conflatum, quo nullum nec longius, nec funestius Ecclesiæ. Idem ergo accideret, si quælibet natio pluribus Purpuratis abundaret, & nulla aliam numero vinceret. Sed cur Italica vincit? inanis quæstio. Idem enim de Gallica, Germanica, Hispanica aliisq; quæri posset, si quæ superaret. Deinde cùm

Chri-

Christus Cathedram in Italia fixerit, credi debet hanc nationem, sive Pontificem spectes, sive Cardinales (ex quibus Pontifex eligitur) prætulisse. Id quoque ostendit usus Ecclesiæ etiam Primitivæ, in qua plerique ex Italia Pontifices. Sed ut dixi, hæc extra chorum; nec ego memorâssem, nisi cogerent Galli intempestivâ quæstione.

IX. Quartò opponit: (a) *Merita Galliæ Regum in Ecclesiam Romanam; quæ majorem Principatûs sui temporalis partem à Regibus Galliæ acceperit: nec securior portus Naviculæ Petri, quoties tempestate jactaretur, quàm in Galliæ sinu: non ergo Lavardinus Regis Legatus tam malè accipi debuit, hoc præsertim tempore, quo Gallia ab Hæresibus purgata, Romanæ Ecclesiæ restituta est.*

℟. Nulla Gallis frequentior cantilena, quàm ut beneficia sua repetant, moneantq; Pontificem gratitudinis, perinde ac si cum immemore beneficiorum, aut non curante loquerentur. Maxima

(a) *Fol. 2.*

esse, quæ Galliæ Reges in Pontifices contulerunt, nemo negaverit, nec alius magis agnovit, palamq; professus est, ut ipse Pontifex Romanus. Sed hæc ipsa præteritorum memoria spem omnibus facit, hodiernum Galliæ Regem nihil Majoribus suis cessurum, nec illis ut victoriis, ita Religione imparem fore: nec enim ideò illi minores, quia reverentiâ & obsequio in Vicarium Christi certârunt, imò illi magis floruêre, qui magis Romam venerati sunt, ut exempla Clodovæi, Pipini, Caroli Magni, ac Ludovici ostendunt, DEO velut pro Vicario suo debitore, ac ingentibus præmiis, quidquid illi præstaretur, compensante. Ergo, ut dixi, quæ à Galliæ Regibus olim in Ecclesiam Romanam collata sunt, exempla esse debent moderno Regi, quæ imitetur, non quæ subvertat: alioquin quàm non indigna tantùm, verùm etiam quàm inepta erit hæc consequentia: *Reges Galliæ olim Romam Pontificibus donârunt, ergo hodie eam Pontifici rapere possunt; olim Pontifices protexêre, ergo hodie persequi debent.*

Et

Et tamen, quis crederet? ſic Galli hodie argumentantur. Cæterùm ipſi quoque Pontifices nec tam ingrati, aut immeriti ſunt, quàm Galli ſupponunt. Patiantur ea tantùm leviter tangi, quæ in Galliam collata ſunt, videbuntq; utrinq; beneficiis certatum eſſe, nec adhuc conſtare, Roma an Gallia ſuperaverit.

Et primò certum eſt, veram Catholicamq; Religionem Galliæ illatam eſſe operâ ac curâ primi poſt Chriſtum Romani Pontificis, Petri videlicet, ut enim taceam, quæ de ſanctis Martiali & Dionyſio Areopagita Galli ipſi, qui etiam maximè Critici, fatentur: Zoſimus ad Galliæ Epiſcopos ita ſcribit: (a) *Ad urbem Arelatenſem primùm ex hac ſede Trophimum ſummus, Antiſtes, ex cujus fonte totæ Galliæ fidei rivulos acceperunt, directus eſt.* Idem habet Ado (b) Viennenſis.

(a) *Zoſimus ep. 5. ad Galliæ Epiſc.*

(b) *Ado Viennenſ. in Mart. 4. Cal. Januar. V. Quenellium tom. 2. Opera S. Leon. & P. Alex. natal. ad ſacul. 1. Anno 450.*

Ipsi Episcopi Provinciæ Viennensis epistolâ ad Leonem I. *Omnibus Gallicanis Ecclesiis notum est, quòd prima inter Gallias Arelatensis Civitas missum à Beatissimo Petro Apostolo sanctum Trophimum habere meruit Sacerdotem, exinde aliis paulatim Regionibus Galliarum bonum fidei & Religionis infusum.* In Concilio quoq; Parisiensi sub Ludovico Pio Episcopi Galliæ ad Eugenium II. Pont. Max. ita scribunt: (a) *Nec vobis tædium fiat, si se paulò longius sermo protraxerit, dummodo linea veritatis, quæ ab antiquis Patribus nostris usque ad nos inflexibiliter ducta est, B. Dionysio sc. qui à S. Clemente in Gallias cum duodenario nostro primus Prædicator directus, &c.* Gallia erga Religionem suam Romæ debet, & quod possit beneficium cum isto comparari? considerent, quantum Gallia fidelis ab infideli distet, nec solùm Religione, sed etiam potentiâ, fælicitate, virtute bellicâ, artibus, scientiisque litterarum præcellat, & fonti benedicant, à quo hæc omnia

(a) *Anno 824. V. Baron. tom. 9.*

omnia fluxêre. *Gregorius II.* Carolo Martello Consulatum Romanum defert, ut habetur in Historia Gregorij (a) Turonensis. *Stephanus Papa* Pipino Patritiatum Romanum, primam videlicet post Imperatoriam dignitatem, & quàm Carolus non priùs deposuit, quàm imperio potiretur, ut etiam Marca (b) fatetur.

Zacharias Pontifex eundem Pipinum Regno Francico præponi curat exauctoratâ Merovingica stirpe, quo nullum beneficium Gallia majus accepit; ab hoc enim prima exordia processerunt ingentis illius potentiæ, & alioquin pessumibat civilibus bellis, ignaviaq; Regum consumpta.

Idem Zacharias Pipino facultatem tribuit nominandi Episcopos sui Regni, ut scribit Lupus (c) Ferrariensis.

Leo

(a) *Append. ad Histor. Gregor. Turon. c. 110.*
(b) *Marca l. 1. de concord. c. 12. n. 4.*
(c) *Lupus Ferrar. epist. 71.*

Leo III. Româ in Gallias & in castra proficiscitur, ut Ludovicum, fratresq; in acie congressuros componat.

Idem Gregorius cùm in pleno Gallorum Antistitum Concilio Ludovico imperium ademptum esset, Decretum rescindit, & Ludovico imperium confirmat, teste Paulo Æmilio. *Joannes VIII.* Ludovicum II. auctoritate suâ contra Aldagisum tuetur, eumquè à persequendo Imperatore (quem carceri incluserat) absterret, in fugam vertit, ac tandem pacem inter utrumquè conciliat. *Stephanus IX.* Francorum Proceribus contra Ludovicum Regem defectionem molientibus sub pœna excommunicationis præcipit, ut novis absistant, illiquè continuò pareant, teste Flodoardo. *Urbanus IV.* Regnum Siciliæ, quod ad sacram sedem devolutum fuerat, Carolo Andegavensi fratri S. Ludovici defert, ac Regem Angliæ efficacissimè urget, ut adornatâ classe liberando Galliæ Regi à Barbaris capto se accingat. *Clemens IV.* Carolum Andegavensem in possessionem utriusquè Sici-

Siciliæ (quæ Regnum Neapolitanum complectebatur) inducit, quâ Galli septendecim circiter annis gavisi sunt, nec Siciliæ Insulis excidissent, nisi Caroli socordiâ.

Gregorius X. Philippo Regi sexennales Cleri Gallicani decimas concedit bello contra Barbaros prosequendo.

Martinus IV. Panormitanos ob cæsos immani conjuratione Gallos anathemate percellit, mittitquè Cardinalem Sabinensem ad revocandam in Galli obsequium Siciliam. Idem Martinus Principatum Cataloniæ, Arragoniæ, & Valentiæ Regna Petro Arragoniæ Regi adempta, in unum è Philippi III. Galliæ Regis filijs, Carolum videlicet Valesium transfert, eiquè triennales Cleri decimas concedit, habitoq; celeberrimo omnium Ordinum Conventu Parisijs, è Pontificis manu Regna confestim acceptata. *Bonifacius VIII.* Carolum Valesium Philippi Pulchri fratrem Anagniæ cum Conjuge magno apparatu excipit, universæ Ditionis Ecclesiasticæ

Præ-

Præfectum, Imperiiquè (quod vacabat) Vicarium constituit, ac utrique Imperio Orientis & Occidentis præficiendum destinat, de quo vide Spondanum *ad annum 1301. n. 2.*

Idem Bonifacius Adolphum Imperatorem Principibus Germaniæ in eum concitatis moratur, ne cum Angliæ Rege Gallorum hoste arma in Belgio conjungat, quod planè Francico imperio fatale futurum erat.

S. Ludovicum Catalogo Divorum adscribit. Scio equidem quæ posteà inter Bonifacium & Philippum Regem contigerant, oblivione magis quàm memoriâ digna. Sed nec illud me latet, tres illius filios paulò post immaturo funere sublatos: *In pœnam*, (uti scribit (a) S. Antoninus) *injuriæ & sacrilegij, quod eorum Pater in Bonifacium commiserat.*

Benedictus XI. Regnum Galliæ interdicto liberat, Regem Philippum supplicantem absolvit, omnia privilegia confirmat, Academias Galliæ juribus suis restituit,

(a) *Antonin. 3. p. tit. 21. c. 3.*

stituit, reservationes vacantium Ecclesiarum revocat, contributiones Decimarum, Bonorum Ecclesiasticorum, ubi Laicorum facultates non sufficiunt, Regi Philippo relinquit, & in ejus gratiam Columnenses veniâ donat, totamquè familiam in integrum restituit, Petro Cardinali excepto, cui Clemens V. purpuram à Bonifacio VIII. ademptam restituit, de quibus vide Spondanum ad annum 1303. n. 20. *Clemens V.* inquit Spondanus, *in gratiam Philippi Regis Pontificiam sedem in Gallias transfert perculso ad facinus Christiano Orbe, mansitq; illic ampliùs septuaginta annos.* Nolo hîc commemorare septuaginta annorum decursus quibus pontifices in Gallia hæserunt, quæ & quanta in Galliæ Reges contulerint. *Pius VI.* in celebri de præcedentia certamine pro Gallia pronuntiat, nullo metu potentiæ Hispanicæ (quæ regnante Philippo II. multò Gallicam superabat) nullâque minarum curâ, quas Philippus ingesserat, jusso Oratore suo Româ abscedere. *Pius V.* Carolo IX. Galliæ Regi contra Hugo-

nottos

nottos rebelles quatuor mille & quadringentos pedites, ac equites nongentos throno simul & religioni servandæ in subsidium mittit. *Clemens VIII.* obnitente licèt Hispanicâ factione ac infinita opponente (minabantur enim pro uno Galliæ Regno alia multa à Pontifice defectura) Henricum IV. ab Hæresi absolvit, quo facto, causæ omnium Civilium bellorum in Gallia conciderunt, firmatumquè Regnum familiæ Borbonicæ hodie regnanti: dici non potest, quanta morando, terrendoquè Pontifici producta fuerint; sed vicit amor Galliæ felicissimo eventu. Idem Clemens superatis immensis difficultatibus matrimonium Henrici IV. cum Margaretha Vallesia (quam ante annos septem & viginti ex Pontificia dispensatione duxerat) nullum esse declaravit, permisitquè nuptias cum Maria Medicea, ex qua Ludovicum XIII. & ex hoc Ludovicum XIV. hodie regnantem habemus; alioquin exaruerat familia Regia sterili Margarithæ Conjugio, ac Gallica corona in Condeum

Prin-

Principem conciderat adolescentulum, ac in hæreticorum sinu educatum, & quem tamen Clemens Religioni Catholicæ restituit; nam inter conditiones datæ à Clemente absolutionis hæc inter præcipuas fuit, ut videlicet Henricus Condeum Principem Calvinistarum manibus eriperet, eumq; Catholicis doctrinis imbuendum curaret. Clementi ergo Pontifici Gallia & Regnum, & Reges, & Religionem debet. Taceo alia quàm plurima, ac præsertim innumeras Romanorum Pontificum Legationes pro pace Gallico imperio reddenda, præcipuè cùm Angli perpetui ac fatales hostes Galliæ imminerent. Taceo infinitam privilegiorum molem, quibus nulla æquè natio, ut Gallicana à Summis Pontificibus exornata est. Nam ut observat Marca Archiepiscopus in libello Barcinonæ edito anno 1646. *Quidquid contra canonum decretalium mentem in Gallia circa res Ecclesiasticas agitur, id fit ex privilegijs Apostolicis, non autem mero jure Regio.*

Id

Id solùm observo, in Historia Francica ter reperiri, Regnum Galliæ auctoritate, ac operâ summorum Pontificum servatum esse. *Primò* quando ignaviâ Merovingorum, bellisq; Civilibus ferè deletum, auctoritate Stephani & Zachariæ Pontificum in Carolinam stirpem translatum est: *Hildericus Rex*, inquit Eginhardus Carolo M. à secretis, *jussu Stephani Romani Pontificis dopositus, ac detonsus, atque in Monasterium trusus est:* Et infrà: *Pipinus autem per auctoritatem Summi Pontificis ex Præfecto Palatij Rex constitutus. Secundo*, quando teste Ludovico Pio Caroli M. filio, *Francorum Proceres auctoritate B. Petri sibi à Domino JEsu Christo traditâ obligavit, & obtestatus est, ut nunquam de altera stirpe Regem supra se præsumant aliquo modo constituere, quos & Divina Providentia ad Apostolicam Sedem tuendam eligere dignata est.* Hæc sunt verba ipsius Ludovici in epistola ad Hilduinum: quibus adjungit Gaguinus: (a) *Stephanus autem Pipino benedixit,*

(a) *Gaguin. Histor. Franc. l. 3. f. 45.*

dixit, & ejus poſteritati, atq; qui temeritate aliquâ adversùs Francos bella moverent, Communione Chriſtianâ interdixit. Tertiò, quando Clemens VIII. Galliam bellis Civilibus (quæ hæreſis & ambitio excitaverant, externis armis Germanorum, Anglorum, Hiſpanorum, Italorumquè Regno illatis) propè confectam, quæquè triginta & ſex annorum decurſu, ab obitu videlicet Henrici II. uſque ad abſolutum Henricum IV. producta, Galliæ extrema minabantur, nec finem ſpondebant; tandem paci, priſtinæq; dignitati reſtituit, Henrico Cenſuris abſoluto, ac ſterili Matrimonio poſt viginti & ſeptem annos liberato. Cùm ergo Gallia & Religionem, & toties Regnum Vaticano debeat, perſuaderi ſe utique Lavardinus patietur, Beneficia, quæ Romanis Pontificibus ex Gallia proveniſſe dicit, non fuiſſe in immeritos collocata, multò minùs in ingratos; neque ego hoc dicerem, niſi neceſſitas cogeret objectam ingratitudinem diluendi.

Sed

Sed sint beneficia à Gallis accepta adhuc insoluta, sint Pontifices immeriti (quanquam quid Pontifices dico, cùm non istis sed Christo sint data, & ab hoc immensis præmijs & victorijs compensata?) num ideò debuit Innocentius concedere, quæ non licuit Ludovico postulare? petitur patrimonium Christi, petitur hæreditas Petri, petitur in urbe sancta ingens sceleribus omnibus spatium, in quo velut in libero, exemptoquè imperio & impunita, & secura sint, imò & florentia, magisq; patrocinio Christianissimi Regis, quàm in ipsis Templis Majestate præsentis Dei defensa, perinde ac si Romæ Ecclesiæ desint recipiendis, & ad pœnitentiam revocandis reis. Petitur denique, quod omnibus Regibus ac Principibus negatum, non potest jam Galliæ concedi, nisi omnibus illis acerbè offensis, ac dimissa repetituris, infinito Apostolicæ Sedis dedecore, pariq; damno, quippe totâ ferè Româ in Asylum imò in Babylonem conversâ. Infelicem Innocentium, qui aut cum Christo, aut

cum

cum Gallo pacem habere non poteſt: nam aut hunc offendit, ſi neget; aut illum, ſi concedat: nemini plura & majora, quàm ipſi Deo debemus, & tamen is non permittit *fieri mala, ut eveniant bona;* quantò ergo minus poteſt Innocentius malum facere, ut bona remuneretur à Gallis accepta? quantum verò malùm ſit grande illud, vaſtiumq; Aſylum, quòd non Regis ipſius comodo, ſed ſceleratis, parricidis, Latronibus, & adulteris petitur, non eſt Regis judicare ſed Pontificis; nec enim de Pariſienſi, ſed de Romana urbe agitur Pontifici ſubdita. Quòd ſi nunquam Rex pateretur litem ſibi moveri de iis, quæ ipſe Pariſiis judicat, quæ ratio permittit, ut litem Pontifici moveat de ijs, quæ Romæ diſpoſuit? quamquam ne opus quidem eſt in hac cauſa Pontificis judicio aliquid deferre, quando totius Europæ judicium habemus; nam præter Gallorum aliquos metu aut gratiâ aulæ obſtrictos nemo mortalium eſt, qui non credat æquiſſimam eſſe Pontificis cauſam; & ideò Reges ac Principes omnes

promptiſſimè Aſylo ceſsêre; nec verò ceſſiſſent, niſi crederent juſta poſtulari, & tamen eodem jure, ijſdemq; rationibus, quibus Galliæ Rex, retinere illud poterant. Si Innocentius ſolum Galliæ Legatum Aſyli jure privâſſet, poterat id injuriæ, odioq; nationis adſcribi, ac meritò iram Regiam provocare; nunc verò omnibus Regibus, omnibus Principibus eadem Lex dicta, omneſq; juſtam cenſuêre: quæ rogo ratio eſt, ut ſolis Gallis diſpliceat, quod omnibus placuit? & quod aliis omnibus neceſſitas viſa eſt, illi ſoli injuriam credant? ac præſertim à Pontifice tam ſancto, tam humanis affectibus vacuo, tam ſtudioſo Gallicæ Nationis, & in quo ne Calviniſtæ quidem, jurati alioquin Pontifici hoſtes, aliquid invenêre non amore, ac veneratione dignum. Sed hoc eſt unicum Innocentij delictum, quod omnium Sanctorum Antiſtitum fuit, non poſſe videlicèt adulari cupiditatibus Regnantium; & tamen non is Medicus ægrotum diligit, qui plagam celat, aut goſſipio involvit, ne appareat;

ſed

sed qui ferro etiam igniq; medetur, curâ dolorem compensante. Quamquam nec ferrum Innocentius, nec ignem admovit, sed quidquid reverentiæ & amoris in Principem ac filium licuit; monuit, rogavit, scripsit, instititque: nunc per Varesium, nunc per Abbatem Laurum, nunc per Ranuccium Legatum suum, ac posteà Cardinalem preces porrectæ, utq; hæ magis proficerent, præmissa omnium Regum, Principumq; exempla Asylo cedentium; quid potuit plus facere Innocentius? ut sileret? ut Galliæ postulata admitteret? ut tam necessarium sanctumque propositum metu desereret? hoc non potuit. Pavere ac fugere non est Pastoris, sed Mercenarij, quis ergo aliquid audeat pro veritate, si Pontifices timeant? & quid faciunt Romæ tot Martyrum cadavera, tot trophæa & vestigia sanguine certantium tincta, si ne quidem liceat summo Sacerdotum liberam vocem pro justitia proferre? nunquam metus Martyrem fecit. Et quid tandem non Principes petant, non Pontifices tribuant,

 buant,

buant, si toties cedant, quoties rogantur? non est hoc esse petram, sed paleam: neque hoc voluit Christus, cùm jussit Petrum esse fundamentum Ecclesiæ. Si Innocentius Pontifex ea tantùm spectaret, quæ Galliæ Regem circumstant, forisq; exornant, potentiam videlicet, opes, exercitus, classes, & quidquid deniq; speciem illam Majestatis effingit, quam homines adorant, facilè persuaderi debuit, ut & hoc concederet, & quidquid aliàs Regi placeret: quid enim tandem intererat Pontificis jam provectâ ætate, & in occasum pronâ, ut pacem pro bello non mallet? sed æstimanti totam illam magnificentiam, quæ foris splendet, mortalem & caducam esse, nec aliud post brevissimas annorum periodos (quamvis ego longissimas cupiam) de Magno illo Ludovico superfuturum, quàm frigidum cinerem, animamquè immortalem, & hanc non regio apparatu, non exercitibus, sed bonis tantùm, malisvè operibus septam, tantoq; periculo viciniorem, quantò gravioribus rationibus obnoxiam: hæc,

inquam,

cogitanti Innocentio meritò persuaderi non potuit, ut ea Regi permitteret, quæ utriusquè conscientiam onerarent; nec utique dolere Regi debuit, si inter tam multos, qui illius animam in mortis æternæ discrimen adducunt, unus saltem Romæ esset, qui illam totis viribus curaret, retineretquè præcipitio vicinam; enimverò cùm mundanarum rerum strepitus cessaverint, qui modo Regium animum occupant, cumq; in Comitiis totius generis humani Divino Tribunali assistemus, cessabuntque dulces illæ, sed fallaces adulantium cantilenæ, tunc, inquam, agnoscet Ludovicus Rex, fideliora fuerint Innocentij consilia, nunc quidem ingrata suadentis, sed tamen salubria ac necessaria; an illorum, qui prætextu proferendæ Regiæ auctoritatis sibi gratiam & præmia quærunt, Regi verò ingens animæ periculum, seramq; factorum pœnitentiam.

At non debuit tanti Regis Legatus accessu ad Pontificem prohiberi, quando Rex pro-

ferendæ Religioni Catholicæ tanto conatu successuquè laborat.

Respondeo, multò minus debuisse Romanum Pontificem, quo tempore tot curis, tot victoriis, tot Legationibus, tantaquè auri profusione evertendo Turcico Imperio, ac Religioni Christianæ per totum Orientem amplificandæ laborat, domi forisq; à Gallis turbari. Comparentur, quæ Ludovicus contra hæreticos in Gallia, quæque Innocentius in Austria, Hungaria, Græcia, & Peloponneso fecit, quæq; deinceps, nisi Galli prohibeant, in Europa, Asiaq; facturus est, videbunt ac fateri cogentur, nihil Innocentium Ludovico cessisse, & quod iste contra Calvinistas edictis, illum consiliis, armis, auro, precibusquè apud Deum contra Turcas præstitisse, hoc solùm discrimine, quòd Ludovicus unam, inermemq; Provinciam, nec ausam resistere, Innocentius tam multas, armatasquè Religioni subjecit: non ergo decuit tam gloriosum Pontificem, tamq; de re Christiana præclarè meritũ eo ipso tempore à Christia-

stianissimo Rege, filioq; Ecclesiæ primogenito, quo evertendæ Ottomannicæ impietatî tam anxiè ac feliciter laborabat, tam acerba & hostilia pati.

At Legatum non admisit.

At Vos coegistis, ne posset admittere. Cur enim Gallicum Legatum aliis conditionibus, quàm aliorum Principum admitteret? nemo istorum aliter acceptus est, quàm ut Asylo cederet, & tamen nemo istorum de injuria conqueritur, imò nec queri potest, cùm non de Regum, sed Latronum beneficio, commodoquè agatur. Quî igitur injuria dici potest, quam nullus Regum pro injuria, pro dedecore habuit? Date locum justitiæ, permittite flagitia puniri, subducite sceleribus patrocinium, eo jure Legati vestri potiantur, quo omnium Regum Legati; liceat domi suæ Pontifici, quod omnibus Regibus, omnibus Principibus licet, & quid dico omnibus Principibus? imò quod omni Prætori, quodq; omni Patrifamilias, & sic tandem Romam intrate. Quòd si ne hoc quidem conceditis; non

deinceps culpam Pontifici adscribite, rejecti Legati, sed vobis tam honesta recusantibus. Quæ à Rege in expellendis Hæreticis peracta, magna utique & ingentia sunt, ac spem omnem superantia, sed quanto pretio compensata? Revocentur in memoriam infinita mala, quæ Calviniana hæresis Galliæ invexit, adeò ut propè fuerit Monarchiam in Rempublicam, Reges in Consules mutari; & fateri cogentur plus Regni interfuisse, quàm Religionis, has faces extingui, ne iterùm Galliam incenderent. Taceo infinitos Thesauros ex proscriptorum bonis, neque hæc memoro, quasi elevare velim, quæ à Rege præclarè sunt gesta, sed solùm ut ostendam, præmio non caruisse. Deinde si bonum, quod ex purgata Gallia provenit, cum malis comparetur, quæ ex contemptu Pontificis, ejusq; factis, scriptisque laceratâ auctoritate proveniunt, hæc multò majora; nam in totam Ecclesiam redundant, & communi defectioni viam aperiunt, eratque minus malum, hæresin in una Gallia tolerari,

rari, quàm tam perniciosis exemplis, doctrinisquè totam Europam inficere, ac periculo exponere amittendæ Religionis; hæc nunquam stetit dejecto Pontifice; atque ut nulla hæresis fuit non Romæ inimica, ita nisi hujus societate nunquam floruit vera & Catholica Religio; quæ igitur gratia, ramos coluisse percussâ radice?

X. *Quintò*: (a) *Ignoratam fuisse*, dicit, *Lavardino Pontificis Romani Bullam.*

℞. Ego Marchioni Lavardino tanto videlicet viro, tantique Regis Ministro nihil non credam, si ita jusserit, fidemq; exegerit. Cæterùm negari non potest, difficile id creditu esse, ac persuaderi hominibus vix posse. Quomodo enim latere illum potuit, de quo totus Orbis, ac Gallia imprimis tanto tempore, tantoq; strepitu loquebatur? De quo cum Ranuccio Cardinali, Legatoq; Pontificis Lavardinus sermonem habuerat? cui tot Cardinales subscripserunt? Quam Romæ affixã, & in omnium manibus viderat? De qua

 loquen-

(a) *Fol. 3.*

loquentem, scribentemq; Cardinalem Estreum audierat, videratquè; & denique cujus effectum jam senserat, quando sanctæ Luciæ festum differri jussit, ne, si templum intraret, continuò sacra cum dedecore abrumpi videret. Si hæc tam clara, tam nota, & ubique locorum vulgata ignorari poterant, nescio quid non possit.

Sed quoniam Marchioni Lavardino placuit ignorantiam prætexere, credamus ignorâsse; at non ideò effectum excommunicationis morari potuit. Quis enim nescit, non tantùm toto humano & Divino jure, sed etiam toto Orbe & omnibus Principum Tribunalibus neminem excusari *ignorantiâ juris* clari, vulgatique? Si Parisiis duello aliquis confligat, allegetquè ignorantiam edicti Regij, quo duella prohibentur, num pœnam effugiet? Cùm ergo Bulla Innocentij non in angulis, non in latebris scripta, nec domi retenta, sed totâ urbe pependerit, nec Tabellionis tantùm manu, sed ipsius Pontificis, ac triginta & suprà Cardina-

dinalium calamo subscripta, ac septimo jam mense typis impressa, planè aut non potuit ignorari, aut non debuit, præsertim à Regio Ministro omnium arcanorum conscio, quantò magis omnium vulgatorum? Sed ignoraverit Lavardinus, ac etiam veniam ignorantiæ demus; quæro an si ergo Bullam compertam haberes, morem illi gereret, aut non gereret? si non gereret, frustrà ignorantiâ se purgat, quando etiam sciens, volensquè paratus est obsequium negare: si morem gereret, ergo jam saltem obtemperet, quando inficiari non potest, sibi de voluntate edictoquè Pontificis constare; nihil ergo excusando, liberandoquè Lavardino proficere ignorantia potest tot nominibus invalida.

At Bulla Innocentij in Gallis promulgata non est?

℟. Nihil dici potest Gallis humanius, leniusquè, etiam cùm lædunt, quippe osculum plagæ præmittunt. Romam Legatus ibit Pontifice invito: urbem armatus invehetur, bellanti simi-

lis ac velut cum hoste congressurus: magnam urbis partem armis implebit dominantis more, & publicum Asilum contra Principis edictum flagitiis aperiet, non tantùm ut tuta sint, verum etiam, ut insultent prohibenti: Palatium, totamquè viciniam excubiis, vigiliis, circitoribus occupabit, perinde ut fieri solet in arce armis expugnata, terraque hostili; & hæc omnia Principe coram, nec aliis armis quàm precibus pugnante: Ecclesias quoquè perrumpet, sacrisquè cum fastu, contemptuquè assistet nullâ Vicarii Christi, nullâ Censurarum reverentiâ. Hæc omnia faciet, & cùm causam rogatus fuerit tanti contemptûs tantæquè injuriæ, respondebit: *Bullas Innocentij in Gallis non esse promulgatas.* Quid si ergo essent promulgatæ, num ideò Lavardin⁹ his omnib⁹ abstineret? Cur ergo promulgatio prætexitur, cùm nihil eam Galli morentur? finge nullas omninò Bullas esse, num ideò Lavardino licebit jus Gentium violare, alienum solum hostiliter ingredi, armisquè occupare? & denique omnibus

parri-

parricidis, adulteris, perduellibus, sceleratisq; non libertatem tantùm, verùm etiam stimulos delinquendi addere impunitate propositâ? planè nullis Bullis opus est, nullaquè promulgatione, ut ista non liceant. Sufficiant edicta naturæ, Legesq; Evangelij, ut Lavardinus intelligat: *Quod sibi quis non vult fieri, alteri ne faciat. Qui Pastorem Ecclesiæ audit, Deum audire, qui illum spernit, Deum spernere; & quæcunque Vicarius Christi ligat super terram, esse etiam ligata in Cœlis.*

Hæc tam clara sunt, ut neminem lateant, possintq; à nullo negari; nisi fortè quis dicat legem Evangelij, legemq; naturæ Parisiis promulgata non esse. Deinde quale illud est, ut oporteat Bullas, quæ Romæ fieri aliquid prohibent, etiam Parisiis promulgari? Quoties Legati Pontificij, aliorumquè Principum jussi sunt regno excedere, aut armatis custodiri, aut aurum Galliæ non efferre, aut peregrinas merces damno Regiorum Vectigaliū non vænum proponere; num propterea aut Romæ, aut in Hispania

 diplo-

diploma, quo iſta vertabantur, propoſitum eſt? & cùm nuper Legati Moſcovitici, qui magnam vim pellium Galliæ intulerant, juſſi ſint, aut Mercatu aut Regno abſtinere, num inquam, prius hoc edictum Moſcoviæ pependit? Cur ergo à Romano Pontifice petitur, quod à nullo Principum? niſi fortè, quia Chriſti Vicarius eſt, pejori illum conditione damnamus. Cùm ergo Lavardinus Romæ eſſet, cùm Romæ deliquiſſet, debuit quoque ſuffecitquè Romæ puniri, & illic pœnas dare, ubi pacem publicam, ubi jus Gentium, ubi Eccleſiam, Principemquè offenderat. *Nec obſtat, Legibus loci Legatum non teneri* : *Quia*, ut Politici ſcribunt, *Principalem repræſentat nemini ſubditum* ; id enim verum ſit de legibus pænisque temporalibus, non verò de pænis ſpiritualibus, in quibus ratio ceſſat, cùm nemo in rebus conſcientiam ſpectantibus negare poſſit, ſe Pontifici ſubjectum eſſe. Nec poterat character, dignitaſque Legati Lavardinum tueri, quem Pontifex nunquam pro Legato habuit, recepitvè: cùm enim Legatus ſit à Principe ad Principem,

cipem, & mutuo pacto mittentis ac recipientis constituatur, non potuit, nisi utriusquè principis consensu Legatus dici, suntque infinita cum nostri, tum antiqui temporis exempla. Scio equidem multa esse, quæ Galli Bullis pontificiis eludendis objiciant, sed nec illud me latet, â Galliæ Regibus regnantis Monarchæ Antecessoribus, & â Galliæ prælatis summâ hactenùs veneratione exceptas esse,

Carolus Magnus, quo nemo potentia, victoriis, fortunâ major in suis Capitularibus: (a) *In memoriam B. Petri Apostoli honoremus sactam Romanam & Apostolicam Sedem, ut, quæ nobis Sacerdotalis est Mater dignitatis, esse debeat Magistra Ecclesiasticæ rationis. Quare servanda est cum mansuetudine humilitas, & licet vix ferendum ab illa sancta sede imponatur jugum, feramus, & piâ devotione toleremus. Si verò quilibet aliquam perturbationem machinando & nostro ministerio insidiando redarguatur falsam ab Apostolica Sede detulisse epistolam, salvâ fide & integrâ humilitate*

(a) *Ivo Carnot. in Decr. p. 5. c. 50. & habetur in Concilio Tribur. c. 30.*

litate penes Episcopum sit potestas, utrùm eum in carcerem detrudat, usq; quò per epistolam aut per idoneos Legatos Apostolicam interpellet sanctitatem, ut potissimùm suâ sanctâ Legatione dignetur decernere, &c.

Ludovicus Caroli Magni filius jam moriturus ita filios Reges alloquitur: (a) *Jubemus atque præcipimus super omnia, ut definitionem Ecclesiæ S. Petri simul suscipiant, sicut quondam à proavo nostro Carolo & avo nostro Pipino, & beatæ memoriæ Genitore nostro Carolo Imperatore, & à nobis posteà suscepta est, ut etiam cum DEI adjutorio ab hostibus defendere nitantur & justitiam suam, quantum ad eos pertinet, ac ratio postulaverit, habere faciant, &c.* Quæ autem major, magisq; necessaria Justitia, quàm ut Pontifici de rebus sacris imperanti, suamq; Jurisdictionem vi occupatam tuenti fideles obtemperent?

Sanctus quoque Ludovicus inter alia monita, quæ Philippo filio moriturus reliquit:

(a) *Apud Pithæum & Spondan. ad ann. 838.*

liquit: *Sis devotus & obediens Matri nostræ Romanæ Ecclesiæ, & Summo Pontifici tamquàm Patri spirituali.*

Ipsi Galliæ Episcopi, quando consecrantur, hoc se juramento obstringunt: *Decreta, Ordinationes, sententias & mandata Apostolica totis viribus observabo, & faciam ab aliis humiliter observari..... mandata Apostolica humiliter recipiam, & quàm diligentissimè obsequar.*

S. Bernardus præclarissimum Ecclesiæ Gallicanæ lumen aliquorum objectionem præveniens: (a) *Sed dicit aliquis debitam Pontifici reverentiam exhibeto & nihil amplius; esto, fac quod dicis? quòd si exhibeas debitam & plenã, plenitudo siquidem potestatis super universas Orbis Ecclesias singulari prærogativa Apostolicæ Sedi donata est, qui igitur huic potestati resistit, Dei ordinationi resistit.* Hæc quondam Regum Prælatorumq; Galliæ sententia fuit, possetq; infinitis exemplis confirmari, si vellem toties jam dicta & libris vulgata repetere. A quib⁹ quantum distet Lavar-

(a) *S. Bernardus Ep. 131.*

Lavardini exceptio promulgationem causantis, nemo non videt. Prohibent Romana Diplomata Galliæ inferri, prohibent recipi; & posteà causantur, non esse recepta, non esse vulgata, non esse nota, hoc nimirum Carolus Magnus voluit, hoc Ludovici, hoc Bernardus, hoc ipsi Episcopi jurârunt, cùm Sacramento polliciti sunt: *Totis viribus Apostolica mandata recipere, & quàm diligentissimè exequi.* Quamquam frustrà consumor rebus probandis tam claris, tamq; indubitatis, quæq; jam dudum ipsi Lavardino perspecta sunt viro tantâ rerum experientiâ claro: sed maluit aliquid dicere, quodcunque illud esset, quàm seipsum silentio damnare more Athletarum etiam in casu luctantium; idque præclarè quidem, si lusus, non res seria ageretur; aut lucta cum alio adversario, quàm cum veritate & justitia esset.

XI. *Sextò*, addit Anonymus: (a) *Lavardinum sine forma, sine causa, sine ratione, non auditum, non defensum, Roma pro Excommunicato declaratum esse.*

(a) *Fol. 3.* R/. Gal-

℟. Gallis nihil videtur, quidquid Lavardinus Romæ deliquit; at aliud non tantùm Pontificis Romani, sed etiam totius Europæ judicium est. Si ergo causa quæritur, ob quam excommunicari meruit, dico non unam, sed plures, imò gravissimas fuisse; videlicet, quòd contra Pontificis Bullam sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ipsoq; facto incurrendæ, jus Asyli, & Quarteriorum, ut vocant, usurpaverit; quòd non minimam urbis Romanæ partem armis occupaverit, armisq; retinuerit: quòd contra omne jus Gentium non Legati, sed hostis & bellatoris more urbem invectus sit, Principe coràm, ac magno publicæ quietis periculo: quòd Palatio & vicinæ regioni excubias, circitores, armatosquè cum tessera militari circumfuderit, id quod nullibi terrarum, & à nullo Legatorum hactenùs factum, solique Principi licet: quòd Julli III. Pii IV. Gregorii XIII. aliorumquè Pontificum Bullis crimine læsæ Majestatis se obstrinxerit: quòd publicanos & Principis vectigalia

non

Principis Vectigalia non paucis millibus fraudaverit, solviquè prohibuerit. Præsertim verò quòd ingenti urbis offensione ac Religionis contemptu sacra profanaverit, idquè tanto fastu tantaq; ostentatione ac derisu supremæ in rebus Ecclesiasticis Pontificum auctoritatis, ut post Attilæ & Alarici ætatem, aut saltem post irruptionem Borbonij nihil simile Roma conspexerit, fueritq; periculum tam perverso exemplo totam urbem, Italiamquè corrumpi. Hoc nulla ætas Lavardino ignoscet; quidquid enim litis cum Pontifice fuerit, non ideò Religio in discrimen vocari, ludibrioq; infidelium exponi debuit. Hæc ergo tam multa & magna, cùm Lavardinus deliquerit, innocenti tamen, & admiranti similis quærit: *Quam ob causam Pontificis indignationem meruerit?* Planè si non dico omnia, sed vel minimum eorum, quæ Romæ peracta sunt, Parisiis ab aliquo Legatorum contigissent, num illum vel momento Rex ferret? Enim verò nunquam Lavardinus præpotentium reorum

more causam & delictum fatebitur; sed hoc nihil morari Pontificem debuit: justa enim, an injusta sit causa, ob quam anathemate punitus est, non Lavardini, sed Orbis terrarum, aliorumq; Regnantium exemplo (qui Asylo cessêre) ac præsertim Pontificis judicio decidendum fuit, qui more aliorum Principum, rerum, urbiumq; suarum solus Judex & moderator est; tam enim Pontifex Dominus Romæ est, quàm Rex Parisiis. Si ergo nullius Principis Legatum eâ ratione Parisiis Rex pateretur, quâ Lavardinus uti voluit Romæ, nec suarum Legum causas ab aliis, quàm à se uno examinari ferret, quid tandem deliquit Innocentius, quidvè commisit injusti, si id Romæ fecit, quod Rex Parisiis fecisset?

At excommunicare non debuit?

At mutò minus debuit Lavardinus excommunicationem provocare, imò extorquere. Repetantur enim memoriâ, quæ Romæ peracta sunt, & nemo inficias iverit, ex industria & velut studiosè

studiosè à Gallis curatum esse, ut invito ac tergiversante Pontifice censuras exprimerent. Quæ enim necessitas fuerat, cùm constaret de Pontificis voluntate, aliorumquè Regum exemplo Asylo abstinentium, Legatum mittendi (nam Gallicis negotiis Estreus Cardinalis sufficere poterat, imò abundare) urbemq; armis non militariter tantùm, sed hostiliter etiam implendi? nam quòd nec pugnæ, nec cædes contigerint, non humanitas invadentium, sed modestia Pontificis fuit arma prohibentis.

Rursus quid oportebat Lavardinum nocte Nativitati Salvatoris sacrâ tanta cum pompa, cultuq; ac apparatu insultantis in Ecclesia comparere, sacrisq; palàm defungi, quæ non ignorabat sibi à Pontifice interdicta? Si tanta, ut inquiunt, pacis cupido, cur non expectatum? cur Legatio non aliquamdiu dilata, dum mitescerent animi, dumq; tempus remedia suggereret, aut saltem dum finis Turcico bello imponeretur; quod planè Galli prævidebant ingenti cum damno Religio-

gionis Christianæ abruptum iri, si pergerent, pontificem, Italiamq; turbare. Unde multorum sententia fuit, studiosè à Gallis hanc occasionem captatam esse, ut bello Italiæ illato, aut saltem belli periculo, Italiæ Germaniæq; principes, ac ipsum Imperatorem à Turcis averterent, cogerentq; finem victoriis ponere, ac Imperio Ottomannico jam cadenti requiem, pacemq; concederent, idquè non tam Barbari amore (quod nefas de Christianissimo Rege cogitare) quàm metu Austriacæ potentiæ tot victoriis, tot provinciis auctæ. Sed absit à me credi tam aliena à pietate & magnitudine Ludovici Regis, cui nulla major cura, quàm Religionis, quique alienis damnis non eget, ut crescat, viribus ac potentiâ sua tutus. Illud verum est, & negari non potest, multò gloriosius, utiliusquè Regiam indignationem in Barbaros Turcasquè, quàm in pontificem conversum iri, cùm causæ & injuriæ non desint longè atrociores. Nota sunt, quæ Gallico Oratori Constantinopoli evenère, quando tam

indignè

indignè à Turcici Imperii Ministris habitus est, ejectusquè aulâ, mancipii more, & tamen quàm clementer à Gallis dissimulatum? Idem ergo sperari pro Pontifice poterat, præsertim cùm nihil tale Lavardino contigerit, & saltem Innocentii ætas, merita, sanctitas, curæquè delendis Ottomannis tam feliciter impensæ veniam, aut saltem moras aliquas mererentur. Petimus pro Innocentio, quod Turcis spontè concessum.

Quod verò dicitur: *Pro re merè temporali, qualis est immunitas à Gallis prætensa, non debuisse Lavardinum excommunicari.* Facile ignosci potest Advocato Lavardini, quippe sacrorum Canonum, Ecclesiasticæ disciplinæ, & idiomatis, quo sancti Patres ab initio florentis Ecclesiæ semper usi sunt, ignaro; isti enim semel Ecclesiæ, Deoquè donata non pro rebus merè temporalibus, sed pro rebus sacris, ac Christi patrimonio habuerê, & ideò istorum usurpatio etiam in ipsa Gallicana Ecclesia pro sacrilegio semper habita est, abstineoquè exemplis, utpotè in

in re clara, ac in omnibus sæculis nota. Planè hanc Theologiam ignorârunt antiquæ Ecclesiæ Patres, quando in causis etiam temporalibus non Reges tantùm, sed Orbis totius Imperatores anathemate perstrinxerunt. Sic Ambrosius Theodosium ob cladem Thessalonicensem. Sic Stephanus VI. Carolum Magnum, si nuptias cum Longobardâ junxisset Desiderij filia. Sic Basileense, & Constantiense Concilia toties à Gallis laudata, & Gallicis Præsulibus plena in causis merè temporalib⁹ Principes excommunicant, ut videre est sessionibus 20. 31. 37. & ultimâ. Atque ne Galliis, & argumento, de quo agitur, exeam⁹, placeat ea tantùm audire, quæ Parisiensis & Turonensis Conciliorum Patres in hac causa decreverunt. (a) *Placet*, inquiunt Parisienses, *ac omnibus convenit, ut quicunque res Ecclesiæ injustè possidens præsumpserit retinere, ab omnibus Ecclesiis segregatus, à sancta Comunione*

F *habea-*

(a) *Concil. Paris. I. cap. 1. & c. 2. Anno 570.*

habeatur extraneus, neq; aliud mereatur remedium, nisi culpam propriam rerum emendatione purgaverit. Indignè enim ad altare Domini properare permittitur, qui res Ecclesiasticas audet rapere, & injustè possidere. Et infrà: *Perpetuo anathemate feriatur, qui res Ecclesiæ confiscare, aut conterere, aut pervadere præsumpserit.* Nota sanctissimos, præcipuâque doctrinâ huic Concilio interfuisse, quorum princeps S. Germanus Episcopus Parisiensis. Patres Concilij Turonensis II. (a) *Inviolabiliter servandum censemus, ut quicunque tam Ecclesiæ, quàm Episcopi res proprias pervadere, competere, vel confiscare præsumpserit, & pertinaciter in pervasione perstiterit, ut verè sit super eum maledictio, quæ super Judam venerit, ut non solùm excommunicatus, sed etiam anathema moriatur, & cœlesti gladio fodiatur.* En sententiam Gallicanæ Ecclesiæ, tunc videlicet temporis, cùm doctrinâ & sanctitate florebat, ac cùm omni adulatione ac ambitu procul, veritati, non gratiæ scribebat.

Scio

(a) *Concil. Turon. c. 24. Anno 570.*

Scio omissis infinitis aliis hæc duo testimonia sufficere, si tam facilè Gallia persuaderi posset, quàm facilè convinci; sed illud molestum est, quòd ratione superati ad potentiam, viresquè appellant: nec istis opponi aliud potest, quàm Divina protectio, omni tandem humanâ superior; hîc Innocentius acquiescit, paratus experiri, quidquid aut Gallo, aut Deo placuerit; nec enim Innocentij causa, sed Dei agitur; vincet aut cadet, utcunquè Cœlo videbitur.

At citari, moneri, audiriq; prius debuit.

Non ignorat Roma, quid in hujusmodi causis fieri, omittivè oporteat; planè infelix sit & rudis, si Ecclesiasticos ritus, formasquè Censurarum discere à Regibus, militibus & Advocatis debeat. Neminem priùs fidelium communione arcendum esse, quàm monitus, auditusq; sit, res est certa, ac millies in sacris Canonibus repetita, ac præsertim in Parisiensi ac Turonensi synodis, quas paulò antè citavimus. Sed æquè certum est, quoties Censuræ non ab homine, sed à jure & Le-

ge feruntur, nullâ aliâ monitione opus esse, cùm satis ac semper ipsa lex moneat; in notoriis quoquè, & quæ nullâ tergiversatione celari, negarivè possint, non oportet, ut monitio aut citatio declarationem præcedat. Præsertim, cùm Excommunicatio non est comminatoria, sed latæ sententiæ; & non in genere tantum,, sed in particulari casu, & contra particularem personam inflicta. Consilium quoquè Lateranense, & ipsa Conventio, seu Concordatum, inter Pontificem Leonem X. Regemq; Galliæ Franciscum I. clarè disponunt, cùm de Excommunicatione ita constat, ut ea nullâ tergiversatione celari possit, sine alia denuntiatione pro Excommunicato habendum, vitandumquè esse. Hoc cùm Collegium Ecclesiæ S. Ludovici non observaverit, meritò interdicto supponi debuit, & simul Lavardinus pro Excommunicato declarari. Hæc sunt comperta. & millies nota, nec à Lavardini Theologis ignorari poterant, sed oportuit aliquid dici, quodcunquè illud esset,

ne

ne viderentur culpam ſilentio fateri. Notum erat Lavardinum Romam intrâſſe, notum quoquè armatis, excubiisquè Palatium ejusquè regionem obſediſſe, ne Juſtitiæ Miniſtris pateret, notum quoquè natalitiâ Chriſti nocte ſacris Myſteriis procuratum eſſe; quid ergo in re tam clara, tamque indubitata, totaq; Româ inſpectante facta, citari illum, interrogarique oportuit?

XII. *Septimò*, (a) pergit Anonymus dicere: *Honores, quibus in Eccleſia S. Ludovici Lavardinus affectus eſt, dignitati Gallici Oratoris annexos eſſe, quippe Gallici Regis Majeſtatem repræſentantis; non ergo aut à Pontifice, aut ab Eccleſia pendere, neque hanc ob cauſam potuiſſe à Romano Pontifice Lavardinum excomunicari, aut Eccleſia S. Ludovici interdicto ſupponi.*

℟. Utinam Lavardini Satellites & Advocati de armis potiùs & caſtris, quàm de excommunicatione & Interdictis loquerentur, quæ non intelligunt. Nec enim Eccleſia S. Ludovici interdicto ſubjecta eſt, quòd ejus Eccleſiæ

(a) *Fol. 3.*

Sacerdotes Lavardino honores detulerint Legato debitos (quamvis & hîc peccatum, cùm revera Legatus non fuerit) sed ut loquitur Edictum: *Quòd ausi fuerint ad Divina officiâ & participationem Sacramentorum admittere, cùm constaret, notoriè excommunicatum esse.* Si ergo non patitur Lavardinus Pontificem decernere de honoribus Legato debitis; æquè Pontifex non patitur Lavardinum de Ecclesiis & Censuris judicium ferre, quæ à solis Sacerdotibus cognosci debent, Romæ præsertim, ac in Regia Pontificis. Similis ferè est Lavardini querela, cùm in Apologia dixit: *Regis Christianissimi Ministros, utpotè qui personam ac Majestatem ipsius Regis referant, nullis Censuris subjacere.* Quæro enim à quanto tempore potiri Reges hoc privilegio cæperint? mihi enim historiam Ecclesiasticam percurrenti infinita Exempla occurrunt Regum, quos non tantùm Pontifices, sed etiam Galliæ Antistites excommunicatione perculerunt. Pauca ex multis libabo. S. Chrysostomus de Regibus

universim ita loquitur: (a) *Et ad vos* (Sacerdotes alloquitur) *sermonem convertere necessarium est, ut cum multo studio hac dona* (sacram videlicet Eucharistiam) *distribuatis, non parva vobis imminet ultio, si quemquam ullius culpa conscium, hujus mensa participem esse concedatis. sanguis ejus de manibus vestris exquiretur, sive quis Dux militia sit, sive Prafectus, sive Princeps diademate coronatus; indignè, autem accedat, prohibe: majorem illo potestatem habes, hoc vestra dignitas est, hoc securitas, hoc corona.* Ex prima Clodovæi Merovingica stirpe, S. Germanus Episcopus Parisiensis *Charibertum* Regem, & Manovefam', quam incestis nuptiis duxerat, anathemate ferit: (b) *Cumquè* (verba sunt Gregorii (c) Turonensis *eam Rex relinquere nollet, percussa judicio Dei obiit.* In secunda Carolina stirpe Stephanus IV. Romanus Pontifex *Ca-*

(a) *S. Chrysost. hom. 60. ad Popul. Antioch.*

(b) *Anno 570.*

(c) *Greg. Tur. histor. Fran. l. 4.*

rolo Magno recentibus adhuc in Apostolicam Sedem meritis excommunicationem (a) intentat, nisi continuò nuptias cum Desiderij filia abrumpat, tantumq; abfuit indignari Carolum, aut id Majestate Francicâ indignum ducere, ut potiùs quàm primùm paruerit, Longobardâ ejectâ. In eadem secunda stirpe Carolum simplicem fœdus cum Northmannis infidelibus parantem S. Fulco Rhemensis Archiepiscopus suo & omnium Galliæ Antistitum nomine his verbis absterruit: (b) *Cum omnibus Episcopis meis ego vos & omnes vestros excommunicans, æterno anathemate condemnabo.* Vides, quæ tunc temporis non unius Fulconis, sed totius Gallicanæ Ecclesiæ mens & sententia fuerit. In tertia Galliæ Regum Dynastia *Robertus* Hugonis Capeti filius, quòd incestas nuptias junxisset, à Galliæ Episcopis sacris exclusus, adeò omni-

(a) *Habetur Epistola Stephani tom. 3. Concil. V. Æmil. & Spondan. ad Annum 770.*

(b) *Flodoard. l. 4. c. 5. Anno 898.*

omnibus horrori fuit, ut vix tres famuli obſequio ſuperfuerint, anathematis reverentiâ, profecitquè ſeveritas, pellice paulò poſt palatio pulsâ. Rem Damianus (a) & Pithæus narrant. Ex eadem Dynaſtia ob ſimilem cauſam *Philippus* Roberti Nepos primùm in Concilio Lugdunenſi, deinde ab Urbano II. abſolutus, teſte Ivone (b) Carnotenſi. *Philippo II.* æquè Francorum Regi, quòd legitimam uxorem dimiſiſſet, anathema intentatum, ac Galliæ Regnum interdicto ſubjectum eſt, idquè Galliæ Epiſcopi adeò non improbârunt, ut quamplurimi eorum exilio puniti ſint, (c) quod Pontifici paruiſſent. Tandem reſipuit, petitâ ab Innocentio veniâ, receptaquè in thalamum Reginâ. Ex ſtirpe & Dynaſtia Valeſiâ

(a) *Petrus Damian. l. 2. Ep. 15. Pith. in chron.*

(b) *Ivo Carnot. Ep. 166. & 169.*

(c) *V. Spondan. ad ann. 1198. Raynald. ann. 1200. n. 9.*

Henricus III. à Sixto V. monetur, ut Borbonium Cardinalem & Archiepiſcopum Lugdunenſem carceribus liberet, ni faciat, pro excommunicato declaratum iri, fuitq; monitorium in Galliis, Carnuti, Metisq; promulgatum, & quia eodem anno mors Henricum prævenit, ejus cadaver publico funere, ſolitisq; ſuffragiis ſupra duodecim annos caruit (quòd crederetur excommunicatus deceſſiſſe) donec ſub Henrico IV. agente Oſſato (a) Cardinali & abſolutionem Henrici IV. nomine, ac Eliſabethæ Regiæ viduæ infinitis argumentis urgenti, tandem à Clemente VIII. impetrata eſt. Agnovit ergo Gallia poſſe Reges excommunicatione puniri. Idem Henricus Rex per Cenomanenſem Epiſcopum, Cardinalem Jojoſam, ac Piſanij Marchionem Legatos, ac in genua provolutos abſolvi à Cenſuris rogavit, quas ob cædem Guiſij Cardinalis incurrerat; (b) nec tamen obtinere

(a) *V. Spondan. ad annum 1589. n. 16. & Oſſat. Ep. 215.*

(b) *Sondan. cit.*

obtinere potuit, quippe Borbonio Cardinali & Lugdunensi Archiepiscopo necdum carcere eductis. Ex stirpe Borbonica Henricus Navarræ Rex ob hæresin, quam semel abjuraverat, iterumquè professus fuerat, à Sixto V. diris percussus est, idquè ritè à Pontifice factum Clerus Gallicanus agnovit, habuitq; Regem pro excommunicato; & quamvis Henricus vehementer excomunicationi adversatus sit, nunquam tamen privilegium obtendit, quòd Reges excommunicari non possint: sed solùm quòd hæreticus non esset, qualis à Sixto arguebatur. Ipsa Sorbona inter alias propositiones (quas Henrico addicti vulgaverant) hanc quoquè in publico Senatu decimâ Februarij damnavit. *Pontificibus Romanis jus non est Reges excommunicandi.*

Ita scribit Spondanus, (a) qui ad annum 1585. refert ejusdem Henrici instructionem Ossato & Peronio Legatis suis datam, in qua petebat Rex à Censuris & excommunicatione absolvi, quas incurrerat.

(a) *Spondan. ann. 1590.*

currerat. In ipsa quoque absolutione à Clemente VIII. publicè Legatis concessa, Rex à Censuris, quibus tenebatur, (a) liberatus est.

Et si hæc omnia deessent, sufficeret clarissima Christi sententia Petrum alloquentis: *Quacunque*, inquit, *ligaveris super terram, erunt ligata & in Cœlis.* Si *quacunque*, ergo & Galliæ Reges, nisi dicant, ad istos Evangelium non pertinere, aut Christi præceptis exemptos esse.

Ex his omnibus aliisque quàm plurimis, quæ silentio prætermittimus, palàm est, potestatem excommunicandi Reges semper in Galliis agnitam, exercitamquè, imò & saluberrimam fuisse, quoties sanandis hoc remedio ægris Principibus suam Episcopi operam Pontifici sociârunt. Nunquàm Henricus IV. & fortè nulli ampliùs Galliæ Reges Catholicam Religionem amplexi essent, nisi illum Pontifices vibratis Censuris compulissent. His ergo Gallia debet conservatam Religionem, & tot alia bona, quæ ex Religio-

(a) *Spondan. ann. 1590.*

ligione consequuntur; nec verò aut Carolo Magno aut Henrico Magno quidquam Majestatis decessit, quòd se punienti Pontifici submiserint, imò venerationem illis amoremquè auxit subjectio, non vi, nec metu, sed Religione expressa. Et Magno Theodosio quid nocuit ad pedes accidisse Mediolanensis Antistitis? num ideò minus potentiâ, victoriis, reverentiâ subditorum floruit? imò tantò major, quantò modestior, subjectiorquè Sacerdoti: & cui istorum ad Concilium, aut ab abusu appellandi cogitatio incidit?

Non hæc dico, quasi ignorem, quam parcè sacris fulminibus uti Pontifices oporteat, in Reges præsertim, quorum arbitrio sedet, aut obsequi, aut obniti ac plerumquè pudet moneri, multoquè magis puniri: nec facilè culpam agnoscunt libertate peccandi, ac famulantium adulatione: nec etiam me latet, quantum mali proveniat ex facilitate Censurascumulandi. Cæterum nihil est tam sanctum, quo abuti

non possis, nec nos abusum, sed usum commendamus, eumquè præparcum & necessarium. Quot mala ex potestate regnandi, bellumquè indicendi? quot ex matrimonijs, negotiationibus, judicijs proveniunt? num propterea hæc omnia damnanda abusuum obtentu? Idem de excommunicatione & Censuris dicas, quas cùm necessitas Innocentio extorserit, nemo Judicem accuset, qui pœnam dictavit: sed reum, qui meruit, imò qui extorsit.

Auctor quidem seu potiùs Compilator libertatum Gallicarum multa congerit, ut ostendat, non posse Reges excommunicari; sed ea planè nihil probant, cùm tantùm aut facta aliqua Principum narrent, ex quibus nullum jus colligi potest (quid enim non licebit, si exempla sequamur?) aut aliqua Parlamentorum Senatûs Consulta, quibus nulla potestas est de auctoritate Ecclesiastica, ejusquè finibus judicandi; aut denique abusus tantùm Censurarum damnantur. Taceo hunc librum anno 1639. ab ipso Galliæ Clero

Clero Parisijs damnatum, prohibitumquè esse: *Quòd* (verba sunt Spondani) *multa contineret, quæ magis ad Ecclesiæ servitutem tendere, & schismatis occasionem præbere viderentur, & ideò primò à sacro Consistorio Regio prohibita sunt distrahi & vendi: deinde Eminentissimorum Cardinalium, cæterorumq; Illustrissimorum Antistitum, qui tunc Lutetiæ reperti sunt undeviginti: nescit enim Ecclesia Gallicana libertates, quæ malum operantur: nescit jura, quæ illam à Romanæ Matris firmissima connexione & filiali obedientia divellant.* Hactenùs (a) nobilissimus scriptor.

XIII. *Octavò.* (b) *Sed*, inquit Anonymus, *si jus Asyli, & immunitatum abusus est tam horridus, tantaq; abominatione dignus, ut Pontifex Religioni & Conscientiæ sibi duxerit illum ampliùs ferre; cur ergo tanto jam tempore illum tulit? cur post tot annos Conscientia Pontificem monuit? Id planè indicio est, quàm Conscientiam quæri.*

Rx.

(a) *Spondan. ad ann.* 1639. (b) *Fol.* 4.

℟. Nihil festivius est, quàm audire Lavardinum, ejusq; Advocatos de Conscientia & Religione loquentes; suâ enim Conscientiâ Pontificis metiuntur; & cùm illis postrema sit hæc cura, sedemquè ultimam obtineat, ludere putant, quotquot conscientiam appellant. Tulit ergo Pontifex primis annis hunc Asylorum abusum eo ferè pacto, quo Agricola lolium & Zizania florente in agro: non quòd amet, sed quòd frumento sit mixta, quæratquè occasionem evellendi. Eademquè ratione quæri posset, cur Galliæ Rex, si conscientiæ sibi duxit Calvinistarum hæresin in Gallia ferre, non statim ejecerit? Planè Innocentius in ipso statim limine initi Pontificatûs professus est, se Asyla nunquam laturum, ut tamen Regum Majestati honor haberetur, lentè processum; moniti, rogati, convictiquè rationibus sunt: expectatum quoquè, dum Principum Legati, qui tum vivebant, decederent. Tandem ubi omnia parata, ubi veneratio Pontificis tot rebus secundis aucta, ac ipse

Rex

Rex Galliæ pollicitus, se aliorum Principum exemplis imitandis non ultimum fore, ubi denique alij Reges Asylo cessêre; meritò visum est Pontifici, non ampliùs cessandum. Expectavit ergo æstatem, ut meteret. Quid potuit à Pontifice aut prudentiùs, aut humaniùs fieri?

XIV. *Nonò.* (a) *Verbis*, inquit Anonymus, *generalibus non comprehenduntur personæ notâ speciali dignæ, quales sunt Principum Legati: non potuit ergo Lavardinus ex verbis Bullæ pro excommunicato haberi. Imò nec dici quidem potest, Lavardinum casum Bullæ incurrisse, quippe vim nullam adhibuit, nec cursum Justitiæ impedivit.*

℟. Oportet ab hoc Lavardini Advocato Bullam Innocentij, ne quidem lectam fuisse, alioquin nunquam hæc scriberet tam adversa veritati. Renovat Innocentius Julij III. Pij IV. Gregorij XIII. Diplomata, & illa verbatim recitat; at in illis expressa fit Legatorum mentio; quî ergo dici potest Bullam Innocentij nihil de Legatis loqui? Deinde in Bulla

(a) *Fol. 4.*

Inno-

Innocentij hæc clausula adjungitur, videlicet: *Omnes quâcunq; dignitate & auctoritate tam Ecclesiasticâ, quàm sæculari præfulgentes, etiamsi de illis specialis, specifica, expressa & individua mentio facienda esset.* Quæ verba ex omnium Juris-Consultorum sententia æquivalent expressioni individuæ: tantumq; operantur, quantum si Lavardini nomen in Bulla recitatum esset; demonstrant enim enixam Pontificis voluntatem. Et quamvis hæc omnia non essent, quis nescit sacro Cardinalium Collegio, omnibusquè Romæ Prælatis ex parte Pontificis denuntiatum esse; caverent, ne Lavardino sociarentur, quippe sacris interdicto; imò ipse Lavardinus à Renuccio Cardinali de voluntate Summi Pontificis monitus est: ac tum maximè, cùm Clericis Lateranensis Ecclesiæ indictum, ut si Lavardinus Divinis officiis assisteret, quæ in honorem sanctæ Luciæ peraguntur, continuò sacra cantumq; abrumperent, ut fieri solet, cùm adstant palàm excommunicati; quid ergo ampliùs fieri potuit,

ut constaret Pontificio Diplomate Lavardinum comprehendi? sed piget tam claris immorari, & misereor Lavardini tam infelici Advocato nixi, & tam absurda narrante. Paria sunt, quæ dicit, *de non impedito Justitiæ cursu nullaq; vi adhibita.* Nam quàm verum id sit, satis intelligas ex ijs, quæ de ingressu Lavardini jam suprà recensui, & quæ quotidie geruntur, Româ fremente, ac Pontificis moderationem contra tot insultus demirante.

XV. *Decimo.* (a) *At Sixtus V. quamvis Jure Asyli Legatos prohibuerit, non tamen adjunxit pœnam excommunicationis, imò sustulit à suis Antecessoribus jam latam.*

℟. Non sequitur, ut quod unus Pontifex omisit, alius quoq; omittere debeat. Quàm multa à Ludovico Rege (qui modò Galliarum potitur) confecta sunt, ejus majoribus planè intentata? ergo omnibus rebus sua ætas & maturitas est: alioquin quantum Principibus otium & steri-

(a) *Fol. 4.*

℟. Supponit Lavardinus, Bullam Innocentij, quâ Legatorum Asyla prohibentur, solo Pontificis, ejusquè domesticorum nutu excidisse, non rogatis, non auditis Cardinalium votis. At verò id tam falsum est, ut pudeat refellere. Legant Pontificis Bullam, videbuntquè Purpuratorum nomina magno numero subscripta; num verò subscriberent aut non lecta, aut non probata? major est Romæ, quàm Parisijs dicendi libertas: licet Cardinalibus & sentire & loqui, nec ullus exilio punitus, quia verum dixit; ut nuper in Regaliæ causa Parisijs factum. Illa quoquè verba Bullæ inserta videlicet: *De fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium consilio, & assensu, ac præmaturâ consideratione prahabitâ*, Gallum falsi convincunt. Multò minùs dici potest *Cardinalem Estreum in hac causa auditum non esse.* Quis enim Estreum prohibuit, ne loqueretur? aut quando ei occasio loquendi defuit? aut quando accessu Pontificis prohibitus est? Planè excusari non posset

Car-

Cardinalis socordia, si obmutuisset, cùm tam multis ex causis ad dicendum urgeretur: imò non tantùm dixit, sed etiam scripsit: at veritas & justitia causæ, vocem & calamum vicit.

XVII. *Duodecimò:* (a) *Nam,* inquit, *Pontificem decuit, sustinendæ causæ merè temporali ac politicæ (qualis est, quæ Asyla Legatorum spectat) sacram dignitatem, pacemq; status Ecclesiastici, imò totius forsan Europæ periculo exponere.*

℞. Credo equidem, quando Innocentius de abrogandis Asylis cogitavit, id primùm & ante omnia expendisse, plus boni an mali hæc mutatio pareret: nec improvisa illi pericula, quæ modò narrantur; sed tanti non erant, ut tam sanctum & necessarium opus morari deberent, idque justissimis ex causis, ut jam commemorabo, juvatq; longiùs immorari rationibus exponendis, quæ Pontificem obfirmârunt; video enim id potissimùm Innocentio objectum, ac præsertim ab Estreo Cardinali, cùm votum suum

(a) *Fol.* 4.

ſuum calamo exponeret; videlicet imperitos Medicos Pontificem imitatum eſſe, quando morbum mederi aggreſſus eſt pejori remedio. Sed nego, mecumquè negabunt, quotquot pacatis, placidisque animis rem totam conſiderant, debuiſſe videlicet tam gravem, plenumquè flagitijs abuſum ferri metu malorum, quæ jam tum præviderat, & nunc tanto ſtrepitu à Gallis præcinuntur.

Nam *Primò* ſupponunt Galli, Jus & immunitates Aſylorum rem eſſe merè politicam & temporalem; at maximè falluntur: cùm enim infinita ſint flagitia, quæ illorum causâ, & ſpe impunitatis patrabantur; idquè omnium Nationum, quæ Romam concurrunt, peſſimo exemplo; oportuit Aſyla conſiderari nonſolùm ut loca, in quibus Principis poteſtas & Jurisdictio violatur; ſed etiam in quibus ſuprema Dei Majeſtas graviſſimis injurijs afficitur; at verò quid magis ad Chriſti Vicarium pertinet, quàm quovis humano reſpectu ſepoſito cavere, ne Chriſtus tam indignè offendatur,

rint, alioquin bellum illaturi, qui totam Europam incendant, num ideò Pontifices cedent, bellumq; & minas rediment Christi patrimonio? Si semel Pontifices minis se frangi, vinciquè patiantur, idq; Principes observent, nullum facient finem petendi, minandiquè. Æquum ergo non fuit, ut Pontifex à proposito delendi Asyla moveri se pateretur solo metu & terrore futurorum. Fecit Pontifex, quod muneris sui, quod necessitas, quod publica & privatorum salus, imò quod DEI causa (toties in Asylis offensi) exigebant; idquè nullus Principum, si Gallos excipias, non maximè approbavit, ratumq; habuit; si ergo bellum & turbæ à Gallis sequantur, cujus amabò culpâ id fiet? sua retinentis, an rapientis aliena? & quando magis, quàm in justa causa cœlesti patrocinio fidere, nitiquè Pontifices debent? si omnia aut fato, aut casu evenirent, nullâ in rebus humanis DEI providentiâ ego quoquè honestis consiliis utilia præferrem, sed quandoquidem constat

omnia, ac præsertim Ecclesiam, Dei nutu gubernari, nunquàm persuaderi me patiar, ut credam Deo placere sordida consilia, aut secunda fore. Hæc non mea, sed Apostoli sententia est: (a) *Perdam sapientiam sapientium, & prudentiam prudentium reprobabo: nonne stultam fecit Deus sapientiam hujus sæculi?* Verbo, si bellandum est, malim Pontifices cum Gallis, quàm cum DEO & conscientia bellum suscipere.

Quartò. Cùm dicitur, minus esse malum Regi Galliæ Asylum spontè cedere, quàm vim & bellum experiri; oportet non Asylum tantùm expendere, ejusquè cessionem, sed omnia, quæ hâc cessione proventura sunt; nam & arborem non solam, sed cum fructibus æstimamus. Si Pontifex Gallo cedat, eadem ratione & Hispano, & Anglo, & omnibus Principibus cedendum erit Asyla postulantibus: at quanta hinc confusio flagitiis impunè florentibus, & totâ ferè Româ in speluncam Latronum conversâ? Imo multò quàm ante gravius malum, expers-

(a) *1. Corinth. 1.*

què

què remedij: crescet enim Legatorum licentia, quando se victores, victum Pontificem cernent. Revocentur in memoriam & mala, & pericula, quæ paucis mensibus contigêre, Lavardino non Legatum Romæ, sed Regnatorem agente, quamvis invito & obnitente Pontifice? quid rogo fiet, si & perpetua & pacifica sit hæc Asylorum dominatio; & omnium Principum Legatis permissa? imò non Legatis tantùm, sed omnibus idem jus affectantibus? Oportebit sanè aut Pontificem Româ excedere, aut precariò & ex magnatum arbitrio vivere, hoc est, servi non Principis more, & exemplo nullibi terrarum viso. Quod possit malum comparari tam indignæ servituti? neque hîc finis, ubi enim semel Principes vicerint, & prætextu Asyli, ut nuper Lavardinus, urbem armis, Clientelis, factionibus impleverint, ijdem, quibus nunc & paribus minis alia Pontificum jura, quoties libuerit, involabunt: imò nec tuta Pontificum & libera electio; redibitque Ecclesia in pristinam

ſervitutem, quando videlicet ſub Dominatu Tuſciæ Marchionum Pontificis electio non liberis ſuffragiis, ſed pretio, armiſquè agebatur, imò ex voto meretricum, quæ in aula magis placuiſſent. Meritò igitur Innocentius etiam principia, omnemquè ſpeciem externi Dominatûs, deleta voluit, ne fruſtrà eſſent remedia morbo jam valido; nec ullum malum credidit huic poſſe comparari.

Quintò. Sed & Patrum exempla Pontificem noſtrum docuêre, ne in tam juſta & neceſſaria cauſa minis, vaniſquè terroribus cederet. Nulla planè virtus Magnum Pontificem ut magnanimitas & conſtantia decet, nec alia magis in Patribus floruit primitivæ Eccleſiæ, quando perpetuæ cum Principibus lites crucem averſantibus. Infinitus ſim, ſi omnia recenſeam; memoriâ repetatur, quantis minis egerit Juſtina contra Ambroſium, Eudoxia contra Chryſoſtomum, Valens Imperator contra Athanaſium; qui tamen nullo unquam terrore moveri poterant, ut à ſententia decederent: & tamen

illi, qui minabantur, non Galliæ aut Hiſpaniæ Reges erant, ſed totius Orbis, Europæ videlicet, Affricæ, Aſiæquè Imperatores. Quibus verò minabantur, Epiſcopi tantùm: quantum ergo pudoris, ſi Pontifices paveant, Epiſcopis intrepidis, metuquè liberis? & denique quidquid Galli iraſcantnr, nunquam Orbis terrarum credet, Ludovicum Regem illi Eccleſiæ bellum illaturum, à qua ejus ſtirps coronam accepit. Nam quæ gloria tanto Regi arma in Sacerdotes vertiſſe; & Patrem ac Pontificem ſuum ideò bello pulsâſſe, quia non voluit, quod non licuit? Ergo cùm Romam Gallus expugnaverit, Portis Vaticani hæc inſcriptio grandibus litteris incidetur: *Templum Religionis, quod Chriſtus fundavit, Petrus erexit, Pipinus dotavit, Ludovicus deſtruxit?* Non poteſt id fieri, quidquid Galli minentur.

XVIII. *Decimotertiò*, (a) Conqueritur Lavardini Defenſor: *Omnia Pontifices in pejus interpretari. Vocari exercitus*

(a) *Fol. 5.*

paucos illos Clientum & famulorum, qui Lavardinum comitabantur ex decoro tantæ Dignitatis, quippe Galliæ Legatum. Palatium, quo receptus est, arcem appellari. Tintinnabulum, quo horæ, prandia, funera, hospitumquè adventus indicatur, pro signo erumpendi. Disciplinam, Ordinemquè Domesticum, prostationibus & excubiis militaribus. Denique si Lavardinus Angelus Dei sit, statutum esse eum deformare, ut saltem à pueris fatuisque, quorum semper maximus numerus est, suffragium ferant.

℟. Credo equidem hunc Oratorem cæcis & surdis scribere voluisse, qui nec audierunt, nec viderunt Lavardini ingressum; alioquin, quæ rogo fiducia tam nota, tam comperta negandi? Legantur, quæ supra de Lavardini in urbem adventu dicta sunt, evolvantur annales, an ullus unquàm Legatorum ita ad Pontificem, aliumvè Principem ingressus sit: Roma interrogetur, & tota Lavardinum accusabit, nec ego immorari volo jam supra narratis, & quorum Roma tot testes, quot oculos habet.

XIX. *Lei-*

XIX. *Decimoquartò: Consultiùs factum Pontificem* dicit, *si Ecclesiis Asyla, non Palatiis adimeret; Ecclesias enim precibus porrigendis institutas esse, non protegendis flagitiis.*

℞. Modesta enimverò petitio, & digna Advocato. Tollantur Ecclesiis Asyla, & dentur Palatiis; & plus valeat in tuentis reis Lavardini reverentia, quam Majestas Dei. Nec interest Templorum Asyla à Deo in veteri testamento, & ab Ecclesia in novo tot sacris Canonibus, tot sæculorum decursu sancita esse; hæc omnia cessent, & in Lavardini cultum vertantur. Qui ita discurrunt, planè ostendunt nihil sibi Religionis superesse; alioquin ex Asylis Templorum inferre potiùs contrarium deberent, extinguenda videlicet esse Asyla Legatorum. Cùm enim tot sint Romæ Asyla, quot templa, quid opus est illa multiplicari tanto innocentiæ pacisque publicæ periculo? & quæ ratio, ut cùm non omnia flagitia sint secura in templis, sint in Lavardini palatio? nec opus est

præsentem Pontificem à Gallis moneri, ne permittat, ut criminosi Templis abutantur; qui enim non patitur illos Legatorum ædibus, multò minùs patietur abuti ædibus Dei.

XX. *Decimoquintò*: *Non possunt enarrari scandala, quæ ex hac Pontificis duritie in hæreticis nascuntur; eosquè impediunt, ne veræ Religioni accedant.*

℟. Idem quoquè Christo objectum fuit: *Scis*, inquiebant Apostoli, *quia Pharisæi scandalizati sunt in sermone hoc.* Non ideò tamen cessavit Christus causam agere veritatis; imò monentibus respondit: *Sinite illos, cæci sunt, & duces cæcorum.* In quem locum optimè Divus Gregorius: (a) *Inter verba vituperantium semper ad mentem recurrendum est, & si in ea non reperitur malum, quod de nobis narratur, in magnam debemus lætitiam prosilire. Quæ enim debet esse tristitia, si omnes accusent, & sola conscientia nos liberos esse demonstrat? habemus Paulum dicen-*

(a) *S. Gregor. l. 8. c. 45. ad Pallad. Presbyt.*

dicentem: Gloria nostra hæc est, testimonium Conscientiæ nostræ. Job quoquè dicit: Ecce in Cœlo testis meus? si ergo est nobis testis in Cœlo, testes in corde, dimittamus stultos foris loqui, quod volunt. Quamquam ne hâc quidem excusatione opus est; constat enim neminem offensum, aut scandalo affectum esse, quòd Pontifex Asyla sustulerit, quodquè à tam sancto proposito nullo metu averti potuerit; imò Calvinistæ etiam ac Lutherani id maximis laudibus prosecuti sunt. At verò quòd Lavardinus Asyla invaserit, quodquè Rex Galliæ Pontifici, quem pro Christi Vicario agnoscit, tam sancta imperanti non acquieverit, & propter umbram inanissimi privilegii, solisque Latronibus utilem, Ecclesiam, totamquè Europam turbaverit; id enimverò est, quòd hæreticos Orbemquè Christianum vehementer scandâlo affecit, quodquè tot præclara Gallorum facinora turpi maculâ fœdavit; Regis ergo Ministros & Confessarios scandali moneri oportuit, non Pontificem Innocentium.

XXI. *Decimosextò*: (a) Opponit quoquè, *exempla Ludovici sancti, Philippi Pulchri, & Ludovici XII. Regum Galliæ, qui excommunicationes à Gregorio IX. Bonifacio VIII. & Julio II. fulminatas nihili duxêre. Quis ergo prohibeat istos imitari?*

℞. Fallitur Lavardinus, si credit omnia se Regum & Sanctorum exempla imitari posse; alioquin & homicidia, & adulteria poterit, quia à Davide commissa & sancto, & Rege; non ergo videndum est, quid Reges fecerint, sed quid lex fieri, omittivè jusserit; lex enim erroris est expers, non Principum facta. Et David non ideò sanctus, quia adulterium commisit; sic Ludovicus IX. non ideò inter sanctos relatus, quia excommunicationem contempsit. Quamquàm multò aliter res se habet, quâm hic scriptor recenset. Dicit Ludovicum IX. Galliæ Regem *contemptui habuisse excommunicationem, quâ Gregorius IX. in Fridericum II. Imperatorem animadverterat*; citatq; ad marginem Matthæum Parisium. Sci-

(a) *Fol. 5.*

endum verò est, historiam Parisiensis etiam Gallorum judicio falsi suspectissimam esse, in ijs præsertim, quæ Pontifices spectant; nam editio Matthæi Parisij primò ex Bibliothecis Anglicanis prodiit sub Regno Elisabethæ *anno 1561*. Posteà Tiguri iterùm typis impressa *anno 1589*. Utrumq; ex Præfatione ad Lectorem habetur præfixâ Codici Salisburgensi. Jam Lectori judicandum relinquo, quæ fides haberi debeat libro, quem ex manibus Calvinistarum habemus, juratis Pontifici hostibus: possis limpidam sperare ex tam turbido fonte? (a) Ipse Maimburgus (cui in defloranda Pontificum auctoritate tanta voluptas) fatetur, Parisiensem *mendacia, fabulasq; palpabiles & crassissimas nugas Lectoribus proposuisse*. Sed

 multò

(a) Maimburg de la Decadence *lib. 2. pag. 112.* Ubi. *Il debite de fables, & des faussetez toutes visibiles.... ridiculo digression ... beueue grossiere, &c.*

multò gravior Maimburgo Spondanus (a) Apamiarum Episcopus, & inter præcipua lumina recensendus Gallicanæ Ecclesiæ, ubi recitâsset, quæ de Ludovico sancto Parisiensis narrat, hæc adjungit: *Hæc diffusè blaterat Parisius, quæ meras nugas esse hominis cerebro laborantis tam nullus dubito, quàm omninò mihi persuadeo, nullum fore sanæ mentis, qui putidam ejus narrationem & futilem Dialogismum inspexerit, qui non idem mecum sentiat, cùm etiam tantæ rei ne per somnium quidem ullus prorsus alius Auctor meminerit.* En tibi, quàm nullius fidei sint, quæ de Summis Pontificibus Parisius scribit, etiam ex sententia Gallorum Auctorum! & tamen in causa tanti momenti Lavardini Causidicus tam levibus testimoniis utitur; sed quid faceret, cùm meliora defuerint? fateor sanctum Ludovicum leges aliquas tulisse immunitati Ecclesiasticæ; ac censuris ab Episcopo latis oppidò graves; sed id fecit Aulicorum consiliis deceptus; at

(a) *Spondan. ad ann. 1223, n. 12.*

at ubi errorem à Gregorio IX. edoctus eſt, continuò correxit, reſciditquè legem reverentiâ Pontificis. Vide inſignem Gregorij Epiſtolam, (a) in qua propoſitis Theodoſij, Valentiniani, Caroli Magni Imperatorum exemplis, qui immunitatem Eccleſiaſticam acerrimè protexerunt nullo Majeſtatis dedecore, exemplar adjungit Diplomatis, quo Honorius III. Pontifex anathemate percuſſit, quotquot hujuſmodi leges ferrent, quales Ludovicus. Agnovit continuò Rex ſanctus, correxitquè errorem non tam ſpontè, quàm aliorum inſtinctu commiſſum. Illud quoque memoratu dignum, cùm ejus Romam Legatus ab Alexandro IV. diploma retuliſſet, quo poteſtas fiebat nominandi Paſtores ad vacantia Sacerdotia, Rex ſanctus recuſato privilegio, & Diplomate in flammas projecto ad Legatum converſus:

(a) *V. Epiſtol. 390. lib. 9. & Raynald. ad ann. 1396. n. 31.*

(a) *Quod mea negotia Romæ strenuè obieris, laudo: quòd mihi à Pontifice munus hoc retuleris, non probo; intelligo enim, quanto cum periculo animæ meæ & Regni hoc susciperem.* Hæc sunt Ludovici sancti exempla, quæ oporteret suggeri Christianissimo Regi: non illa, quæ ab ejus majorum gloriosis vestigiis tantoperè abludunt, ejusq; gloriam & conscientiam pari damno afficiunt. Quæ de Philippo Pulchro, & Ludovico XII. narrantur, silentio potiùs digna sunt, quàm memoriâ, mirorq; Lavardini Causidico nullum pudorem esse ea recensendi; nam Philippum quod attinet, constat eum in flore ætatis raptum, & si credimus Divo Antonino, (b) aliisquè, dum aprum insequitur, equo excussum. Reliquit tres filios, qui omnes uxorum adulteriis fædati, fatoquè immaturo, & sine maribus defuncti, Valesiis coronam reliquêre. En tibi

(a) *Spondan. ad ann. 1254. n. 14.*
(b) *Antoninus 3. p. tit. 21. Spondan. ad ann. 1314.*

tibi quorum Regum & quàm infelicium exempla Ludovico nostro inculcantur? Ludovici XII. in Julium Pontificem conatus, *pessimum consilium, & Christianissimi Regis nomine prorsùs indignum* Spondanus (a) vocat: nec aliud Cœli judicium; Ludovicus enim quinquennio post infelici morbo abreptus est. Absit à me, ut regnanti Ludovico pares exitus velim. Comparentur Principes, qui Pontificem venerati sunt, quiquè persecuti; Constantinus videlicet, Theodosius, Pipinus, Carolus Magnus, Philippus II. cum Justiniano, Henricis, Fridericis, Philippo Pulchro, aliisque, & continuò, patebit, quorum virtutes, & fortunam precari oporteat Christianissimo Regi.

XXII. *Decimoseptimò:* (b) Opponit Pontificum curas: *Qui prætextu*, inquit, *Religionis rebellium factiones contra legitimum Regem Henricum IV. adjuverunt, id verò nemo unquam probavit.*

R. Ve-

(a) *Spondan. ad ann. 1510.*
(b) *Fol. 8.*

℟. Verum eſt, nullum unquam Calviniſtarum probâſſe, quæ pro Religione in cauſa Henrici IV. Pontifices egerunt; nec miror ea quoquè non probari Lavardini Advocato, qui ſingulis ferè paginis Calvinum redolet. Si rebelles vocandi ſunt, qui non prius Henrico IV. ſubdi voluêre, quàm hæreſin exueret, veramquè Religionem profiteretur, hæc planè culpa aut potius calumnia non tam Romanum Pontificem, quàm præcipuas Gallici Regni familias, ac maximè Clericum Gallicanum involvit, qui nunquam adduci potuit, ut Principi Calviniſtæ ſubderetur. Ipſa Gallia Pontifices imploravit, & præſertim Sorbona, ne pateretur Calviniſtam regnare. Audi epiſtolam Perandæ ad Patriarcham & Legatum Cajetanum *anno 1592. die 16. Aprilis. Sorbona hujus ſententiæ eſt, urgetque Pontificem, ut ipſe Regem Galliæ pronuntiet, declaretquè; alioquin Gallia conclamata eſt, experſq; remedij. Et hanc poteſtatem Pontifici Regem declarandi rationibus planè evidentibus,*

mul-

multisq́ exemplis ostendunt, imò adjungunt: ubi Pontifex Regem pronuntiaverit, isq́ in Gallia denuntiatus fuerit, continuò & à Clero, & ab omnibus Catholicis receptum iri. Vides quæ sententia tunc fuerit Cleri Gallicani, omniumq; in Gallia Catholicorum; Galli ergo Pontifices, non isti Gallos impulêre.

Cæterùm cùm in negotio fœderis Gallici multa contigerint, quæ nunquam Pontifices probârunt; breviter rem totam evolvam, ut tantò clarius verum à falso distinguas.

Sciendum igitur est, cum edicto *Anni 1576.* Henricus III. Galliæ Rex Calvinistis libertatem & exercitium Religionis totâ Galliâ, aditum ad omnes dignitates & honores, paritatem Judicum in omnibus Parlamentis, octo urbium possessionem securitatis causâ, aliasquè conditiones Catholicæ Religioni planè funestas permisisset; Catholici tam iniquis pactis offensi novum fœdus jurârunt fidei tuendæ. Fœderis caput Henricus III. Galliæ Rex.

Leges

Leges quas fœdus complectebatur, Gregorio XIII. oblatæ, rejectæquè sunt; quamvis enim hæresin deletam vellet, non tamen factiones Regno fatales probabat. Audi Spondanum: (a) *Gregorium huic fœderi suffragatum esset nequè scripto proditum fuit; neque ullo alio argumento probari potest: quin imò ne tum quidem, cùm Guisius apertè se detexit, ne dum hoc tempore, Pontificem fœderi favisse, sed semper Patrem se amantissimum & fidum Henrici Regis amicum se exhibuisse, vel ipso teste Serrano, aut ejus Continuatore utroquè hæretico, ac proinde Pontificum hoste apertè intelligitur, cùm ad finem anni 1584. scribit, oblatum tunc fuisse fœdus Gregorio, ut illud approbaret tanquam pro Ornamento & propugnatione Ecclesiæ Romanæ conditum; verùm Gregorium annuisse quidem, ut contra Hæredicos ageretur, at nequanquàm motus illos populares approbare voluisse, sicquè nuntios inanes dimisisse.*

Certum

(a) *Spondan. ad ann. 1576. n. 7.*

Certum igitur est, etiam testimonio Hæreticorum, initia fœderis Gallici à Pontifice improbata esse; eodemque Spondano teste, Principes Catholici fœderis nunquàm à Gregorio XIII. impetrare potuerunt, quamvis ardentissimè precarentur, ut Regem Navarræ, Condeumquè Principem Duces Calvinistarum anathemate feriret, (a) Sixtus, qui Gregorio successit, Henricum quidem Navarreum Communione fidelium interdixit, Regnoquè inhabilem pronuntiavit, nunquàm tamen permoveri potuit (quamvis Hispaniæ Rex Philippus ardentissimè, & cum minis urgeret) ut fœdus cum Hispano adversùs Henricum jungeret, idque Spondanus (b) testatur. Cùm tandem Henricus nollet hæresin ejurare, & maxima Galliæ pars, præsertim Clerus Gallicanus Catholicum Principem vellet; nec leges Regni fundamentales alium, quàm Catholicum paterentur; Pontifices egregiè partes suas egisse

(a) *Spondan. ad ann. 1585.*
(b) *Spondan. 1590. n. 5.*

egisse, ut Henricum metu saltem compellerent ad hæresin deserendam; respondítq; effectus: quippe Henricus coronæ anxius maluit hæresin, quàm Regnum amittere, seq; Catholicum professus est. Continuò sublatæ discordiæ, placati Pontifices, & Gallia Henrico subjecta. Si ergo cessâssent Pontifices, neq; oportunè tantis malis remedia applicâssent, & Henricus, & uterq; Ludovicus, Filius videlicet Neposquè; & tota denique Gallia, Regum exemplo hæresi perijssent: si ergo fateri volumus, Galliam Catholicam Pontifici debemus, solisq; hæreticis dolere hoc potest.

XXIII. *Decimo octavò:* (a) *Inauditum esse*, conqueritur, *ut Legati Principum non auditi, non excepti fuerint, nisi priùs omnia Pontifici cederent; non vi, non imperio cum Principibus agendum, sed amicis conventionibus: quoties & Hispaniæ & Italiæ Principes imunitatem Ecclesiasticam violaverint, non ideò tamen eorum Legatos, aut non agnitos, aut non admissos esse.*

℞. Alia

(a) *Fol. 8.*

℟. Alia facies est aliorum negotiorum, alia præsentis, & de quo agitur. Si enim Pontifex Lavardinum pro Legato habeat, permittatq; Asylis uti, jam Gallis novus actus, & nova possessio accedit, sicq; nova cavillandi materia: & quando semel admissos iterùm possessione dejicias? & quid reliquis Principum Legatis fiet, qui jam Asylo cessêre? Non pôtuit ergo Pontifex Lavardinum pro Legato admittere, ut non simul Asyla admitteret, jam Decretis, exemplisq; Legatorum damnata; & si semel Asyla admitteret in Gallorum gratiam, nulla spes ampliùs illa extinguendi infinito boni publici damno, scandaloq; fidelium. Cùm ergo Lavardinus & Legatum se ferret, & nollet Asylis cedere, idem erat pro Legato agnoscere, quod causâ cadere; non ita in aliis negotiis: cùm enim, exempli causâ, Legati ab Hispanis, Italisvè Principibus mittuntur, violatæ immunitatis Ecclesiasticæ reis; non ideò mittuntur, ut pergant sub oculis ipsius Pontificis, apertoquè

con-

contemptu idem crimen repetere; sed ut excusent, aut deprecentur, aut aliorum negotiorum causâ. Non ita Lavardinus, cujus ingressus, & mora non potuit cum majori contemptu, injuriaq; conjungi præsentis Pontificis; suprà quoquè ostendi, apud omnes Nationes receptum esse, ex similibus, aut etiam levioribus causis Legatos non admitti.

Jactat quidem Lavardinus: *Secretas instructiones Pontifici gratissimas se afferre.* At veniâ ipsius dixerim, quis credat meliora esse, quæ latent, quàm quæ monstrantur? cùm ex adverso soleant Galli piscantium more escam foris ostendere, hamum intùs celare. Sed quidquid sit, non debuit Pontifex spe cujuscunquè præmij tot abusus permittere, quot ex Asylis nascuntur, nec mercatui exponere impunitatem peccandi.

Decimononò: (a) Miratur Lavardini Advocatus, *Pontifices Romanos tam severè in Gallos agere, tam indulgenter in Hispanos, cùm ab istis injuriis, & ab illis tot beneficiis affecti sint.*

(a) *Fol. 9.*

℟. Non est mearum partium, Hispanorum, Gallorumq; in Romanam Sedem beneficia conferre: nemo negat multa Pontifices Gallis debere, sed & Gallos quoquè multa Pontificibus. Exempla etiam Sixti V. eorumq; præcipuè Pontificum, qui in Gallias sedem transtulêre, satis ostendunt, non esse in Hispanos tantam indulgentiam, quantam Galli declamant. Sed quidquid de aliis sit, ego solius Innocentij causam ago, nec ulla mihi de aliis cura. Innocentium verò eodem jure cum Hispaniæ Legato egisse, quo cum Galliæ, imò omnibus egit, notissimum est; nullum enim istorum aliâ conditione Romam admisit, quàm ut Asylis cederet. Intempestiva ergo, imò injusta querela est partialitatis Innocentium in ea causa postulantis, in qua constat pari, eodemq; jure in omnes expertum esse.

XXIV. *Vigesimò*, (a) Adjungit: *Mirum non esse, si Lavardinus eas censuras moratus non sit, quas inutiles, imò perniciosas experientia, & Sixti V. Bulla satis ostendunt.*

(a) *Fol. 9.*

℟. Sic

℟ Sic omninò Lutherani & Calvinistæ philosophantur. Si velit hic Gallus censuras universim curandas non esse, hæresis est, nec calamo punienda. Si velit tunc excommunicationem metuendam non esse, cùm injusta est, aut ab eo lata, cui nulla auctoritas ferendi; verum dicit, sed nihil ad rem nostram. Si verò contendat, justa an injusta sit excommunicatio, non ex conscientia Judicis pendere, qui sententiam dixit sed ex arbitrio rei, qui punitus est, adeò ut spernere excom̃unicationem possit, seq; illi non subdere, quoties injustam censuerit; nihil dici potuit aut imprudentius, aut injustius: quando enim se reus puniri patietur, si ejus arbitrio, & non Judicis sedeat, de justitia aut injustitia pœnæ judicare? nec pœnâ teneatur, quoties injustam censuerit, aut saltem, quoties injustam dixerit? aut quis reus non dicet se injustè damnatum, si hoc sufficiat pœnæ evadendæ? & quis credat tam malè institutam à Christo Ecclesiam, ut voluerit valorem pœnæ ex arbitrio, judicioquè

rei

rei pendere, id quod in nulla Republica, quamvis Barbara, valuit, valebitquè? Verum igitur est, neminem ligari posse injustis censuris; sed æquè verum, justæ illæ, an injustæ sint, ad judicem, ut cognoscat, non ad reum pertinere: nihil ergo Lavardinum, ejusquè adulatores juvat, quidquid opponunt de injustitia censurarum.

Sed quid si Pontifex injustè excommunicatione aliquem plectat? numquid illâ tenebitur?

Eadem quæstio de quolibet Principum excitari potest: quid si enim Rex Galliæ injustè aliquem ad carceres damnet, numquid tenebitur carceres subire? Si dicas non teneri, modò constet omnium judicio de sententiæ iniquitate; non verò si solus reus, ejusvè amici iniquam esse querantur. Idem ego de Pontifice & Lavardino, isto reo, illo Judice dicam. Sicut enim sententiæ Christianissimi Regis nullius judicio subduntur, mutariquè non possunt, quia Galliæ Monarcha est; ita neque Pon-

tificis, quia Monarcha Ecclesiæ. Sed audi Pontificis Gregorij Magni elegantem doctrinam: (a) *Sub magno moderamine Pastores Ecclesiæ solvere vel ligare debent; sed utrùm justè an injustè obliget Pastor, Pastoris tamen sententia gregi timenda est, ne is, qui subest, & cùm injustè fortè ligatur, ipsam obligationis sententiam ex alia culpa mereatur. Pastor ergo vel absolvere temerè vel ligare vereatur. Is autem, qui sub manu Pastoris est, ligari timeat vel injustè, nec Pastoris sui judicium temerè reprehendat, ne, etsi injustè ligatus est, ex ipsa tumida reprehensionis superbia culpa, quæ non erat, fiat.*

Quod verò adjungitur: *Constare experientiâ, excommunicationes noxias esse, maliq; eventûs.*

Respondeo, hanc esse omnium rerum mortalium conditionem, ut prosint, noceantquè, utcunq; utenti libuerit: nec est aliquid tam sacrum, quod abusus non lædat. Idem de excommunicationibus dicas, quæ multis profuêre, ut Theodo-

sio

(a) *S. Gregor. Magnus hom. 20. in Evang.*

ſio Magno, Carolo Magno, Henrico Magno; nec ullus iſtorum ideò magnus non fuit, quia Sacerdotibus paruit; nec minus Principum animæ quàm corpora remediis ſubduntur, quoties ægrotant nullo damno Majeſtatis. Quòd ergo aliquando excommunicatio nocuerit, non remedij, non medentis hæc culpa, ſed ægrotantis fuit.

Quanta ſeries malorum ex bellis naſcitur? num ideo tamen Ludovicus Galliæ Rex bello abſtinuit, quo Belgium, Auſtraſiam, Alſatiam vaſtavit tanto impendio ſanguinis Chriſtiani? quòd ſi dicant, multa eſſe mala, quæ ex bellis, armiſq; proveniunt, ſed multò plura fore, ſi bellare non liceat. Idem ego de Cenſutis, armiſquè Eccleſiaſticis dicam, quibus, ſi metu mali uti non poſſis, multò pejora evenient; quippe omnia Principibus licebunt, eſtquè ampliſſimum in Galliis exemplum, ubi Religio perierat, niſi vibratis Cenſuris, metuquè Regnī amittendi Henricus Magnus hæreſin exuiſſet.

Sed nimius sum, cùm rebus tam claris probandis, & totâ Ecclesiâ, semperquè receptis consumor. Fecit Innocentius, cùm Lavardinum excommunicavit, quod Symmachus, quod Innocentius, quod Hadrianus, quod Ambrosius, quod alij Pontifices, Patresquè fecerunt. Faciat Lavardinus, quod Arcadius, quod Carolus Magnus, quod Theodosius aliiq; Imperatores, hoc est, pœniteat, sequè Pontifici subdat, nec erubescat post tot Imperatores culpam fateri. *Stravit*, inquit de Theodosio Ambrosius (a) *omne quo utebatur, Regium insigne: deflevit in Ecclesia publicè peccatum suum, quod ei aliorum fraude obrepserat; gemitu & lachrimis oravit veniam; quod privati erubescunt, non erubuit Imperator publicè agere pœnitentiam: nec ullus posteà dies fuit, quo non illum doleret errorem.* Utinam Lavardinus imitetur.

XXV. *Vigesimoprimò:* (b) Laudat Advocatus Lavardini, Pontificis Innocentij

(a) *S. Ambros. Orat. funeb. in Theodos.*
(b) *Fol. 10.*

centij ad Deum, preces: sed negat istas in rebus agendis sufficere: *Audienda esse sapientum Consilia, interrogandos Canones, & ex horum præscripto, non ex privatis inspirationibus sæpè fallacibus Bullas texendas esse. Si hæc Innocentius præstitisset, nuperum contra Legatorum immunitates Diploma vulgatum non fore. Suffragia Cardinalium Bullæ adscripta subreptitia & extorta esse, nunquam enim Bullam fuisse Cardinalibus exhibitam. Clausulam & formulam illam Bullæ insertam videlicet, de consilio & consensu fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium illusoriam esse, nec ex vero appositam, sed stilo Cancellariæ.*

℞. Fateor, cùm hunc hominem de Orationibus, de Inspirationibus, deq; sacris Canonibus disputantem audio, non magis risu abstinere posse, quàm olim Apelles, cùm sutorem de Helena disserentem. Quid enim in domo Lavardini minùs curatur, quàm sacri Canones, Orationes, sanctæq; Inspirationes? & cujus rei major, quàm istius ignorantia? Consultius ergo tacere, quàm ignota narrare.

Cæterùm quid dici possit inverecundius, quàm non auditos esse, non consensisse Cardinales, nec Bullam eis communicatam; cùm tot Cardinalium nomina & suffragia sint Bullæ adscripta? num ergo velatis oculis subscripsêre? Nihil planè de tam sacro Collegio, totquè egregiis Senatoribus dici potest indignius, quàm aut non vidisse, aut non perpendisse rem tanti momenti, & cui subscribebant; nam quod dicitur: *Extorta fuisse suffragia*; nimis nota calumnia est: quî enim Innocentius extorsit? vi, metu, an dolo? at hæc omnia nimis aliena à moderni Pontificis moribus, nec ullus Cardinalium de vi aut fraude conquestus, cùm tamen omnes subscripserint, Estreo & Maidalchino exceptis.

Nec dici potest, nimis festinatum esse; cùm constet jam primis annis Bullam fuisse conceptam, & undecim annorum spatio maturatam, idque toties Regi Christianissimo insinuatum, & ab isto, ejusquè Ministris Pontifici promissum est, in Galliis quoque receptum iri aliorum

rum Principum exemplo. Quot annis ergo opus est, ut maturum consilium dici possit, si undecim non sufficiunt? Quamquàm & injustitia Asylorum tam clara & omnibus nota, ut nec Theologis, nec consiliis, nec annis opus fuerit ad eam ostendendam.

Paucas infra lineas redit Auctor ad ipsam querelam videlicet: *Sapientismos quosquè S. Collegij non admitti ad Pontificis consilia, quibus nunc Europa turbatur.*

Ænigma videri possit, quos Gallus intelligat iis verbis: *Sapientissimos quosquè.* Constat enim Bullæ contra Asyla Cardinales Cibum, Ottobonum, Cassanatam, Columnam, Azolinum, Pium, Chisium, Medici, Norfolcium, aliosquè subscripsisse, Estreo tantùm & Maidalchino exceptis; oportet ergo Estreum & Maidalchinum solos inter *sapientissimos* reponi; at ego hactenus credebam solos non esse.

XXVI. *Vigesimo secundò:* (a) Conqueritur, *Pontificem Innocentium ex consiliis*

(a) *Fol. 10.*

filiis pendere Religiosorum ignorantium, rerumq; mundi expertium; nec non Prælatorum minoris sortis, quibus unica cura genio Pontificis adulari, à quo extolli momento possint.

℟. Quæ de *Religiosis ignorantibus, minutisq; Prælatis* notâ Advocatis modestiâ declamantur, longâ refutatione non egent. In causa Asylorum consilia cum Religiosis collata non credo, saltem me latet; nec opus erat, re toties, & à tam multis Pontificibus jam olim decisâ. In causa verò Regaliæ, & quatuor Propositionum Conventûs Parisiensis, scripsêre quidem Religiosi solito more, quippe jam à primis Ecclesiæ annis ea pars Religiosis servata, ut veritati succurrerent, quoties impugnabatur. Fecerunt ergo Religiosi, quod semper factum, & quod debebant. Ceterùm an ignorantes illi sint, ex libris, quos scripserunt, agnoscas; illi testimonium dicent, quinam postulari ignorantiæ debeant, qui Regi, an qui Pontifici serviunt. Planè nemo totâ Galliâ repertus est, qui hisce ignorantibus respondere

sit

ſit auſus, aut qui potuerit; adeò veritas prævaluit, & æquitas cauſæ. Quòd ſi velint, ideò Religioſos, qui pro veritate ſcripſerunt, ignorantes eſſe, quia ſcientiam Principib⁹ adulandi non callent, & quam Gregorius Magnus egregiè depinxit; verum dicunt, fateorq; ignorantiſſimos eſſe, nulloq; modo cum aulicis Lavardini, aut cum Regis Confeſſario poſſe comparari. Sic verò illam Gregorius deſcripſit: (a) *Deridetur justi ſimplicitas. Hujus mundi ſapientia eſt, cor machinationibus tegere, ſenſum verbis velare; quæ falſa ſunt, vera oſtendere, quæ vera ſunt, falſa demonſtrare: hoc qui ſciunt, cæteros deſpiciendo ſuperbiunt. At contra ſapientia juſtorum eſt, nihil per oſtenſionem fingere, ſenſum verbis aperire, falſa devitare, pro veritate contumeliam lucrum reputare. Sed hæc juſtorum ſimplicitas deridetur, quia ab hujus mundi ſapientibus puritatis virtus fatuitas creditur. Omne enim quod innocenter agitur, ab eis procul dubio fatuum reputatur.*

(a) *S. Gregor. lib. 10. moral. c. 16.*

Quæ de *Minutis Prælatis* dicuntur, eos videlicet ſpe præmiorum Pontificis genio adulari, neſcio quem feriant; credo enimverò nullum in palatio Pontificis morari tam minutum Prælatorum, qui non pluribus æquivaleat Lavardini ſpathariis, & quot faſces Advocatorum, quotquè Talonii ſufficient, ut unum ex minutis hiſce Prælatis componant? Multò minùs conſtat mihi, quâ illi ſpe ducantur; illud certum eſt, nemini hactenùs, qui in Regaliæ & quatuor propoſitionum conflictu· cauſam veritatis egerunt, meliorem fortunam proveniſſe, aut à Pontifice auctum eſſe, ſi Cardinalem Aguirre excipias, cui excellens doctrina exemplo Baronij, Bellarmini, Cajetani, aliorumquè purpuram meruit: ego, ſi pro lucro, non veritate certandum ſit, malim Pariſiis operam locare, quàm Romæ, ſpem enim provocarent Maimburgi exempla, ac præſertim Regii Confeſſarii, cujus familia ex tenui & arida, (a) adeò opibus aucta eſt, ut pretio ducenties millium

(a) *Capitanno della Porta del Louure.*

millium Francorum excubias Regii Palatii coëmerit, præter alia nec pauca emolumenta. Tanti videlicet pretii est Theologia aulicis grata: nihil simile Romæ.

Paria ferè sunt, quæ in sua Apologia Ministris Pontificiis Lavardinus objecit, videlicet: *Omnium contentionum, quæ Pontificem inter, Regemquè agitantur, caussam temeritati ac insolentiæ Ministrorum adscribendam esse, qui ob Pontificis defessam annis, morbisquè ætatem, negotiis admoti illius gratiâ abutantur, Galliæq; turbandæ omnem lapidem moveant.*

Ita placuit Lavardino loqui, qui specie humanitatis tunc maximè Pontificem arguit, cùm maximè excusat. Quid enim pejus de Principe dicas, quàm quòd Ministris utatur temerariis, insolentibus, ac hostibus publicæ pacis, & istis non molem tantùm Principatûs, sed etiam animum ac gratiam suam committat? Planè ingentia cogitanti, quæ in componenda disciplina Ecclesiastica, in abusibus corrigendis, in profligandis hære-

ſibus, ac præſertim in Turcico imperio propè ad internecionem uſquè delendo, à moderno Pontifice feliciſſimè peracta ſunt, adeò ut hac in re non omnium tantùm retrò Pontificum memoriam, ſed etiam omnium mortalium ſpes & vota ſuperârit; oportet, inquam, ingenuè fateri, Miniſtros Innocentii non temerarios, non inſolentes eſſe, ſed tales, quorum merita Galli imitentur, ſequè felices ducant, ſi aliquam tantùm partem eorum gloriæ ac virtutis conſequi poſſint; nam quòd iis odium Gallicæ Nationis Lavardinus objicit, compertum eſt, non poſſe odij accuſari in ea cauſa, quæ non ſolos Galliæ, ſed omnium Regnorum, Principumquè Legatos tangit, & quorum nemo hactenùs conqueſtus eſt, ſibi injuriam fieri. Nulla ergo iu cauſa tam juſta, tamquè omnibus probata Miniſtrorum Pontificis culpa, ſed eorum tantùm, qui contra omnium Principum exempla retinere potentiâ volunt, quod jure non poſſunt, alioſquè injuriæ ac odij poſtu-

postulant, qui sua, imò qui Christi patrimonia usurpari non sinunt.

Quamquàm quid frustrà ego excusandis Ministris laboro, quando nemini compertum non est, hodiernum Pontificem nunquàm ex Ministrorum consiliis pependisse, sed conscium potestatis, ac muneris sui, ac præsertim cælestis patrocinij, rebus lentè discussis omnia arbitrio suo ac prudentiâ metiri, nec aliis imperandi, sed obsequendi munus relinquere, adeò, ut si quæ culpa est, soli Pontifici adscribi debeat, rerum omnium, quæ fiunt, & conscio, & arbitro; quamquàm nec culpa, nec imprudentia dici potest, quod tanto tempore, tamq; maturis consiliis, assensuquè totius ferè sacri Collegii, imò totius Orbis terrarum, si paucos Gallorum excipias, probatum, decisumquè est. Cæterùm ex hoc quoquè Lavardino ignosci potest; quando Romam nuper ingressus nec Pontificis mores, nec integritatem Ministrorum satis compertam habuit, & ideò utrosquè ex aulæ genio æstimavit.

XXVII. *Vigesimotertiò* : Ingenti & magnificâ digressione à Legatorum Asylis ad Conventûs Parisiensis propositiones conversus : *Ignorantissimos esse*, dicit, *qui declarationem Parisiensem novitatis accuset, cùm constet, antiquissimam esse Gallicanæ Ecclesiæ sententiam. Quòd si privati aliqui Doctores, aut etiam ipsæ Synodi Gallicanæ, ut illæ anni 1614. & 1615. contrarium docuerint, reliquias fuisse infortunati illius fœderis, quod Ligam vocant; tunc enim Pontificis emissarios alienis doctrinis Galliam imbuisse; ac præsertim Cardinales Jojosam, Peronium, Surdium: Ducesq; ac Marescallum Guisium Majenium, Espernonium, & Ancreum conatos esse Parlamentum, ac facultatem Theologicam pervertere, sed nunquàm potuisse: Antistites, qui Parisiensi synodo interfuère. & merito eminentis doctrinæ, & Zelo Religionis, & conversione tot hæreticorum (quos invictis rationibus domuerunt) tantum sibi famæ comparâsse, ut sufficiat illorum auctoritas sustinendæ nuperæ Declarationi, ac hominibus persuadendis nullo privato affectu*

fectu præventis. Ex adverso nuper ad purpuram promotos multò inferiori merito esse, nullaq; re aliâ commendabiles, quàm odio Gallorum, vastisq; voluminibus, quæ fabulis, vanisq; ac millies refutatis rationibus infarserint.

℟. Sic solent victi: mordent & lacerant, cùm arma perdidêre. Ignorantissimos dicit, qui nuperam Declarationem Conventûs Parisiensis novitatis accusant. At lubeat Lavardino, ejusq; Ministris ea perlegere, quæ à Cardinali Aquirre, & Auctore Galliæ Vindicatæ scripto vulgata sunt, videbitq; Parisiensem Declarationem tam alienam esse à Patrum, ac præsertim Ecclesiæ Gallicanæ doctrina, ut nihil magis; nec mihi, quæ illic dicta sunt, & quibus Galli respondere nihil possunt, repetere animus est, quippe in alio argumento versamur. Peronij & Richelij Cardinalium doctrina, & in Galliam merita mundo notiora sunt, quàm calumniis obscurari possint; & quis in nupero Parisiensi Conventu sedit, qui cùm Perronio & Richelio possit comparari?

Et

Et illud quoq; risu dignum: *Perronij, & Galliæ Synodorum doctrinam reliquias fuisse fœderis Galliis infausti.*

Nimirum Constantinopolitanum, Ephesinum, Chalcedonense, Lateranense, Lugdunense, Ferrariense Concilia: sancti quoquè Cirillus, Athanasius, Cyprianus, Damasus, Bernard9, Antoninus, Bonaventura, Thomas, aliiquè Patres, qui Parisiensi declarationi adversantur; reliquiæ dici possunt fœderis sacri. Illud verius dixissent, Religionem Catholicam reliquias esse fœderis sacri, nisi enim hoc esset, nunquàm Henrici filij, Neposquè, sicquè nunquàm Gallia hæresin exuisset.

Quod additur de doctrina Galliæ Episcoporum, parùm interest meâ, docti an indocti fuerint, qui Parisiis sederunt; nam & Nestorius & Arius, & Calvinus docti fuêre. Plures in Gallia fuisse, qui purpuram ambierint, credo: plures meruisse, quàm qui nuper promoti, ignoro; Pontificis judicium fuit, qui tamen nec Galliam omisit, quamquam non illos

elegerit, quibus major cura tantam dignitatem optandi, quàm merendi. Nec ob libros eruditissimè scriptos alium quàm Cardinalem Aguirre evectum scio: Nullum huic in Gallos odium, sed unus amor veritatis, & hæc tam invictè probata, ut nihil Gallis occurrerit, quod responderent; tam etiam modestè proposita, ut habeant adversarij, quod imitentur: sed cùm nec imitari modestiam velint, nec respondere rationibus possint, ad convitia & injurias appellant, & molem libri accusant, cùm opprimuntur mole veritatis.

Auctoritatem quod attinet Conventûs Parisiensis, nullius planè momenti est.

Nam *primò* constat, Patres, qui huic Conventui assederunt, alios odio & vindicandi cupidine; alios metu corruptos fuisse. Repetantur memoriâ, quæ Pontifex contra Regaliam, proq; libertate Gallicanæ Ecclesiæ fecit, & ex adverso quàm iniquis animis à Galliæ Episcopis (quorum tamen causa agebatur) ac præsertim

Tho-

Tholoſano & Pariſienſi Archiepiſcopis accepta fuerint,& quàm ſæva ab illis perſecutio ſecuta. Relegantur etiam, quæ ipſi Galliæ Antiſtites litteris (a) ad Pontificem datis de ſuo metu profeſſi ſunt, quæq; illis Pontifex reſpondit; & continuò patebit, verum eſſe, quod dixi, in Conventu Pariſienſi omnia odio, metuq; agitata eſſe. Et quid boni ſperes, ubi odium præſedit, metusq; ſubſcripſit? & quoties experimur, etiam ſapientiſſimos hominum, quoties his affectibus rapiuntur, multa facere & dicere, quorum ipſos pœniteat,aut ſaltem pudeat? Nota ſunt Tertulliani, Origenis, Luciferi, Photij aliorumq; exempla.

Secundò. Nulla Conventui Pariſienſi facultas contra omnium Patrum, Conciliorum, ac præſertim Gallicanæ Eccleſiæ ſententiam aliquid ſtatuendi. Qui enim Conventus Pariſienſis, ut cum tota retrò Gallicana Eccleſia comparari debeat? quantoquè minus tot Conciliis & Patribus præferri? aut ſi auctoritas & doctrina te movet, cur non magis movet, tot

(a) *Anno 1682.*

tot Patrum, tot Conciliorum, imò Ecclesiæ totius, quàm paucorum, quos odium, metus, vindicta, adulatio perverterant?

Tertiò. Et quid miraris Parisiensem Conventum erràsse, quando constat ob similes ferè causas Antiochense, Ariminense, Ephesinum secundum, & alia Concilia erràsse, in quibus longè major & numerus, & doctrina, quàm in nupero Parisiensi: & quis nescit etiam hæreticis suos Conventus & synodos esse, in quibus fortè non minor doctrina quàm Parisiis, si hæc sufficeret: non ergo ab istis veritas quærenda, sed ab illo, cui Christus dixit: *Ego pro te rogavi, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos.*

Quartò. Adde & Regaliæ, & quatuor Propositionum causas ad majores, imò maximas pertinere, quæ etiam Gallorum testimonio soli Pontifici reservantur; hic ergo solus & unicus Judex; at plus valet, magisquè obligat unius Judicis sententia, quàm mille aliorum judicia, quibus nulla auctoritas decidendi. Denique

nique certum est, & alibi, invicteque probatum, Concilia à Pontifice improbata nullius esse auctoritatis; quantò ergo minoris auctoritatis Conventûs Parisiensis decreta? Poterit ergo Fpiscopis Parisiensibus ab Innocentio repeti, quod olim Ariminensibus à Damaso dictum est: (a) *Numerus Episcoporum, qui erant Arimini* (Parisiis) *congregati, præjudicij vim habere non debent, præsertim cùm formula illa concepta sit, neque Episcopo Romano (cujus ante omnia sententia expectanda erat) neque aliis ei consentientibus.*

Vigesimo quartò: Multa subdit de libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ, quas negat Pontificum privilegiis deberi. Sed cùm hoc nihil pertineat ad præsens argumentum, sitquè integris libris confutatum, alto Gallorum silentio, nihil habeo quod addam, præter illud Apoli: (b) *In libertatem vocati estis fratres; tantùm ne libertatem in occasionem detis carnis.*

XXVIII. *Vi-*

(a) *Theodor. l. 2. c. 22.*

(b) *Ad Galat. 5.*

XXVIII. *Vigeſimo quintò:* Negat Leges, Bullasq; à Pontifice latas ad Principum Oratores, eorumquè domus, & viciniam, ſeu quarertium extendi poſſe. (a) *Legatum enim perſonam Principis, ejuſquè ſupremam, & independentem auctoritatem repræſentare; ædes Legati, eſſe ædes Principis, nec proinde Pontificis legibus comprehendi. Hæc Lavardino comperta, & ideò nihil Innocentij Bullæ deferre potuiſſe.*

℟. Si hæc ita habent; ergo non ſolùm Romæ Regiis Legatis jus Aſyli & Quarterii, ſed omnibus Principum Legatis, & in omnibus aulis competet, ac præſertim Pariſiis Legato Pontificis. Hic enim eâdem ratione, quâ Lavardinus cauſari poterit: ſe Pontificis ſupremam & independentem auctoritatem referre: ædes ſuas, ædes eſſe Pontificis, nulliſque Regiis Legibus ſubjacere, nec à Regiis ſatellitibus viciniam ſuam percurri poſſe. Quæ omnia ſi nec Pariſiis, alibi locum habent, cur habeant Romæ? an

(a) *Folio.* 13.

an verò soli Galliæ Legati Principem suum repræsentant? Et si esse Galliæ Legatum est legitimus titulus Asyla & Quarterium obtinendi, cur hoc tantùm Romæ, & non alibi gentium? Certum igitur est omnium Principum Gentiumquè exemplo, Jus Asyli & Quarterii saltem extra proprias ædes, multoquè magis in tota vicinia Legatis Principum nec deberi, nec dari; malè igitur à Lavardino petitur titulo Legationis.

Taceo Lavardinum Legatum non esse, cùm, ut sæpè repetitum, non solius mittentis consensus Legatos faciat, sed etiam Principis, ad quem mittitur.

Taceo in nupera Innocentii Bulla non contineri Legem verè humanam, sed divinam & naturalem (cui omnes non tantùm Legati, sed etiam Principes subduntur) videlicet: *Non invadendi, nec retinendi aliena domino invito.*

Taceo denique Legatos etiam agnitos, receptosquè multis ex causis remitti posse, præsertim cùm hostilia moliuntur, alienam Jurisdictionem invadunt, aut

invasâ

invasâ abstinere nolunt, cumq; Principi, ejusq; Ministris Justitiæ insultant, ut nuper Lavardinus.

XXIX. *Vigesimosextò:* (a) Objicit possessionem immemorialem.

℟. Hoc unicum est argumentum, quo decipi solent simplices, rerumq; ignari; & tamen instar aliorum planè vanissimum: imò tantum abest, præscriptionem obtendi posse, ut potiùs hoc ipsum jus immunitatis & Asyli pro exemplo serviat rerum impræscriptibilium; adeò ut si in scholis Juris-Consultorum quæratur: *Quodnam sit paradigma rerum, quæ nunquam præscriptæ sunt, & nunquam præscribi possint?* Respondere debeat: *Jus Asyli à Lavardino Romæ petitum;* in hoc enim uno omnes defectus præscriptionis conveniunt.

Piget me ad ista devolvi, sed postquàm Gallus hoc argumento uti voluit, in eoq; summam rei collocare, non possum silere. Nego ergo hoc jus Asyli à Gallis præscriptum esse, aut aliquando potuisse præscribi.

(a) *Fol. 14.*

Nam

Nam *primo* Præscriptio non est Divini aut naturalis, sed humani juris, ac civili lege inducta. Unde si supremus Princeps, qui Civili Lege non tenetur, declaret se nolle, ut res aliqua intra suum Principatum præscribatur, certum est præscribi non posse. At Pontifices Romani à Julio III. usque ad Modernum Pontificem semper & factis, & severissimis Legibus professi sunt, nolle se, ut hujusmodi immunitas tanquàm publicæ quieti, Gentium juri, humanisquè commerciis adversa præscriberetur; non ergo præscribi potuit.

Secundò. Tota & unica ratio, ob quam Præscriptio admissa est, illa fuit; ne jura & Dominia rerum incerta essent, si multis annis, quieteq; ab aliquo possessa restitui deberent. At hæc ratio in nostro casu locum non habet: nec enim incertum esse potest, ad quos pertineat jus capiendi, puniendiq; reos in tota Romana urbe, & locis à Lavardino prætensis; cùm certissimum sit ad Romanos Pontifices pertinere, ab ijsque semper exercitum, ut

ex

ex Archivis, Protocollis, comuni totius urbis teſtimonio, ac confeſſione etiam Gallorum conſtat, quod ſuprà oſtendimus, cùm de Piſana conventione ageretur.

Tertiò. Ad præſcriptionem requiritur bona fides in legitimo aliquo titulo ſive vero, ſivè præſumpto, fundata, adeò ut ſublatâ bonâ fide, ne mille quidem annorum poſſeſſio præſcriptionem pariat; idq; ut Præſcriptio à furto & rapina diſtinguatur: at in noſtro caſu, quæ bona fides, quisvè legitimus titulus aut eſſe, aut præſumi poteſt, quando Summi Pontifices legitimi iſtarum rerum & unici Judices toties & tam enixè publicisq; edictis hæc Aſyla prohibuêre, imò abuſum appellârunt *abominabilem*, *deteſtandum*, *publicæ pacis perturbativum*, *fomitem rebellionis*, *peſſimi*, *valdequè pernitioſi exempli*, *rem enormem*, *nimiam corruptelam*, *auſum temerarium*, *abominabile & deteſtandum nomen*, fierinè, inquam, poteſt, ut bona fides ac legitimus Titulus eſſe vel præſumi poſſit, in rebus, quas ex Prin-

cipis edicto constat, *abominabiles, enormes, detestandas esse, &c.* Quod si nec bona fides, nec titulus legitimus, ergo nec præscriptio.

Quartò. Certum quoquè est, sine continuata & nunquam interrupta possessione nec esse, nec concipi posse ullam Præscriptionem; imò hæc nihil aliud est, quàm continuatio possessionis. At in argumento, de quo agimus, qui fieri potest continuatam fuisse possessionem, quando ab omnibus Pontificibus tot edictis, tot actibus, exemplisq; in contrarium editis abrupta & truncata est, quoties micare & prodire ausa? Quis vocet adultam, quæ toties in cunis oppressa, quoties nata?

At Legati sæpè conati sunt hanc immunitatem sibi vendicare, imò aliquamdiù eâ usi sunt.

℞. Aliud est conatus & factum; aliud præscriptio; si conatus & facta ad præscriptionem sufficiant, jam dudum patrocinio præscriptionis homicidia, adulteria, perjuria, & omnia flagitia liceant, quæ

quæ multò pluribus conatibus, exemplisquè, quàm immunitates Lavardini nituntur.

Quòd si dicas: *Hæc juri Divino & naturali adversari, & ideò præscribi non posse.*

Respondebo non minùs esse juris naturalis, Diviniq; hæc præcepta, quæ pro basi totius Juris-prudentiæ Justinianus posuit, videlicet: *Neminem lædere, jus suum unicuique tribuere;* quæ palàm est violari usurpato à Legatis jure Asylorum, quæ enim major læsio & fraudatio juris alieni esse potest, quàm supremum Principem & Pontificem magnâ parte Jurisdictionis in Urbem Romanam privare, & flagitiis, ne deleri possint, patrocinium præstare paratâ impunitate?

Quintò: Æquè certum est, quæ juri publico, & communi quieti repugnant, nullo tempore præscribi; at verò quid magis repugnat, quàm hoc Asylorum jus, quo datâ flagitiis securitate & licentiâ, necesse est publicam quietem proscribi. Ipsi Galli, quando contra Jus Regaliæ longissimam possessionem, ac suprà

omnem memoriam pro Ecclesiis allegari audierunt, quid aliud & sæpiùs respondere, quàm juribus ad Coronam & Principatum pertinentibus præscribi non posse? At verò jus crimina puniendi multò magis Coronæ, supremæq; auctoritati annexum est, quàm jus Regaliæ: nam sine hoc possunt Regna & Principatùs consistere, imò si Galliam excipias, nullum Regnum hoc jure potitur; non verò conservari Regna possunt sine auctoritate necessaria puniendi sceleratos; id enim ad publicam quietem & pacem pertinet, cui promovendæ Principatus instituti sunt.

Sextò. Denique Præscriptioni complendæ tempus necessarium est; nec enim quovis die aut anno aliena jura præscribi possunt: sed contra privatarum Ecclesiarum jura quadraginta annorum tempus necessarium est; contra verò jura Romanæ Ecclesiæ centum annorum. At Legati, quamvis cum aliis urbis Magnatibus usurpare hoc jus jam Julij III. ætate conati sint, eo tamen semper expulsi, coactique

ctique cedere, liberâ justitiâ & omnibus locis exercitâ usq; ad annum 1670. quando sub Clemente X. ob causas nuper libatas, non edictis quidem, aut pœnis, nec etiam satellitum excursu Asyla Legatorum turbata sunt; sed tantùm precibus, querelisq; apud Principes actum, ut hunc usum extingui permitterent. Idq; multò efficacius à moderno Pontifice, quod solum sufficeret impediendæ præscriptioni. Demus ergo (quamvis ob causam modò allegatam ne hoc quidem concedi possit) duodeviginti annos elapsos esse; quantum id temporis est, ut non dico contra Pontificem, sed ne quidem contra privatum Civem præscribi possit? nihil ergo Lavardinum juvat ostentata Præscriptio.

XXX. *Vigesimo septimò:* Conqueritur, *violari Pisanam Conventionem.*

℟. Pisanâ Conventione nihil aliud contineri, quàm ut Legatis Galliæ honor exhibeatur tanto characteri debitus, non verò, ut jure Asyli gaudeant, præsertim, quando alij Principes ei renuntiârunt.

Imò Alexander VII. constantissimè negavit auctoritatem suam Asylo præstare, illudquè ratum habere, ut ex publicis documentis constat. Aliud est ergo honor Legatis debitus, aliud Asylum, neque hoc ad jura Legatorum pertinere, omnium, qui de hac re scripserunt, testimoniis constat, patetquè aliorum Principum exemplo. Deinde Pisana Conventio de Legatis loquitur, qualis Lavardinus non est, quando, ut suprà jam monui, non solius mittentis imperium Legatum faciat, sed etiam consensus Principis, ad quem mittitur.

XXXI. *Vigesimo octavò*: Multis locis conqueritur Lavardini Orator: *Modernum Pontificem Innocentium malè in Gallos animatum esse; idque toto sui Pontificatûs tempore multis, magnisquè exemplis ostendisse.*

℟. Posset Innocentius respondere, quod olim Elias similis culpæ à Rege postulatus: cum enim illum istis verbis Achab alloqueretur: *Tu ne es ille, qui conturbas Israël?* Respondit: *Non ego turba-*

vi

vi Iſraël, ſed tu: qui dereliquiſti mandatum Domini. Si Galli juſta peterent, & quæ concedi poſſent, meritò & ante alios audirentur, Cum verò illa petant, quæ conſcientia non admittit, quis amabo cauſa repulſæ? qui petit, an qui negat indigna? permittant Galli aliquem locum Conſcientiæ, nec injuriam aut odium putent Regem ſoli Deo poſtponi.

Recenſebo, de quibus Galli cauſantur, ſe à Pontifice exauditos non eſſe, ſitque Lectori judicium, odium an neceſſitas dici poſſit, quidquid Pontifex Gallis negavit?

Primò enim Rex Chriſtianiſſimus Jus Regaliæ propriâ auctoritate ad Eccleſias duplo plures extendit, quàm quæ anteà huic ſervituti ſubjectæ erant, imò etiam ad Eccleſiam regularem, qualis fuit Apamienſis ídque contra Lugdunenſis Concilij Decreta, contra præſcriptionem immemorialem, contra Leges omnium retrò Galliæ Regum, & deníque contra jus & immunitatem tot Eccleſiarum.

Secundo. Vicarij Generales ab Abamiensi Capitulo Canonicè electi, Regiâ auctoritate operaquè Archiepiscopi Tholosani expulsi sunt, aliiquè intrusi, Canonicis omnibus Regularibus Apamiensis Ecclesiæ direptionibus, carceribus, exilio pulsis, totoquè Capitulo illius Ecclesiæ dissipato; unde funestum schisma secutum, duratquè in hunc diem.

Tertiò. Nominatio in aliquibus Monasteriis Urbanissarum Sanctimonialium Regi vindicata, suppressis liberis Electionibus, intrusisquè Titularibus Abbatissis, unde summa ac plena scandali inter sacras Virgines exorta confusio.

Quartò. Oppressio Cluniacensis Abbatiæ, in qua, licèt vi Concordatorum jus eligendi sit penes Religiosos, & ij quendam Patrem Beuveron canonicè eligissent, hoc tamen renuntiare coacto, punitoquè longo exilio substitutus est Bullonius Cardinalis, quem nunquam Pontifex adduci potuit, ut confirmaret, quippe contra Canones intrusum, cumquè insigni injuria, damnoquè canonicè electi.

Quintò

Quintò. Extincta quoq; sunt Regiâ auctoritate quàm plurima Leprosoria, & loca pia (quorum plurima ad Ordinem S. Lazari spectabant) & Regis jussu invalidorum Xenodochio unita, quod noluit Pontifex ratum habere.

Sextò. Usurpata quoq; nominatio Abbatum in quàmplurimis Galliæ Monasteriis, aliisq; Provinciis bello quæsitis, cum certa clade Instituti & Disciplinæ Regularis, quod nunquàm Pontifex probavit.

Septimò. Nominati quoq; sunt ad vacantes Ecclesias duo ex illis Prælatis, qui anno 1682. Conventui Parisiensi assedêre, novamq; & omnibus Ecclesiæ, Galliæq; Patribus adversam doctrinam inducere moliti; ac etiam pro Regalia deciderunt, excluso Pontifice, cujus tamen judicio causas majores reservari certissima Patrũ Regula est, etiam à Maimburgo, aliisq; Gallis admissa. Hos verò à Rege nominatos Episcopos tanquàm suspectâ, sacrisq; Canonib⁹ adversâ doctrinâ infectos Pontifex respuit; unde Galli animum obfirmârunt, ut ne quidẽ alios Episcopos

ferè triginta proponerent, ingenti vacantium Ecclesiarum damno.

Octavò. Taceo novam, & Gallicâ pietate indignam persecutionem, quâ contra Ecclesiæ immunitatem tot insignes, præclariquè Sacerdotes, & Ecclesiasticis dignitatibus aucti, carceribus, proscriptionibus, exiliisquè puniti sunt. Hæc nunquam Innocentius probare potuit, & quî posset à sacris Canonibus, ab Ecclesiæ Gallicanæ institutis, & Legibus Divinis, humanisquè adeò aliena? Hinc Gallorum querelæ, qui & Pontificem, & Pontificis Ministros odij acusant, quòd non velint, quæ non licent, quodquè non possint Regiorum Ministrorum cupiditatibus adulari; & Deum, Conscientiam, Regemquè prodere tam turpi ac indignâ conniventiâ.

XXXII. *Ultimò*. deniq; sparsim hic Auctor minatur: (quod etiam Lavardinus in fine Apologiæ suæ fecerat) *Si quis reverentiæ honori defuerit Legato tanti Monarchæ debito, reum illum fore omnium malorum, quæ ex irata, offensaq; Regis Majestate provenire possint.*

℟. Jam observatum est, Asylum non pertinere ad honores ac jura Legatorum, nec Lavardinum posse Legatum dici, sicquè nullam justam causam prætexi Regiæ indignationis. Quòd si tamen, ut Lavardinus minatur, Christianissimo Regi placuerit armis hanc causam finire, & quod jure nõ potuit, vi ac potentiâ exprimere, nihil aliud Innocentio supererit, quàm ut patientiâ Pontifice dignâ, quidquid Regi visum fuerit, intrepidè patiatur, sequè non Achillis, aut Hectoris, sed Piscatoris successorem meminerit, cui, ut gladio abstineret, à Christo imperatum est. Non ergo Christianissimo Regi, Ecclesiæq; Primogenito, aut arma, aut acies opponet, sed reverentiam Pontifici debitam. Dicetquè Innocentius, quod olim & in simili causa Ambrosius: (a) *Meministis, quod lectum est, Nabuthem sanctum verum possessorem vineæ suæ interpellatum petitione Regiâ, ut vineam suam daret, respondisse: absit ut ego tradam Patrum meorum hæreditatem, si ille vineam suam non tradidit,*

(a) *Ambros. in Auxent. & Epist. 33.*

nos trademus Ecclesiam Christi? Quid igitur responsum est à me contumaciter? Dixi enim conventus absit, ut tradã Christi hæreditatem. Respondi ego, quod Sacerdotis est, quòd Imperatoris est, faciat Imperator, prius est ut animam mihi, quàm fidem auferat. Si à me peteret, quod meum esset, id est fundum meum, argentum meum jus hujusmodi meum, non refragarer; Verum ea, quæ Divina, non esse Imperatoriæ potestatis: si Patrimonium meum petitis, invadite: si corpus, occurram, vultis in vincula rapere, vultis in mortem? voluptati est mihi, non ego me vallabo circumfusione populorum, nec altaria tenebo vitam obsecrans, sed pro altaribus gratiùs immolabor.

Hæc olim Ambrosius Valentiniano Imperatori. Hæc iterùm Innocentius Ludovico Regi.

FINIS.

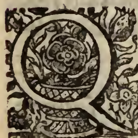
***

RE-

REFUTATIO TALONII REGII ADVOCATI

Ex Gallico in Latinum Sermonem translata in gratiam Veritatis.

Ui maledixerit Patri suo, &c. Exod. 21. 17. *Principi populi tui non maledices.* Exod. 22. 28. *Verè frustra impugnatur, qui apud impios & infidos impietatis arcessitur, cùm fidei sit magister.* Ambros. in Psal. 118.

Omparuit nuper audax quædam declamatio à Talonio typis vulgata, sententiæquè præfixa, quam Parisiense Parlamentum contra Bullam Innocentij XI. dixit; hoc est, contra illud Diploma, quo Pontifex Romanus illos omnes anathemate percellit, qui Asyli aut immunitatum (quas Franchitias vocant) prætextu sceleratis latronibus, proscriptisquè patrocinium & securitatem præstant, & illos justitiæ, meritisq; pœnis subducunt.

Planè nisi hoc Talonij folium palàm, totaquè Lutetiâ visum esset, ac insuper nomen Parlamenti ostentâsset; quis unquam credidisset tam infame scriptum, totquè

totquè in Romanum Pontificem, sedemquè Apostolicam injuriis sparsum sub Rege sapientiâ & Religione præcipuè aut toleratum, aut Advocati Generalis calamo emissum iri, jam annis, studiisquè forensibus cani? Constat equidem flagrante juventute multa ab hoc Togato contra Romanam Ecclesiam ex Lanoij scriptis profusa esse, illius, inquam, Lanoij, cui non alius scribendi scopus, quàm ut detraheret Pontificum auctoritati. Cæterùm sperari poterat ætate annis & experientiâ rerum auctâ bilem tandem minutum iri, ardoremquè juventutis, quo tam multa contra Sedem Apostolicam inconsultè latraverat; Sed & reverentia non Ecclesiæ tantùm

Gal-

Gallicanæ debita, ſed toti Catholico Orbi (cujus caput viſibile, Chriſtiq; Vicarium tam indignè invaſerat) & metus quoque omnium animos in ſe provocandi prohibere eum debuit tam pudendo facinore. Nam cùm viginti abhinc annis orationem vulgâſſet erroribus, injuriisq; plenam; continuò Clerus Gallicanus contra illam querelis ſupplicique ad Regem libello pugnavit, & ſchiſmatis, hæreſisque convicit; quis non crederet cautiùs progreſſurum jam ſemel & tam graviter ictum? & tamen nunquam inſolentius in Pontificem, ſedemq; Apoſtolicam, quàm in nupero libello debacchatus eſt, neſcias ſponte ſuâ, nativaq; intemperie id fecerit, an ut aulæ blandiretur.

Sanè

Sanè in tanti momenti negotio, quodquè Europam totam concusserat, nemo non expectabat, ex historiis, legibus, ipsisquè visceribus causæ magnum aliquid à Talonio productum iri, & par tam injustæ, vanæq; moli sustinendæ. Nam quantis & quàm validis rationibus opus, ut hominibus persuadeas, licere Gallis in alieno Principatu, inquè ipsa Metropoli supremâ uti potestate Principe invito? Et tandem jus illud immunitatum & Franchitiarum tantâ contentione à Talonio defensum, quid aliud est, quàm potestas Principem in suis provinciis auctoritate privandi; alienam jurisdictionem invadendi; impunitatem omnibus flagitiis parandi; in-

com-

communi totius Orbis Patria (sic enim Romam Talonius appellat) & in qua summa necessitas disciplinæ, leges omnes pervertendi; & denique tot hominum millia, quæ ex toto Orbe Romam conveniunt, sceleratorum arbitrio & licentiæ exponendi, nullo justitiæ præsidio? En tibi egregiam Franchitiarum ideam! & tamen hæc ipsa est, cui tanto studio Lavardinus laborat. Si damna & perniciem reputes, quæ ex hoc jure Asyli proveniunt, omninò concludas, etiamsi aliquâ ratione niteretur, à Rege Christianissimo abdicandum esse, idque ad ejus pietatem & justitiam pertinere, ne videlicet tot flagitiorum se reum constituat, quibus usurpatum hoc privilegium,

gium aut causam præbet, aut occasionem.

At Talonius in vulgata nuper invectiva non argumentis, non probationibus causam Asylorum propugnat, nec saltem pompâ illâ mendicatæ eruditionis, quam alibi ostentat: nihil de usu, nihil de possessione Regum Galliæ post fundatam Monarchiam; nihil, inquam, istorum; sed aut Rethoricis figuris contentus, aut fumo Gallicanæ libertatis, aut declamationibus in aulam Romanam, aut aliis cantilenis toties auditis, totiesque refutatis; illud unum inculcat repetitquè: *Jus Asyli ad Regem pertinere, nec unquam abdicatum iri.* Quòd si tanti privilegij causas & rationes quæras; non alias affert, quàm fidem

dem & auctoritatem suam: *Talonius dixit.*

Contendit: *Nec Reges, nec Regum Legatos posse excommunicatione puniri: Ecclesiam S. Ludovici injustè Interdicto suppositam.* Sed nullam rationem adjungit tantæ criminationis; facilius quippe, breviusquè Talonio visum, si causam non examinaret, non discuteret; sed more sibillarum oracula proferret nullâ curâ probandi: *Roma potestate suâ abutitur, Roma Galliæ libertates deflorat:* Hæc summa negotij. Quem ergo effectum pariet hæc Talonij Oratio à Gallis tam decantata? non alium credo, quàm ut tripudient hæretici: eruditi contemnant: Catholici, addictiquè Romanæ Ecclesiæ indignentur: omnes verò

boni

boni infortunium Galliæ deplorent, quæ hominum ferat summo Sacerdoti tam audacter insultantem, tantaquè fiduciâ schismati præcinentem, idquè sub illo Rege, cui tanta sapientiæ & æquitatis cura.

Augetq; dolorem, quòd illi ipsi, quos rebus Ecclesiasticis Rex Galliæ præfecit, & quorum operâ, consiliisquè utitur Romæ, non tantùm non offendantur hujus Advocati petulantiâ, verùm etiam applaudant, exultentque; imò tam indignæ in Romanam Ecclesiam rebellionis ipsi sint auctores, fabriquè calumniarum, quibus tanti Pontificis nomen audent defædare.

Cæterùm injuriæ toto hoc Talonij libello sparsæ, adeò turbatim,

tim nulloquè ordine incedunt, ut ijs componendis nulla mea cura sufficerit; fateor enim conatum me esse, ut illas disponerem, quo videlicet clariùs apparere, convinciquè possint: sed, ut dixi, prævaluit Auctoris confusio, ut proinde oppugnari à me debeant vago certamine, & prout singulæ occurrerint. Nisi fortè omnia ad hæc capita reducas, videlicet *Primò*, ad injurias & convitia, quæ impudenter in Pontificem vomit. *Secundò*, in querelas, quas de Pontifice malè in Gallias animato sparsim accumulat. *Tertiò*, in sententias erroneas circa auctoritatem Ecclesiæ Romanæ Matris & Magistræ omnium Ecclesiarum. Et *deniq;* in vanissimas ratiocinationes, ac puero, quàm

Advo-

Advocato magis dignas, quibus Imaginarium jus Asyli, & Divino, humanoq; juri contrarium Regi Christianissimo vendicare contendit. Hæc merces Talonij; & quamvis nemo unquam Assentatorum huc usquè processerit, placuit Talonio illos omnes superare adulandi peritiâ.

Primò igitur Pontifici objectat: *Jam à pluribus annis statuisse hostem se Gallorum profiteri, amicum verò omnium, quibus Galliæ potentia aut odiosa, aut suspecta.*

Vides exordium tam grandis calumniæ: quid porrò à Talonio expectas? ut probet? ut fœdera narret cum Galliæ hostibus ab Innocentio percussa? ut bella, aut saltem machinationes producat

ducat in Galliæ perniciem? nihil iſtorum; conſtat enim id maximè ab Innocentio hactenus curatum, *ut* animos Chriſtianorum Principum componeret extinctis diſcordiis, *utquè* palàm teſtaretur paternum amorem, & parem amori æſtimationem, quam Chriſtianiſſimo Regi profitetur, nec aliud ab eo fœdus conjunctum, quàm innocens illud, Deoquè tam charum, quo delendæ Turcarum potentiæ Chriſtianorum vires ſociavit. En odia & inſidias Innocentij. Illud verum eſt (ſi hoc culpæ dari debet) doluiſſe Pontifici, cum Regem videret perniciofis Miniſtrorum conſiliis nimium tribuere, Principem alioquin pium, juſtumquè, quoties ſuis, non aliorum arbi-

triis ageretur. Et verò, quàm benignè, humaneq; Regem admonuit, ne permitteret Regaliam quatuor Provinciarum Ecclesiis imponi, quæ semper imunes fuerant hujus servitutis, & quâ tamen ejus Ministri Ecclesias opprimebant, Regio nomine abusi, calcataq; Justitiâ?

Quis autem satis dolorem explicet, quo Sanctissimus Pontifex angebatur, cùm videret tot Episcopos, totq; alios Sacerdotes pietate, Zeloq; insignes, toto Regno proscribi, & pœnas gravissimas dare, nec aliam ob causam, quàm quòd Romæ obedirent, causamq; libertatis Ecclesiasticæ sustinerent; idquè exemplo ipsorum Galliæ Antistitum, qui octuaginta ab hinc an-

nis eam constantissimè defenderant; imò quam ipse Petrus de Marca, quamvis alioquin Regi addictissimus, egregiis scriptis agnoverat, oppressus, ut credo, mole veritatis.

Cùm videret Regiâ auctoritate institutum Religiosarum Infantiæ Christi ab Episcopis, à Pontificibus, ab ipsoq; Rege approbatum, momento aboleri, nullâ justitiæ, legumq; reverentiâ?

Cùm videret hinc everti Charonense Monasterium, inde in ædibus Urbanissarum perpetuas Antistitas intrudi, idquè contra omnes Leges, canonumquè Decreta?

Cùm videret arbitrio Judicum sæcularium & libertatem, & jurisdictionem Ecclesiarum turpissimâ

ſimâ ſervitute damnari; jugumq; Eccleſiæ Gallicanæ ab ijs imponi, quorum vita nimis quàm nota, & ſilentio digna: Eccleſiæ inquam Gallicanæ, quæ cùm ſingulis ferè momentis libertates ſuas jactet, re ipsâ ſæculari Magiſtratui ad pedes jacet, ſervitquè miſerrimo ac pudendo ancillatu, Parlamento videlicet rebus ſacris & Eccleſiis imperante, idquè majori faſtu ac dominatu, quàm ipſa Oecumenica Concilia, Romaniquè Pontifices.

Cùm videret præcipuas Regni ac devictarum Provinciarum Abbatias in Commendas dari: Epiſcopos ad alienas Eccleſias transferri, ſuis, quas primò ſuſceperant, relictis, commisſisquè alteri & ſubornato Epiſcopo, qui

prioris Episcopi Vicarium agat: cogi Capitula vacante Ecclesia, Vicarios eligere, non quos volunt, & quos Conscientia eligendos dictat, sed quos Rex imperat, præscribitquè: Canonicos exilio pelli, quotquot Gubernatoribus Provinciarum licet modestè obnituntur, recusantq; Mercenarios Pastores accipere ex aulæ præscripto.

Cùm videret Galliæ Episcopos olim Apostolicæ Sedi majori, quàm dici possit, demissionis & reverentiæ sensu addictos, non omninò dissimiles sibi in Conventibus annis 1680. & 1682. celebratis classicum aperto bello in Ecclesiam Romanam cecinisse; ac Decreta vulgâsse Apostolicæ Dignitati planè adversa, & ab ijs Decretis

cretis aliena, quæ Ecclesia Gallicana in Comitiis anni 1616. per Cardinalem Perronium, & anno 1625. in articulis pro reparanda Ecclesiastica Disciplina condiderat. Sed, ut credo, alia tunc erat ratio Galliæ Episcoporum; olim enim Conscientiæ stimulis, spiritúq; Religionis agebantur: nunc metu & factionibus, aulæq; instinctu; quid ergo mirum aliis ex causis alios effectus prodiisse? Ut proinde nonnemo ex Episcopis, qui Parisiensi Conventui assedit, amico suo familiariter, vereq; dixerit: *Galliæ Episcopos libertatem, honorem, & Conscientiam in Conventu Parisiensi perdidisse, & nihil præterea.*

Cùm videret Clerum Gallicanum olim pietate, scientiâ &

constantiâ Sacerdotali ante alios florentem: nunc adeò marcuisse, ut malit jura & privilegia Ecclesiarum suarum penitùs deleri, quàm vel vocem, vel querelam emittere memorem pristinæ libertatis. Qui minùs facerent, si mancipia essent?

Cùm denique videret tot Sacerdotes, virosque doctrinâ insignes, exiliis, carceribus, falsis criminationibus, allijsque modis puniri, ac privari suis beneficiis; idque nullâ judicij formâ servatâ, ac sæpè suis etiam Episcopis Diœcesanis omnium ignaris, inconsultisq;: & si causam quærerent tam sævæ persecutionis; hæc una reddebatur: *Quòd Jansenismum redolerent.* Hoc nimirum crimen est, quo omnes In-

Innocentes laborant; quotquot videlicet Regiis Miniſtris adulari non poſſunt. Nec refert, ſi palàm proteſtentur: *Se Janſenij quinque propoſitiones ex animo averſari.* Nihilominùs rei ſunt, & velint, nolint, oportet, ut inviti ſint Janſeniſtæ, novâ videlicet delicti ſpecie, quando cogunt hæreticos eſſe, etiam qui nolunt. Sed neque hoc ſatis, alia ſubjungunt Janſeniſmo ſupplendo; videlicet eſſe ſeditioſos: eſſe novæ Ethices (Principibus tam charæ) juratos hoſtes: eſſe mille titulis ſuſpectos: eſſe denique, quidquid non ſunt: niſi fortè hoc unum excipias, quòd illis, qui in aula ſunt, & quorum arbitrio Eccleſiæ permittuntur, blandiri non poſſint; hoc unum verumq; deli-

ctum eſt, quod,ne nomine careat, *Janſeniſmum* appellant.

Accuſat Talonius *ſeveritatem Romanæ Inquiſitionis*. Sed ſi ex una parte progreſſus attenderet hujus Tribunalis, quo videlicet ſelectu accuſationes audiantur: quo ſtudio reorum reſponſa: quàm lentè & per moras ſententiæ maturentur: ex altera verò parte, ſi modum animo reputaret, quo Perſonæ Eccleſiaſticæ in Galliis judicentur, non auditis videlicet reorum reſponſis, non communicatis depoſitionibus; non collatis teſtibus, nec coram conſtitutis; non Epiſcopis conſultis, quorum ſubſunt jurisdictioni & poteſtati; nullo ordine, nullâ formâ judicij; ejecti, proſcripti, ſpoliati, & ſqualidiſ-

lidissimis custodiis afflicti; nullo commeatu, nullo solatio, nullâ veniæ spe, ac sæpè unius tantùm Jesuitæ delatione oppressi: si hæc inquam omnia cum Romanis Tribunalibus conferret Talonius; fateretur utique (si modò tantæ ori, quanta cordi libertas) plumeum Romæ, ferreum in Galliis jugum portari, & eorum inquisitionem, quibus res Ecclesiasticæ à Rege committuntur, adeò inclementem, adeò crudelem esse, ut delitiæ sint, quidquid de Italia & Hispanica severitate narratur. Recordetur ergo Talonius, quàm indignis sævisquè modis in Galliis habeantur, quotquot aulæ non placent, & fatebitur, nullam de Romana inquisitione querelam superesse.

Enimverò mala & abuſus, quæ modò libavimus, & quæ longo ordine narranda ſupereſſent, Pontificem Innocentium non latent; nec omiſit jam fuſis ad Deum lacrymis, jam litteris ad Regem datis, humanitate, paternoque affectu plenis, jam precibus per Nuntios porrectis, remedium aliquod quærere tam pertinacibus morbis. Hoc totum eſt odium. Hæc perſecutio, quæ Pontifici imputatur: quòd gemuerit, quòd rogaverit, quòd monuerit, quòd medelam aptaverit, quod Immunitati Eccleſiaſticæ jam in faciem cadenti brachium porrexerit, quòd Clerum reformari, injuſtequè oppreſſis quietem optaverit. Hoc, inquàm, ſi delictum, & odium vo-

cari

cari debuit, nemo nocentior Pontifice, nemo Galliæ infensior: at pari ratione & Medicus, cùm infirmo medetur, & Pater cùm filium objurgat emendaturus, inter hostes & persecutores censendi erunt.

Opponit secundo ordine Talonius (si modò Talonij sunt, quæ nullam connexionem habent cum ijs, quæ sequuntur, præceduntq;) *Charissimos esse Pontifici, quos constat Jansenij discipulos fuisse, hos laudibus, hos mille favoribus cumulari.*

Non explicat Talonius, qui sint isti Jansenio addicti, & Pontifici Innocentio prædilecti, & consultò tacet, quos non potest indicare, quippe innocentes; & pœnas quoque Calumniatorum veritus,

cùm eum non lateat, enixis verbis, regioquè Diplomate prohiberi, ne Janſeniſtæ appellentur, quotquot aut Pontificijs contra Janſenium Decretis ſe ſubmiſerunt, aut à nullo Epiſcoporum hujus criminis damnati ſunt.

Quod verò adjungit Talonius: *Ipſum Pontificem Innocentium Janſeniſtarum partes fovere*; tam petulanter, falſoquè dicitur, ut ne quidem reſponſum mereatur; illud potius demiror, & Galliam, & Parlamentum ferre tam indignas, enormeſquè calumnias nonſolùm toto Regno jactari, verùm etiam ipſius Parlamenti Arreſto præfigi. Hæc nimirum eſt reverentia Romano Pontifici debita? hæc juſtitia Parlamenti tam atrocia ſimulantis? & quid

mirùm eſt, tot Innocentius Epiſcopos ſubornatis accuſationibus damnari, quando vel in ipſum Pontificem tanta, & tam impunita licentia?

Sed neque ſatis Pontificem Janſeniſmi poſtulâſſe, addit Talonius: *Tam ſegnem eſſe, inertemquè, in Quietiſtarum erroribus profligandis, ut non ſomno tantùm, ſed lethargo, correptus videatur.*

Hæc Talonius notâ Advocatis modeſtiâ; & tamen palàm eſt, non potuiſſe Innocentium majori Zelo & curâ perſequi Quietiſtas, poſtquàm obſervati ſunt, eorumquè hæreſin extinguere. Notum eſt, quàm ſeverè cum Michaële Molinos hujus hæreſis infami Auctore ejusq; Aſſeclis à Pontifice actum. Illud verum

est, voluisse Innocentium omnium retrò Pontificum, Patrumq; exemplo, ac etiam ex Canonum præscripto discrimen fieri inter hæresis Auctorem, quique huic spontè, obstinateq; adhæserunt; & inter illos, qui licet Religione, ac doctrinâ eximij, primasquè Ecclesiæ dignitates meriti; specie tamen pietatis decepti (quam viginti omninò annos egregiè Molinos finxerat) in errorem prolapsi sunt; parati tamen ex Ecclesiæ sententia illos deponere. Noluit, inquam, Innocentius hos cum obstinatis hæreticis eodem fasce involvi; nam etiam in causa Religionis nihil fieri inconsultò debet, cæcoq; impetu & citra rationem, & tamen hæc omnia à Patribus exercita, à Ca-

nonibus præscripta, somnus Talonio, & lethargus videntur.

Cùm aliquot abhinc annos Innocentius errores Casuistarum, qui moralem Theologiam corruperant, solemni diplomate damnâsset; vetuit Parlamentum vulgari, quòd in illo mentio fieret Inquisitionis. Nunc verò cum Pontifex causam Molinos ejusq; Asseclarum maturè, citraq; passionem expendi vult, nec patitur præcipui meriti Prælatos adversariorum invidiæ exponi; indignatur Talonius, urgetq; Pontificem, & Inquisitionem inclamat, Tribunal alioquin tam illi exosum, & tunc præcipuè, cùm non patitur corruptelas opinionum Christianæ Theologiæ adeò funestas.

De-

Denique offendunt Advocatum noſtrum, quæ de Pontificis Innocentij ſanctitate paſſim & ab omnibus celebrantur: *Nec alios tam præclarè de hoc Pontifice ſentire dicit, quàm Janſenij diſcipulos.*

Quid poſſet vel ipſa invidia, ſi calamum Talonio duceret, ineptius fingere? Oportet enimverò totam Europam ex Janſeniſtis conſtare; tota enim eſt, quæ modernum Pontificem ſummis laudibus extollit, quæ illum ut Paſtorem agnoſcit ex ſpeciali Dei providentia Eccleſiæ datum: & quæ fatetur, neceſſarium fuiſſe corruptiſſimis hiſce temporibus, ne videretur abbreviata manus Domini, & ſuorum oblita. Interroget Talonius Romam, imò

imò totum Orbem Christianum & veritati testimonium feret. Cùm Sedes Romana vacaret, jam tunc omnium votis dignissimus Pontificatu censebatur, nec spes fefellit, ceciditquè major omni exspectatione eventus. Animus ab omni fastu & cupiditate alienus. Familia, & consanguinei non opibus, non honoribus, aucti. Ingens domi frugalitas, & par cura sublevandæ Apostolicæ Cameræ ære alieno oppressæ. Pax inter Principes Christianos immensis laboribus parta, profusiquè Thesauri evertendo Turcarum imperio. Taceo felicissimum belli eventum, infidelibus, non tantùm armis, verùm etiam terrore nominis Christiani & civili bello oppressis. Taceo

Catholicam Religionem Angliæ illatam; Germaniam Turcis purgatam, certæq; ruinæ ereptam; Nepotiſmum Româ proſcriptum; morum integritatem ſemper ſibi ſimilem, neq;, ut fieri ſolet, Principatu & faſtigio corruptam. Conſtantiam Principe dignam, omniq; metu majorem, & denique infinita alia, quæ de hoc Pontifice narrari poſſent.

Hæc omnia tam vera & magna ſunt, & Innocentij virtutes tot vocibus & teſtimoniis probant, ut nullis Talonij calumniis nullaquè invidentium arte obſcurari poſſint.

Pergit deinde Talonius ad alia querelarum capita Romano Pontifici objecta, & cui maximè

insistit, urgetquè, illa est; quod recuset Innocentius vacantes Episcopatus illis conferre; quos Rex nominavit: *Tertiam fere partem Ecclesiarum Pastoribus vacare: si nolit Pontifex concordatis stare, ne Regem quidem illis obstringi; ut ergo primis Ecclesiæ temporibus Episcopos populus eligebat, ita nunc vice populi posse à Rege constitui, cum præcipua populi auctoritas sit in Reges translata.*

Sic Talonius philosophatur. Atque utinam quàm Romæ, tam in Galliis concordata religiosè observarentur, cessarent utiquè tot illi abusus, injustæq; usurpationes, quæ Galliam occupârunt, quæq; bonis omnibus tot lacrymas expresserunt; quamvis eò tandem processêre, ut facilius de-

defleri, quàm emendari possint.

Sed ut objectis respondeam, nego Pontificem eos respuisse, qui à Rege fuerant optati, modò tamen ijs conditionibus potirentur, quas Concordata, sacriquè Canones requirunt. Nec ad alios virtute Concordatorum id examinare, quàm ad Summum Pontificem pertinet. Quòd si absint necessariæ conditiones, tenetur Rex spatio trimestri alios nominare desideratis qualitatibus instructos. Nec obligari Pontifex potest proferre causas repulsæ, cùm nullius judicio subjaceat. Quamvis enim, nisi ob justissimas causas, repellere non possit à Rege nominatos; id tamen Conscientiæ illius relinquitur, nec ab ullo Principum ad ratio-

rationem repulsæ reddendam, multoq; minùs ad indignos admittendos, & pacta violanda constringi potest. Legantur tantùm concordata, & quæ post illam contigêre, ad memoriam revocentur, patebitq; jure, an injuriâ, Pontifex accusari possit. Quantis laboribus & à Cardinalibus, & à Legatis Galliæ certatum est, ut Renatus Henrici IV. Confessarius Trecensi Episcopatu donaretur, quem illi Rex destinaverat; nec tamen impetrari Bullæ potuerunt, ut videre est in Epistolis Ossati Cardinalis. Nota quoqeè omnibus est celebris illius Abbatis repulsa, quem, cùm Ludovicus XIII. Regnantis Pater infinitis elogiis Pontifici ad Episcopatum obtulisset, nunquam tamen obtineri potuit

potuit, ob quasdam Abbatis actiones Episcopo indignas, & clàm Pontifici notas.

At, inquies, *triginta interim Ecclesiæ ab Innocentio Episcòpis privantur.*

Fallitur Talonius, Pontifex enim duos tantùm admittere recusavit, qui videlicet Anno 1582. Conventui Parisiensi interfuerant, subscripserantq́; omnibus in eo Conventu decretis. At Regij Romæ Ministri sive imperio Regis, sive proprio instinctu negârunt, se alios proponere posse, duobus illis à Pontifice non admissis. Sicq́; Gallorum est culpa, tot hactenùs Ecclesias vacare. Nolo hîc ad examen revocare illorum imprudentiam, qui Regiam Majestatem nullâ necessitate

hujus-

hujusmodi tricis implicârunt. Alij sanè Ministri conati essent, aut Episcoporum, quos Rex nominaverat, innocentiam ostendere, aut culpam elevare, aut aliâ quâvis ratione placare Pontificis animum, ne mutua utriusq; amicitia concideret, & optati à Rege admitterentur. Sed nihil istorum Regiis Ministris placuit, quippe placida & honesta respuentibus, & illa potius amplecti paratis, quæ omnia turbare, quàm componere possint.

Sed quidquid de hoc sit, illud saltem negari non potest, virtute Concordatorum jus plenarium Episcopos constituendi ad Sedem Apostolicam devolvi, quoties intra semestre à tempore Vacationis nemo Pontifici præsentatur;

tantum ergo abeſt, damna vacantium Eccleſiarum Pontifici adſcribi poſſe; ut potiùs ſumma illius moderatio magis magisq; appareat, viribus & auctoritati ſuæ pacem anteferentis.

Quòd ergo tot Eccleſiæ Paſtoribus careant, Regiorum Miniſtrorum culpa eſt, non Pontificis Romani; nec iſte, ut aulici aſſentatores criminantur, aut odio, aut vindictâ, aut genio Gallis adverſo impellitur, ſed ex Conſcientiæ & juſtitiæ præſcripto. Offerant Galli dignos Epiſcopali dignitate, & apertis brachiis eos Roma excipiet. Quòd ſi indignos proponunt, fruſtrà ſperant Pontificem minis & clamoribus permotum iri, multoquè minùs

ſordidis

sordidis illis, rusticisq; convitiis, quæ non puduit Talonium in tantum Pontificem expuere; & quibus nihil aliud effecit, quàm ut indignum se Togâ ostenderet, officioq; quo fungitur.

Nec dicat Talonius: *Ideò nominatos à Rege Episcopos Romæ* admissos non esse, quòd non credant Pontificem infallibilem esse, & Conciliis superiorem, nec enim hæc repulsæ unica causa: sed illa poti9, quòd in eo Conventu, quem collectum esse jactabant Regi cum Pontifice componendo, ausi fuerint causam Regaliæ definire, hoc est illam causam, quam cùm constet ex majoribus, imò maximis esse, sicq; Pontifici reservatam; ac insuper per legitimam appella-

tionem ad Apostolicam Sedem devolutam; ignorare non poterant, non ad paucos Galliæ Episcopos, non Conventum Parisiensem, sed ad solum Pontificem pertinere. Et cum oporteret in ea causa, in qua de libertate agebatur Ecclesiæ Gallicanæ, vires cum Pontifice, Christique Vicario conjungere; ipsi potiùs exemplo planè indigno, contra suum Protectorem arma sumere, causas expostulandi congerere, Pontificiam potestatem in arctum cogere, idquè nullâ necessitate nullaq; auctoritate conati sunt; hæ inquam causæ fuerunt, ob quas credidit Pontifex vacantes Ecclesias tam timidis, infidisq; Pastoribus committi non posse.

Et

Et verò cui unquam in mentem venisset, adeò Episcopis Parisiensis Conventûs nullam decori, honestiq́; curam fore, ut eo ipso tempore contra tam sanctum Pontificem talia molirentur; quo ipse nullo sui privato commodo, incommodoquè, sed unicè ob libertatem Episcoporum, quatuorq́; Provinciarum à Regalia exemptionem cum Rege conflictabatur? Egregiam enimverò occasionem, candidoq́; marmori incidendam, ob quam videlicet crederent indici bellum Romano Pontifici, ejusq́; auctoritatem minui oportere. Sed nequè ullum mandatum à Clero Provinciarum suarum Episcopi acceperant tam grandia & inconcessa tentandi. Constat etiam illos ipsos Antisti-

tes, qui Parisios convenerant, non liberis suffragiis, sed vi, metuquè, & ex aulæ imperio in cætibus Provincialibus electos fuisse. In ipsis quoq; Parisiensibus Comitiis nunquam tanti momenti causa discussa, & ad examen revocata, nec etiam Episcopis, aliisque Provinciarum Deputatis libertas dicendi permissa, sed omnia ex Præsidis arbitrio, hoc est, ut ex Palatio jubebantur raptim festinata.

Nolo hîc Parisiensi declarationi, quatuorq; propositionibus expendendis immorari, id jam ab aliis factum; ac illis præsertim, qui vanissimas ac plenas imposturis Maimburgi cantilenas (digni videlicet illius Cætûs Protectoris) egregiè refutârunt.

Suf-

Sufficit dicere, Epiſcopos, qui Pariſios convenerunt; & Baſileenſium, & Richerianorum licentiam ſuperâſſe, ac gravius, quàm illi in Pontificis auctoritatem graſſatos eſſe. Baſileenſes enim in nonnullis tantùm caſibus Concilio Pontificem ſubmittebant; at Pariſienſes noſtri in omnibus & ſemper, adeò ut ſi Concilium aliquod legitimè congregatum hæreſin poſteà definiret (ut quondam Ariminenſe) non poſſet ex iſtorum ſententia à Pontifice irritum declarari, ejuſq; Decreta aboleri. Si priùs Pariſienſes Epiſcopi & Gallicanæ Eccleſiæ in Synodo anni 1625. & Conciliorum documenta percurriſſent, quàm nuperam Declarationem foras proferrent;

utique intellexiſſet, illam menti Eccleſiæ Gallicanæ, omniumq́; Conciliorum è diametro repugnare; quippe cùm Decreta, legeſquè Conciliorum vim & auctoritatem nullam habeant, niſi à Pontifice confirmata.

At ex adverſo, ſi quis Deputatorum, qui Pariſiis convenerunt, audaciam animo reputet; meritò dubitare poſſit, non tantùm an Galli, verùm etiam an Catholici ſint, agnoſcantq́; pro Chriſti Vicario Pontificem Romanum; ſicq́; ex hac etiam parte meritò Pontifex morari debuit, Bullasq́; retinere, donec de illorum fide & religione pleniùs conſtaret.

Cæterùm illud quoq́; notandum eſt, quod Talonius ex induſtria

omisit, videlicet, eo ipso tempore, quo duos illos ex notatis causis Innocentius rejecit, simul professum, se alios, qui Parisiensi Conventui non interfuerant, libenter admissurum; imò sequenti posteà anno Abbatem S. Valerij à Christianissimo Rege nominatum ad Ecclesiam Quebekensem in novo Orbe promovit.

Quid hîc rogo à Pontifice non moderatè, non canonicè, summaq; prudentiâ factum? & quis est Talonius, ut plura à Pontifice petat, quam in Concordatis comprehendatur? an vero oporteat Pontificem quoslibet, nulloq; discrimine, digni aut indigni sint, ad Episcopatus recipere? aut fortè examinata, & judicata à Pontifice Talonij examini & judicio, aut

alterius Tribunali ſubjaceant? & ſi Pontifex omnes, quotquot illi à Rege exhibentur, acceptare tenetur, quid ergo cauſæ eſt, ut in Concordatis ſtatuatur, ſi Pontifex aliquem rejiciat à Rege nominatum, obligari Regem intra tres menſes alium Pontifici offerre? nec verò inſolitum eſt, aliquos à Pontifice repelli; nondum quadraginta anni effluxerunt, cùm ob ſimilem ferè cauſam nunquàm obtineri potuit, ut Petrus de Marca ad Epiſcopatum Conſoranenſem, & poſteà Archiepiſcopatum Tholoſanum priùs admitteretur (quamvis à Rege nominatus, quamvis Gallico Legato omnem lapidem movente) quàm ut aliqua purgâſſet, quæ in celebri ſuo libro de Concordia Sacerdotij & Imperij

rij licentiùs contra Romanam Sedem expresserat.

Opponit quidem Talonius: *Cardinalem Lotharingiæ in Concilio Tridentino palàm professum esse, Pontifici Romano donum infallibilitatis non competere.*

Sed multis rationibus auctoritas, & testimonium hujus Cardinalis impugnari potest.

Nam primò nec Paulus Servita, nec Pallavicinus in historia Tridentini Concilij hujus facti meminêre; at utique meminissent, nec enim aut ignorare poterant, aut silentio præterire rem tanti momenti, & tam omnibus notam.

Deinde Instructio à Lotharingo ad Bretonem Agentem suum data, & quam describit Dupuy,

meritò suspecta est, dubiæq; fidei, & videtur ab hæreticis corrupta. Quippe Cardinalis in ea testatur: *Concilium Florentinum in Galliis receptum non esse.* At nullus Catholicorum hoc dixerit, cùm constet ubiq; locorum Florentinum receptum esse, si Græcos schismaticos excipias. Basileenses quidem omnibus viribus egerunt, ne Concilium Florentinum indiceretur, & tamen nullus Principum relictis Basileensibus, Florentinum pro Oecumenico non agnovit, illiq; tanquàm legitimo non adhæsit.

Denique ipse Dupuy ad marginem illius instructionis notat, imperâsse Agenti suo Cardinalem Lotharingum: *Quæ Pontificem, & Concilij superioritatem spectant, omitterent legere.* Ex quibus colligere

ligere licet, pœnituisse Cardinalem, & re maturiùs expensâ emendâsse, quæ irato exciderant.

Sed quidquid de hac instructione sit, recordari omninò debuit Talonius in ultimo Lateranensi Concilio sub Leone X. apertissimè definitum esse: *Concilium Pontifici subesse*, & tamen illa ipsa synodus Lateranensis pro legitima, Oecumenica, & indubitata â Ludovico XII. & Francisco I. Galliæ Regibus, & proprio, & omnium Gallorum nomine, recepta est. Sed & Cancellarius Pratensis in illo ipso sermone, quo nomine Francisci Regis Parlamento demonstrat, Concordatum recens cum Pontifice initum Galliæ conducere, illud quoq; adjungit: *Certum esse, Papam, si paucos, rarosq;*

casus excipias, omni Concilio superiorem esse.

Errat ergo Talonius, seque rerum, quas narrat, omninò ignarum ostendit, cùm audet tam præsidenter asserere: *Totam Galliam Basileensi synodo adhærere in ijs, quæ spectant ad Concilij supra Pontifices auctoritatem. Totam quoque cum nupero Parisiensi Conventu sentire.* At Talonius catenas, exilia, bonorumq; proscriptiones amoveri faciat, dicendiquè, quæ sentiunt, libertatem Fpiscopis reddi, & continuò videbit, quàm multi nuperam Declarationem ex corde aversentur, & toti in partes Pontificis transeant.

Cæterùm quidquid Theologi privatim opinentur, palam tamen paucissimi ausi sunt, Pontificis au-

ctoritati

ctoritati litem movere; & inter istos paucos duo illi, qui ad Episcopatus admissi non sunt, nec prius admittentur, quam agnito, correctoq; errore. Sed duo isti facilè veniam impetrâssent, modò Gallis placuisset, minori fastu, strepituq; rem istam aggredi: at avidi turbarum, flam̃amq; accendendi, eo tandem devenerunt, ut jam semel accensam ardentemquè, nec velint extinguere, nec etiam possint.

Transit deinde Talonius ad ingentem machinam, quâ Pontificis animum expugnaturum se credit. Prædicit: *Nisi Pontifex Bullas ad vacantes Episcopatus concedat, etiam illis, quos indignos reputat, fore, ut nihil amplius pecuniæ ex Galliis Romam deferatur.*

O simplicem Talonium, qui tantum Pontificem Advocati calceo metitur! nimis planè Innocentij animum & genium ignorant, quicunque sperant corrumpi eum posse tam vili pretio: non Thesauri, non regna sufficerent; quantò minùs parum illud argenti, quod ex Galliis affertur, quodq; in tot capita divisum etiam à sordidissimis vix nomen, aut curam meretur?

At, pergit Talonius, *Pontifice Bullas recusante, meritò ex parte Regis Christianissimi Concordatum abrumpi posse, reduciq; Pragmaticam sanctionem?*

Sed quia nec aulæ, nec Regis Confessario conduceret Pragmaticam sanctionem, & cùm ista liberas electiones Galliæ restitui, ideò

ideò Talonius noster modum alium invenit, quo & Concordata, & Pragmatica aboleri possint, & tamen jus eligendi penes Regem constitui: *Electio*, inquit, *Episcoporum olim ad populum pertinebat: at populus non amplius in eo statu est, ut hoc jure gaudere aut potiri possit: exempla quoq; suppetunt Regum primæ, secundæq; stirps, qui certis casibus Episcopos eligebant: cùm ergo Reges sint præcipua & nobilissima populi pars, possintq; tam proprio nomine, quàm populi agere; succedant ipsi, eliganq; Episcopos, quos posteà Metropolitanus, alijque Episcopi Provinciales confirment, consecrentquè.*

En tibi egregiam Gallici Advocati Theologiam! quam qui legit, auditquè, meritò suspicari possit, venisse

venisse auctorem ex ultima Orbis Brasilia, ubi nulla æquitatis, nulla rationis, nulla juris Divini humaniq; notitia. Talonius tantus libertatis Gallicanæ declamator nihil Pragmaticæ sanctioni (in sacris Canonibus, Conciliisq; Constantiensi & Basiliensi fundatæ, si electiones spectes) nihil synodo Aurelianensi deferendum censet, quæ Capitulis Cathedralibus unà cum Magnatibus, præcipuisquè Civibus Diæcesis jus eligendi restituit. Talonius adeò Canonicis electionibus adversatur, ut eas etiam impossibiles esse contendat, & quas alij quondam Advocati tanquam præcipuum caput Gallicanæ libertatis omnibus viribus propugnârunt, ipse subversas cupit. Talonius, inquam,
non

non Canonum, non Regiorum edictorum, non Legum in Conciliis ſancitarum, non denique libertatis Eccleſiaſticæ memor omnia momento deleri optat; tantùm ut in aula mereatur. Jus novum condatur ſolâ auctoritate, Jurisquè prudentiâ Talonij ſuffultum: Galliæ Concordata uno ictu truncentur, quippe Pontifici propitia, cui jus permittunt indignos repellendi: ceſſet Pragmatica; nam electiones reſtituit Capitulis Rege excluſo: non ſe Pontifex electionibus immiſceat: & denique in locum tot Canonum, tot legum, tot ſanctionum tot Conciliorum Rex ſolus unusquè ſuccedat, eligatquè Epiſcopos; ſic tamen, ut hoc ipſum jus eligendi nullis Concordatis illi-

getur, & contra omnium retrò Regum exempla ex solius Principis arbitrio pendeat. En tibi de rebus Ecclesiasticis (quarum præcipua pars electio Episcoporum) Talonij Ideam! Quis rogo Ecclesiæ Gallicanæ vices non meritò defleat? quæ loco sacrorum Canonum, loco Pontificis Summi, ex arbitrio, somniisq; pendeat Regij Advocati; hoc est, hominis ad nutum aulæ faciem moresquè mutantis, cui nulla legum Ecclesiasticarum peritia (nisi cùm fortè ad Declamationes suas farciendas hinc inde aliquid raptimquè convasavit) nulla honoris, nulla Conscientiæ, nullâ Edictorum Regiorum cura, sed sola & unica adulandi, aulamq; demerendi libido.

Me-

Meritò hæc Lectori aliena, nec ad rem ſpectantia videantur, cùm nihil pertineant ad jus Aſyli à Gallicis Legatis expetiti; ſed oportuit veſtigia Talonij legere.

Jam videamus, quid de Jure Quarteriorum dicat.

Primò ingenti digreſſione in Bullam Cœnæ vociferatur: *Hâc novam, immenſamq́; Monarchiam Pontificibus ſtabiliri. Hâc Parlamenta jure cauſas Beneficiarias (quoad Poſſeſſorium) cognoſcendi injuſtè privari, ſicut etiam cauſas cum reales, tum perſonales Clericorum.*

Quæ de hac nova & univerſali Pontificum Monarchia Talonius exclamat, planè nova ſunt, nec in Bulla fictæ hujus Monarchiæ ulla mentio reperitur. Quòd ſi nomine Monarchiæ ſtatum & Hie-

Hierarchiam Ecclesiasticam Talonius intelligat, in qua Parlamentum prohibetur jurisdictionem in causas Ecclesiasticas usurpare, non video, quis meritò de Bulla Cænæ conqueri possit; si modò Judices illos sæculares excipias, quibus & antiqua ambitio in Clericos dominandi, & par cupiditas ex eorum litibus quæstum faciendi.

Cæterùm ex modo, quo Talonius de Bulla Cænæ loquitur, omninò apparet, eam Bullam ne quidem lectam ab eo esse, sed tantum aliorum narratione acceptam.

Primò enim supponit Monarchiam aliquam universalem eâ Bulla stabiliri, cùm tamen nullius Monarchiæ illic mentio fiat.

Deinde

Deinde ſupponit, cenſurarum, quæ in Bulla Cœnæ continentur, primum auctorem Julium II. fuiſſe: & tamen certum eſt, hujuſmodi & ex ſimilibus cauſis cenſuras multis jam priùs annis Urbani V. Pauli II. & Sixti IV. Conſtitutionibus inſertas fuiſſe. Poſteà ſecuti Julius II. & Paulus III. aliiquè Pontifices, quos, licet nemo odij in Gallos accuſet, conſtat tamen eodem modo, iiſdemquè ſolemnitatibus die Jovis ſancti Bullam Cœnæ, & cenſuras illâ comprehenſas publicâſſe. Nihil ergo apparet, quod in ea Bulla argui poſſit, niſi, ut dixi, illud Talonio intolerandum videatur, quòd Parlamentum Eccleſiaſticis cauſis judicandis arceatur.

Tran-

Transit tandem post longas digressiones Talonius ad interdictum Ecclesiæ S. Ludvici: *Quod contra omnes regulas, formasque Canonicas esse contendit.*

Sufficeret ad hoc respondere, tam supremâ auctoritate Pontificem Romæ potiri, quàm Regem Parisijs; hoc solùm discrimine, quòd Pontifex Romæ utraquè potestate, temporali videlicet & spiritali fungatur, Rex solâ temporali; quæ ergo Pontifex semel Romæ judicavit, ea non Parlamenti, non Talonij, non ullius mortalium, sed Dei solius examini & judicio reservantur.

Cæterùm nulla causa Talonio irascendi ob neglectas Canonum regulas; nam illæ multò severius Romæ, quàm Parisijs, & in Galliis obser-

obſervantur ; atquè utinam cùm Regiorum Miniſtrorum imperio Monaſterium Charonenſe deſtructum : cùm Inſtitutum Infantiæ Jesu abolitum : cùm Urbaniſſæ inintruſæ : cùm Ciſtercienſis, Gluniacenſis, Trinitariorum Abbatum electiones ſublatæ : cùm Regaliæ, aliæquè Eccleſiaſticæ cauſæ ſæcularium Judicium Tribunalibus ſubmiſſæ ; utinam, inquam, cùm tàm multa contra libertatem Eccleſiarum quotidiè fiunt, æquè Galli Canonum, ſacrarumq; Regularum, ut Pontifices meminiſſent.

Cardinalis ergo Vicarius ideò Eccleſiam S. Ludovici interdicto ſuppoſuit, quòd Rector, totumq; Eccleſiæ illius Collegium auſum eſt Lavardinum quatumvis notoriè excommunicatum ad Sacra-

menta

menta Ecclesiæ, communesq; preces recipere. Constabat de Pontificis Bulla jam Regi, jam ministris, ipsiquè Lavardino, jam prius notà quàm Parisiis discideret; nec potest ignorantiam prætexere, cùm quinque menses post vulgatam Bullam ideò armatus Romam intraverit, ut Asylum quovis modo tueretur, invitoquè Pontifice; & in quamcunq; faciem se vertat Lavardinus, nunquàm persuadebit se ignorasse, quæ tot signis ac velut ex industria mundo patefecit. Romam ingreditur bellatoris more, ac victori similis. Vectigalia ad portas solvere recusat. Bellicis instrumentis & apparatu se munit. Palatium Farnesium gladiatoribus, aliisquè classiariis militibus implet: excubiæ, circitores

tores Palatium totâ noctè obambulant; credas arcem aliquam, castrumq; vi expugnatum custodiri; utquè tota Roma intelligat Lavardinum non Legatum, sed militem agere, vigiliæ certis horis distinctæ campano ære indicantur. Jam rogo, post tot argumenta violatæ Pontificis Bullæ, quis ampliùs dubitet Lavardinum non incidisse censuras Pontificio diplomate inflictas? & si hæc tam nota & vulgata sunt, ut abscondi non possint, nullaq; tergiversatione purgari; quis neget Clerum, Rectoremq; Ecclesiæ S. Ludovici, qui Lavardinum ad sacra admiserant, censuras meruisse?

At Lavardinus denuntiatus necdum fuerat.

At Talonium Concordati, & Pragmaticæ reminiſci oportuit, ubi expreſſis verbis notatur: *Cùm quis in rebus ſacris, ac participatione Sacramentorum cum notoriè excommunicatis communicaverit, poſſe interdicto, aut etiam excommunicatione puniri, quamvis nulla denuntiatio præceſſerit.* Notorium erat incurriſſe Lavardinum Excommunicationem: notorium contra Pontificis voluntatem & edicta jus Aſyli uſurpâſſe, idquè palam, obſtinatequè: neque hoc à Rectore, Collegioq; Eccleſiæ S. Ludovici ignorari poterat, quid ergo obſtat, ut non potuerint, meruerintq; interdicto ligari? nec refugiat Talonius ad locos communes ſcholarium more, qui Rethoricam diſcunt; exclametq; in damna

damna ex Interdictis nata; nec enim de Regnorum, aut Provinciarum Interdictis hîc agitur, quæ olim adeò frequentia; sed de interdicto, unius Parochialis Ecclesiæ, ac Romano Pontifici (quippe in Romana urbe) planè subjectæ; & quam Interdicto supponi meruit culpa & inobedientia illius Collegij. Frustra igitur cavillatur Talonius, nec quicquam reperiet, quod huic interdicto, sive formam, sive substantiam spectet, solidè opponat.

At Legatus, aliusvè Regis Minister nec peccat, nec excommunicationem meretur, quoties officio suo fungitur, & Principis mandata exequitur.

Quæro, quam Talonius Religionem profiteatur, & an Evan-

gelio credat? nam si credit, negare utique non potest, illis Evangelij verbis: *Quacunque ligaveris super terram, erunt ligata & in cælis*, datam esse Pontifici plenam, nullaq; exceptione limitatam potestatem ligandi, solvendiquè; si ergo Principum Legati, Regijq; Ministri Christiani sunt, si clavibus Ecclesiæ perinde ac reliqui fidelium subiecti; si Evangelium eos non excipit; si peccare possunt, etiam cùm Principum suorum mandata exequuntur; quâ ergo ratione sustineri potest, eos puniri ab Ecclesia, & excommunicari non posse? Ergo ex Lavardini & Talonij Theologia poterit aliquis ex Principis sui jussu in Ecclesiæ Prælatum manus injicere, eumq; vita privare, poterit patrimonium ac

bona

bona Ecclesiæ, ac etiam Jurisdictionem supremam (quæ omnia alia pretio superat) invadere; & tamen quia Principis imperio fecit, censuras effugere à sacris Canonibus latas; at hæc tam absurda sunt, ut hactenùs nunquàm lecta fuerint, nunquàm audita. Imò si usum Ecclesiæ, si Canones ipsamquè Galliæ historiam evolvas, quàmplurima occurrent Regum exempla, qui sacrorum Communione prohibiti sunt: si ergo Reges excommunicari possunt, quantò magis Regum Legati? Tempus me deficiat, si omnium Græcorum, Germanorumq; Imperatorum, si Angliæ, si Galliæ Regum exempla percurram. Clotharij quoquè, Philippi Augusti, utriusq; Henrici III. & IV.

notiora ſunt, quàm ut negari ab aliquo, aut in alium ſenſum explicari poſſint. Etiam qui in Sedem Apoſtolicam iniquiſſimi ſunt, fateri coguntur, ſub initium octavi ſæculi Leonem Iconomachum à Gregorio II. excommunicatum eſſe; eaquè occaſione Exarchatum Ravennatem in Italia perdidiſſe. Sic quoquè, qui maximè ſe Gallos profitentur, negare haud poſſunt, Clotharium, Philippum I. & Philippum Auguſtum Galliæ Reges à Pontifice Romano excommunicatos, coactoſq; eſſe, ejectis concubinis, legitimas conjuges thalamo reſtituere. Nicolaus I. Lotharium, quòd repudiatâ Teutbergâ legitimâ Conjuga Waldradam concubinam duxiſſet: Urbanus II. Philippum in

in ſynodo Claremontana : & denique Innocentius III. Philippum Auguſtum, & hunc quidem tantâ ſeveritate, ut nullus cum eo ſocietatem jungere, nemo publicis edictis ejus nomen, aut Regnum ſubſcribere auderet, ſed Diplomata hâc formulâ clauderentur: *Regnante Chriſto.* Plura, qui volet, legat ſolùm hiſtorias Maimburgi (tanti Pontificum accuſatoris) illic longo numero exempla Henrici IV. Henrici V. Friderici I. Philippi I. Othonis IV. Friderici II. Conradi I. Imperatorum reperiet, ac multa etiam Angliæ Regum, qui ſacris excluſi dedignati non ſunt, aut Pontificis, aut hujus Legatorum genibus advolvi, veniamquè precari. Et quid Pontifices loquor ? Ipſe Fulco

Archiepiscopus Rhemensis anathema minatus est Carolo simplici Galliarum Regi, si fœdus iniret cum Nortmannis Gente Barbara & Idolis addicta. Verba Fulconis ad Regem scribentis hæc sunt: *Sciatis, quòd si hoc feceritis, & consiliis nostris non acquieveritis; nunquam me fidelem habebitis, sed & quoscunquè potuero, à vestra fidelitate revocabo, & omnes vestros excommunicans perpetuo anathemate damnabo.* Et libro 6. Capitularium (quæ ipsi Reges approbârunt) *capite 249.* Hæc verba leguntur: *Hujus Constitutionis forma servetur, & velut prævaricator Catholicæ fidei execrandum anathema fiat, & à Domino reus existat, quicunquè Regum deinceps Canonis*

hujus

hujus Censuram in quocunquè crediderit esse violandam.

Constat ergo ipsos Reges hanc in Pontifice potestatem agnovisse, ac veneratos esse. Pœnituit peccâsse, veniam aut ipsi, aut per Legatos deprecati sunt: pœnas denique, & delicto, & scandalo impositas læti velut remedia acceptârunt. Quòd si Talonium consuluissent, quid aliud responderet, quàm *Censuras esse ignes fatuos Vaticani, qui in fumum resolvantur, nequè alij, quàm auctori, nocere: carceribus, proscriptionibus, exiliisq́; cogendos Sacerdotes Ecclesias pandere, & Sacramenta petentibus dare: Pontificem calumniis onerandum esse nullo falsi, aut veri discrimine, modo ut noceant. Deniq́; quoties Pontificum sententiæ displiceant,*

ab ijs tanquam ab abuſu ad Parlamentum, ad Concilia, ſeu futura, ſeu non futura, provocandum eſſe. Hæc inquam, fuiſſent Talonij ſcelerata conſilia. Sed nihil iſtorum magni illi Monarchæ, quippe alia Principibus, alia Advocatis Conſcientia. Agnoſcebant ſe inſtar aliorum mortalium errare poſſe, & ideò non minùs moneri corrigiq; ſe patiebantur; neq; in eo Majeſtatem ponebant, ut Eccleſiam contemnerent, ejusquè auctoritatem peſſumdarent indignis cavillationibus; ſed in eo potius, ut ejus ſe legibus ſubmitterent, ut ſuo exemplo docerent, quàm oporteat Eccleſiæ cenſuras timere; & deniq; ut omnibus reverentiam Eccleſiæ, ejusq; Capiti, Romano videlicet Pontifici debitam inſpirarent.

Verum

Verum quidem eſt, nonnullos Galliæ Epiſcopos, plusquàm decebat, auctoritatis ſuæ anxios, tenaceſquè, ſibi pro prima inſtantia auctoritatem arrogâſſe Reges excomunicandi; unde in illa verba contra Gregorium IV. prorupête: *Si veniret Regem excommunicaturus, ipſe Excommunicatus diſcederet.* Hæc Talonius exaggerat, aptatq; ſuæ cauſæ, quæ tamen, ſi aliquis huic Togato pudor, æternâ oblivione delenda, & ex Galliæ annalibus planè oblitteranda fuerant. (a) Qui enim Epiſcopi Galliæ, ut audeant in Pontificem Romanum,

(a) Ipſe Aimoïnus, qui hæc verba Epiſcoporum recenſet: *Præſumptuoſos & audaces* vocat. *Aimoinus lib. 5. cap. 14.*

Christique Vicarium sententias, pœnas imò anathemata dictare? num Pontifex nonsolùm Concilio Oecumenico, verùm etiam tumultuario Episcoporum manipulo subjectus; Hæc tam absurda, tamq; indigna, ut pigeat refutare.

Illud ergo verum est, constatque ex Galliæ historiis, Capitularibus, Conciliisquè, olim Episcopos sibi, ut dixeram, auctoritatem adscripsisse Reges excommunicandi; cùm verò hâc potestate aut factionibus, aut etiam Civilibus bellis abuterentur; sæpè Pontifices rogati, ut soli id facerent. Quòd si Talonio otium fuisset Clementis VI. aliorumq; Pontificum Diplomata evolvere, ac etiam instructionem Caroli IX.

ad Paulum IV. pro Regina Navarræ, supplicesquè libellos d' Angenes, Perronij, & Ossati Cardinalium pro Henricis III. & IV. Regibus Galliæ; id solum sufficeret, ut Talonius continuò fateri cogeretur, agnovisse Reges, se posse à Pontifice Romano excommunicari; & postquàm excommunicati sunt, absolvi postulâsse: ac insuper, ut hâc potestate soli Pontifices, non Episcopi, uterentur, enixè rogâsse. Juris etiam Consulti, Advocatiq; prioris sæculi, quamvis hæreticorum opinionibus imbuti, quæ tunc Galliam impleverant; quamvis negârint, posse primo occupanti Regna exponi, aut interdicto subjici (de quo nulla modò concertatio) semper

tamen falli sunt, posse Principes excommunicari, idq; Theodosij, Leonis, Fridericorum, Regumq; Galliæ exemplis comprobârunt. Hoc ergo tam notum certumque est, ut inficiari nemo possit, nisi qui velit Ecclesiam auctoritate suâ privare, illâ, inquam, auctoritate, quæ supra Petram, imò supra Christum, ejusq; Verbum immutabile fundata, non locis, non temporibus, non hominum arbitrio moveri potest, evertiquè.

Fixum ergo ratumq; sit, posse Reges, posse Regios Ministros Censuris percelli, etiam cùm Principis mandata exequuntur; siquidem ea ipsa executio cum aliquo delictorum conjuncta sit, quæ Censuras merentur, ut nuper cum Lavardino contigit.

Quæ

Quæ Talonius narrat de ijs, quæ Neapoli & in Sicilia contigerunt, indigna sunt refutatione, quippe palàm & indubiè falsa.

Constat enim nonnullos ex Consiliariis statûs, Regiisq; Ministris à Nuntio Apostolico excomunicatione percussos sacris abstinuisse, utque Natalitia festa obire possent, prius veniam postulâsse, atq; etiam obtinuisse, cum clausula tamen de *Reincidentia*, nisi à Nuntio imperatis obtemperarent. In Sicilia quoquè cùm ob violatam Ecclesiasticam imunitatem, & Vice-Regem, & alios Regis Ministros Panormitanus Archiepiscopus anathemate percussìsset, non prius absoluti sunt, quàm Archiepiscopum adirent, publiceq; ac solito ritu veniam poscerent.

Ea

Ea quoq; prætereo, quæ de Ignorantia Bullæ, deq; ejus publicatione, nunquàm in Galliis facta, ab aliquibus recitantur, & ipse quoq; Taloni⁹ ea tantùm cursim obiterq; perstrinxit. Nam ut eo Pontificis Diplomate ij saltem, qui Romæ morabantur, obligarentur, sufficit illud Romæ promulgatum esse, Romæq; dependisse. Nolo hîc quærere, Legatus fuerit, aut non fuerit Lavardinus; quamvis enim multis rationibus evincere possim, non fuisse pro Legato habitum, cùm videlicet non sufficiat aliquem pro Legato mitti, nisi etiam à Principe, ad quem mittitur, pro Legato admittatur: & quoties ipsius Pontificis Nuntij, cùm ad Galliæ limites pervenissent, jussi sunt redire, nec unquàm admissi,

non

non aliâ ratione, quàm quòd Regi non placerent? Sed sive Legatus sit, sive non sit Lavardinus, sufficit jam dicere, non ignorâsse illum, imò nec ignorare potuisse, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ à Pontifice vetitum esse, ne quis Jus Franchitiarum, Quarteriorum, & Asyli prætendere, multoq; minùs usurpare auderet. Scivit hoc Lavardinus; usurpavit tamen, nec monitus cessavit; non celari delictum poterat, non ullo privilegio purgari; meruit ergo Censuras, incurritquè; & quòd posteà, non petitâ, nec impetratâ veniâ, Parochialem S. Ludovici Ecclesiam intraverit, adieritq; Sacramenta; contemptus & injuria fuit, Pontificis Ecclesiæq; auctoritatem cum fastu calcantis.

Post-

Poſtquàm Talonius nullo fundamento dixit, à Pontifice non poſſe Legatos excommunicari, adjungit, multò minùs potuiſſe ob jus Aſyli & Franchitiarum: *Has enim eſſe jus merè temporale, ſicq; excommunicationi non ſubjacere, tantoquè magis, quòd illud immemoriali præſcriptione in Regem tranſierit.*

Sed primò quærimus ex Talonio, quis Parlamento hanc poteſtatem tribuerit, inter Pontificem Regemquè cauſam Romanæ urbis, dequè jure Franchitiarum judicandi? num ergo & Pontifex, & Roma, & utriuſquè cauſæ ad parlamenti, Regiſque tribunal pertinent, ut ab iſto delegari, ab illo (cui tantùm cauſæ privatorum ſubmittuntur) decidi, finiriquè debeant?

Deinde

Deinde, ut rem ex ſuis principiis examinemus, videndum eſt, quænam tandem ſint illa jura, quæ in Romanam urbem ſibi vendicant Legati, quæq; eorum rationes; nam ſi Talonio credimus, poteſt Rex Galliæ in Romanam urbem ſupremam ſibi auctoritatem aſſerere; poteſt Pontificem throno movere. En nova Talonij jura, quæ nec Pithæo, nec aliis (Regiorum in diverſos Principatus jurium Collectoribus) in mentem venêre; nam quòd hâc auctoritate in Romanam urbem Rex interim abſtineat, gratiæ Talonius & indulgentiæ adſcribit, ſic tamen, ut quando Regi placuerit, commodumq; fuerit, uti poſſit hoc jure, Romæq; dominari. Poteſt Rex, *inquit*, totâ Româ potiri,

nunc

nunc aliquâ tantûm ejus parte contentus est, quam Legatis suis cedit, & Quarterium vocant; nam ædes ipsas, Palatiumque Farnesium quod attinet, in quo Legati morantur; nec Legatorum, nec Regis est, sed Ducis Parmensis. In hoc ergo Quarterio, seu in hac urbis Regione (præter lucrum, quod ex illis, qui huc confugiunt, Legatorum familiæ accedit) contendit Talonius, posse omnibus proscriptis, sicariis, veneficis, Latronibus, Atheis, sacrilegis, Adulteris, Meretricibus, omnibusq; criminosis stationem & Asylum patere: huc Justitiæ Ministris accessum non esse: neminem hîc capi posse: nec ullum esse tam reum. quem, si huc confugerit, teneatur Legatus petenti Magistratui restituere, imò qui-

quicunquè & cujuſcunquè Magiſtratûs Pontificij imperio hoc ſacrarium intraverit vinciendis reis, poſſe à Legati Miniſtris percuti, occidiquè. Hoc ergo eſſe grande illud Gallici Regis privilegium, quod non deleri, non alienari poſſit, & deniq; cujus gratiâ Parlamentum humillimè Regi ſupplicat, ne illud violari quovis modo patiatur.

Subit planè animum admiratio, tantos, tantaquè ſapientiâ præditos Senatores, quantâ illi gloriantur, qui Pariſienſe Parlamentum componunt, non erubeſcere cauſam tam frivolam, tam novam, tam injuſtam, & omnibus legibus Divinis humanisquè contrariam ſub oculis totius Europæ ſuſtinere, ſuamq; illi auctoritatem

ritatem præstare: & saltem moderari decebat, & aliquâ exceptione coërcere; si enim Rex auctoritatem aliquam, & jus præventionis Reos puniendi in certo aliquo, exemptoq; urbis territorio sibi assumeret, novum quidem id esset, nullaq; ratione subnixum; ferri tamen utcunq; posset; quippe & delicta in aliquo tandem territorio punirentur, & totâ Româ publicæ quieti provisum esset. Sed nihil horum Regis Legatus. Imò quantacunq; sit hujus prætensi juris, aut privilegij injustitia, non desunt Regi nec in aula, nec in Parlamento, nec in ipso Conscientiæ foro Adulatores, qui, ut illud tueantur, Regiq; persuadeant, Caroli Magni, aliorumq; Galliæ Regum & liberalitatem, dum Romanæ

manæ urbis dominium concessê-re, & modestiam extollunt, cùm tam modicâ urbis parte, quâ videlicet Quarterium extenditur, contenti sunt.

Sed Talonius nec Caroli Magni, nec aliorum donationes, nec alios titulos moratus, vult quorumcunque criminum reos, ut primùm Legati Quarterium (quo magnus ædium & platearum numerus continetur) attigerint, continuò exemptos fieri, crimen extingui, accusationes cessare, eodemq; momento, non examinatâ, non judicatâ, non remissâ causâ omnium scelerum absolvi. Quòd si alij Principum Legati eâdem ratione, quâ Lavardinus, Romam invehantur triumphantium more, Palatia & Quarteria sua militaribus statio-

nibus impleant, armisq; ut nuper Lavardinus jus Asyli invadant; & deinde Latronum aliquis aut domum expilet Lavardini, aut aliquem occidat ex ejus domesticis, quanti ab illo strepitus, quantiquè clamores? *Asyla corruptelas esse, quæ ferri non possint: provocare omne genus flagitia; obstare naturali, Gentiumq; juri; extirpanda igitur & excindenda esse, nec minori severitate è medio tollenda, quàm in Galliæ Regno jura quædam Dominativa sublata sint, quamvis longissimo & antiquissimo usu jam dudum inolita.*

Quòd si à Talonio quæras, quæ tandem sit ratio, ob quam tantâ contentione, grande hoc privilegium Regi suo asserat? cùm nullam, neque in publicis, neque in privatis documentis reperiat, cogitur

gitur totam fiduciam ſuam in poſſesſione duorum Galliæ Legatorum collocare, Piſanaq; Conventione, quamvis nihil tale, imò contrarium hæc dicat. Sed ſingula videamus.

Quæro igitur ex Talonio, fateatur, an neget ſupremam Romanæ urbis Jurisdictionem ad Pontificem pertinere? Non credo equidem negaturum, cum facilè ex hiſtorica narratione convinci poſſit, oſtendiquè, multis antè ſæculis Pontifices Romano Principatu potitos eſſe, quàm Stirps, ex qua moderni Reges prodiêre, thronum conſcenderet. Si ergo ſuprema & Regia Romanæ urbis poteſtas ſemper Pontificum fuit, adeò ut nec Cæſaris, nec alterius Principis dominatum agnoſcat,

meritò oſtendere Talonius debet, quî ergo in ipſa urbe Dominatrice, ac Eccleſiaſtici ſtatûs Metropoli Rex Galliæ ſibi hanc Jurisdictionem vindicare poſſit? Certum enim eſt, atque apud ipſos Galliæ Jurisprudentes receptisſimum, Juribus ſupremæ Jurisdictionis ne centenariâ, imò ne plurium quidem ſæculorum poſſesſione præſcribi poſſe. Additq; Lebretus Advocatus Generalis in ſuo *de Jure ſupremitatis* Tractatu, omnium jurium, quibus Principes potiuntur, præcipuum, maximeq; neceſſarium eſſe, jus vitæ & mortis, puniendiq; delicta. Si ergo Pontifex ſupremam in toto Eccleſiaſtico ſtatu, ac præcipuè Romana urbe, poteſtatem exercet: ſi hanc ipſam omnes in Pon-

tifice

tifice Reges agnoſcunt, & ideò illius Legato primas concedunt: ſi hæc poteſtas præſcribi non poteſt: ſequitur ergo, non poſſe Pontificem hâc poteſtate privari, nec ullam præſcriptionem validam eſſe.

Quòd ſi Talonius negat, Regum Galliæ jura præſcribi, aut alienari poſſe; cur non æquè Pontificum jura? niſi fortè Talonius aliâ lance Galliæ jura, aliâ Pontificis expendi velit. At ſupremæ Juriſdictionis eadem conditio eſt, in quocunq; ſive in Rege, ſive in Pontifice reperiatur. Gaudeat Lavardinus, omneſq; Galliæ Legati hoc Jure immunitatis, ſi modò eandem immunitatem Pontificis Legato Pariſiis concedant. Quòd ſi Pariſiis negant, quâ rogo conſcientiâ

hanc Romæ petunt? sunt enim reciproca jura Legatorum, proveniuntq; ex Gentium jure, quod idem ubiq; est, sicq; im̃unitas à Gallis optata aut omnibus Legatorum, aut nullis debetur. Legat tantùm Talonius Grotij libros de jure belli & pacis, videbitq; longè alia esse, quæ de Legatis, eorumq; immunitatibus Jus Gentium disposuit; quàm ipse effinxit, ut posset iniquissima Lavardini postulata quovis modo sustinere.

Cùm ergo Pontifex in urbem Romanam supremâ jurisdictione gaudeat, & à nullo Principum dependente; cumq; hæc ipsa suprema jurisdictio præscribi nunquam possit, & hæc ipsius jurisdictionis præcipua pars sit, jus reos puniendi; manifestè sequitur, ne hoc quidem

dem jus posse præscribi: adeò ut prius Jurisdictio adimi Pontifici debeat, quàm potestas criminosos puniendi, capiendiq;, ubicunquè locorum (intra tamen Pontificis ditionem) reperiantur, ac etiam in ijs urbis Regionibus, quæ Quarteria appellantur; nec posse à Principum Legatis Ministros Justitiæ impediri, multoq; minùs puniri, maleq; haberi.

Deinde, ut Talonij rationes propiùs examinemus. Quæro an hoc Asyli & Quarterij privilegium velit Talonius annexum esse, insertumq; officio Legati, sicq; omnibus Legatis deberi, an verò soli Galliæ Legato? in omnium Principum aulis locum habere, an in sola Romana? & quia Pontifex Princeps Ecclesiasticus est,

& nec voluntatem, nec vires habet, quibus torrentem ſuſtineat Gallicæ Potentiæ; quæro inquam, an ideò præ aliis Principibus hâc ſervitute gravari debeat? Rurſus explicari à Talonio velim, quo tandem titulo hanc Legatorum immunitatem fulciri velit? Privilegij? feudi? belli? Conventionis? Concordati? an verò poſſesſionis viginti ferè annis à Legatis uſurpatæ? Volui tot titulos conſultò numerare, quia in nupera Declamatione nullum Talonius diſtinctè expresſit.

Si ergo hæc Aſyli immunitas officium Legati comitatur, ſequitur deberi omnibus Legatis, & in omnium principum aulis, quod nunquam Gallia concedet. Si ſoli Galliæ Legato debetur, quæro quo

titulo

titulō huic potiùs, quàm aliis Principum Legatis? nullum enim Talonius producit, non Conventionis, non Concordati, non Donationis, non denique Belli; nunquam enim Galliæ Rex Romam expugnavit, reddiditque Pontifici hâc conditione, ut Aſylum pateretur.

Nec mihi Piſanam Conventionem objicias; illam enim vix curſim, timideque Talonius attingit; quippe indignam judicat, quæ huic cauſæ ſuffragari poſſit. Illa enim non de Jure Aſylorum, ac Latronum, proſcriptorumque patrocinio agit, ſed de Legatorum, & qui illis famulantur, ſecuritate; deque obſervantia Legatis debita, quam Corſi milites violaverant. Imò quamvis Galliæ Legatus eâ

occaſione uſus ſaltem aream Farneſio palatio addictam peteret, quæ Aſylo donaretur, nunquàm Alexander Pontifex id concedere voluit.

Cogitur ergo Talonius totam deniq; demonſtrationis ſuæ ſummam ad poſſeſſionem trium Legatorum referre, quos dicit hâc immunitate gaviſos eſſe. Sed ex hiſce tribus duos Talonio non admitto; Tertius, qui hoc jus palàm uſurpavit, eſt Dux Eſtreus. Conſtat gubernante Eccleſiam Clemente Decimo, tam hujus, quàm præſertim odio primi ejus Miniſtri conſpirâſſe Principum Legatos, propriaq; auctoritate hoc jus Aſyli & Quarteriorum occupâſſe. Jam quæro ex Talonio, an credat ſe mundo perſuaſurum, violentam uſur-

usurpatamq; possessionem, & tot Pontificum diplomatibus adversam, ac toties damnatam sufficere extinguendis Principum juribus, inducendæq; præscriptioni? & ideò spoliari suâ jurisdictione Pontifices, quia iniquitas temporum, metusq; pejorum coëgit illos aliquamdiu connivere? Et si ita est, cur ergo Ludovicus XIV. Galliæ Rex tot abolita & antiquata jura in integrum restituit, sibiq; asseruit, de quibus nullus Galliæ Regum hactenus cogitaverat?

Nulla ergo præscriptio obtendi potest; sed neque modus accusari, quo Innocentius hoc malum extinguere aggressus est. Quamvis enim jam in ipso limine sui Pontificatûs agnosceret, nullum Romæ aut graviorem abusum

vigere, aut remedio digniorem; non ideò tamen illi è medio tollendo inconsultè, abruptimq; accinctus est, sed lentè placideque; jam Rege per Nuntios tentato, jam Legatorum discessu, jam morte expectatâ; nec priùs visi satellites circa palatium Farnesium, quàm extincto Estreo Legato, conditoque; adeò ut etiam cadaveri reverentia haberetur. Hoc est Galliæ hostem profiteri? hoc, ut causatur Talonius, Regem ex industria irritare? imò hoc ad justitiam, publicamq; quietem pertinuit, nec aliud vulgatâ Bullâ, sublataq; flagitiis securitate ac impunitatis spe (quam Quarteria provocabant non minimam urbis partem complexa) sibi Innocentius proposuit. Imò ne quidem ad vul-

vulgandam Bullam processit, nisi priùs per Nuntios & repetitis vicibus monito, rogatoquè Rege, dignaretur Legatis, quos Romam destinabat, imperare, ut hâc immunitate & Asylo abstinerent.

En tibi Innocentij Pontificis delicta & culpas, ob quas dignum eum censuit Talonius, quem pro Gallorum hoste, Hæreticorum verò præsertim Jansenistarum & Quietistarum Protectore traduceret. Cui unquam in mentem venisset, eo ipso tempore, quo Galliæ Rex tantùm Catholicæ Religionis Zelum ostentat, tantumquè ardorem omnes, quotquot in Galliis hæresin profitentur, ad Ecclesiæ sinum revocandi; reperiri tamen ex Regiis Ministris, qui famosis libellis & calumniis longè indi-

gnisſimis famam Romani Pontificis, Sedisq; Apoſtolicæ inquinare audeant?

Evenit ergo aliquid etiam hoc tempore, quod nulla deinceps poſteritas credet. Miniſtros videlicet illius Regis, cujus auctoritate Juſtitiam totâ Galliâ florentem videmus; velle tamen, imò extorquere à Romano Pontifice, ut aſylum, tutamque ſtationem omnibus flagitiis, inquè ædibus Legatorum Romæ aperiat: & Pontifice tam injuſtis conatibus adverſante, continuò & Romæ Lavardinum comparere armatum, pugnacemq; & Talonium Pariſiis tot faces, quot calumnias, vibrantem in eum Pontificem, quo vix alium ex ijs, qui Eccleſiam gubernârunt, pie-

tate

tate & ſapientiâ ſuperiorem invenias: in eum, inquam, Pontificem, cui non alia cura, quàm DEI, Eccleſiæque ſibi commiſſæ; cui nulla cumulandi Theſauros, augendæq; familiæ cupiditas, qui ſe totum, ſuasq; curas & vigilias in id ſolùm impendit, ut nomen Chriſtianum longè lateq; extendat, deleatq; infidelium potentiam. Qui denique virtutibus ſuis meruit, ut cum eo Rex Chriſtianisſimus vires & amicitiam jungat, exemploquè aliorum Galliæ Regum pietatis & gloriæ ſuæ partes ducat, ſtudia Romani Pontificis promovere, Sedisq; Apoſtolicæ dignitatem auctoritate ſuâ fulcire.

Et verò, ſi Galli reverentiam obſervâſſent, & Principi, & Pon-

tifici debitam, ſufficere Innocentio poterat ſub pœna læſæ Majeſtatis Aſyla & Quarteria prohibere; nunc verò poſtquam alia rerum facies; quid aliud Pontifex potuit, quàm ut tollendo abuſui tam infami, plenoq; periculis totam explicaret Eccleſiæ ſeveritatem? & tamen ne hanc quidem ſufficere, imò à Regiis Miniſtris Calviniſtarum more contemni, experientia nimiùm docuit. Quid ergo ſufficiet, quando nec Religio ſuffecit ijs coërcendis, qui tam impia conſilia, tamq; ſcandalis plena Regi ſuggeſsêre?

Reſtat ut alia percurramus à Talonio objecta: *Non poteſt*, inquit, *Pontifex eſſe judex in ſua cauſa.*

Ergo, nec Rex, nec Parlamentum; quòd ſi nihil hoc aut Re-

gem,

gem, aut Parlamentum impedit, ut non possint leges & dicta vulgare, quibus jura cùm utilia, tum honoraria sua tueantur, cur impediant Pontificem? Potuit ergo Pontifex tanquàm Princeps supremus Romanæ urbis edictum Bullamq; conscribere, quâ publicæ quieti, justitiæq; provideret; cumquè & Bulla, & Bullæ executio in sola Pontificis ditione locum haberet; non opus fuit, illam aut in Gallia promulgari, aut Lavardino insinuari; nam neq; Galliæ Rex Leges suas aut Legatis aut exteris, qui in Gallia morantur, promulgari facit, & tamen omnes volentes invitosquè constringunt nemine conquerente, Regem non posse in causa propria judicem esse.

Illud

rum, ac præsertim sui Vicarij, injurias plerumque vindicante, Verbo: *Timeat orationem, qui non timuit exhortationem.*

Tandem objicit Talonius: *Non posse ob jura, causasq́ mere temporales quemquam excommunicari?*

Respondeo, aliud esse res temporales, aliud crimina, quæ rerum temporalium intuitu committuntur, quid magis temporale, quàm ipsa pecunia? & tamen quis nescit, tam universalibus Ecclesiæ, quam particularibus Galliæ Canonibus fures expilatoresque Templorum sacrilegij damnari, ac etiam excommunicatione puniri? & quid in Gallia frequentius, quàm ut ex præscripto novi Codicis cogantur Ecclesiæ Ministri in causis merè temporalibus

prius

prius monitoriis, deinde censuris & excommunicationibus in Contumaces agere? Demus ergo caussam Asyli & Quarteriorum esse merè temporalem: at crimen sacrilegij, quo se obstringunt, quicunq; jus illud usurpant, prohiberi, puniriq; excommunicationibus potuit.

Cæterùm res ipsa & veritas est, bonorum, juriumq; Ecclesiasticorum usurpationem, unum ex atrocioribus delictis, & sacrilegium esse, mereriq; excommunicationem. Sic antiqua Galliæ Concilia, quæ solâ Regum auctoritate coacta esse Talonius contendit; sic Caroli Magni, Carolique Calvi Capitularia loquuntur; quibus omnes, quicunque decimas, Jura, feuda, terras, proventus & Jurisdictionem

nem Ecclesiarum invaserint, aut aliàs usurpaverint, anathemate puniuntur.

En tibi Galliæ Regum sententiam, quâ res & Jura Ecclesiæ inter res sacras reponuntur, eorumquè usurpatio pro sacrilegio habetur excommunicatione digno. Quòd si feuda & alia Ecclesiæ Dominia ad Episcopos aut Abbates pertinentia rebus sacris adscribuntur, quantò magis suprema Jurisdictio Ecclesiæ Romanæ Christiquè Vicario debita? quantòque grandius sacrilegium, si ista rapere aggrediaris? non ergo ut sibi falsò Talonius persuadet, quæstio Asyli & Quarteriorum ad causas pertinet merè politicas, prophonasquè, sed ad causas maximè sacras. Quocunque enim modo suprema Romanæ urbis

urbis Jurisdictio ad Pontifices devenerit, constat multis jam sæculis fuisse ab illis possessam; constat quoque eodem momento, quo ad Ecclesiam pervenit, Deoquè consecrata fuit, mutâsse naturam, & de profana in sacram evasisse, sicquè ex sacrorum Canonum Galliæquè Conciliorum sententia, quicunquè sibi illam usurpaverint, anathemate dignos esse.

Quamvis ergo & suprema Romæ, totiusquè Ecclesiastici statûs Jurisdictio, & ingentes Principatus, quibus gaudent Romani Pontifices, à Carolo Magno, alijsquè Galliæ Regibus provenisse concederemus (id tamen multi in Gallia Auctores non admittunt) negari non potest, ab eo statim

mo-

momento, quo absolutè, nulloq; reservato jure feudi, aut superioritatis Ecclesiæ, Christiquè Vicario donata sunt, non posse à quoquam violari, adimiquè Romano Pontifici, qui illam tot jam sæculis possedit. Alioquin & sacrilegus erit, quicunquè in res DEO dicatas manus injecerit, & reus anathematis, omniumque pœnarum, quas hujusmodi usurpatoribus infligunt Galliæ Concilia, quasque in ultimo Diplomate Innocentius repetiit; nec enim novi aliquid decrevit, sed antiquos tantùm Canones revocavit.

Et planè si injustitiam considores, & ingentia mala, quæ ex Asylis, & jure Quarteriorum proveniunt, indignum profectò Pontificiâ